

civitta

Стратегија за екотуризам на општина Кавадарци 2026-2030

февруари 2026 година

СОДРЖИНА

1. Вовед и Стратегиски контекст	4
2. Што значи екотуризмот за Кавадарци	9
3. Визија и Стратегиски цели	10
4. Рамка за одржливост и циркуларна економија	11
4.1. Циркуларната економија како водечки принцип	11
4.2. Основни принципи за одржливост и екодизајн	12
4.3. Примена во клучните туристички објекти	14
4.4. Квалитет, сертификација и стимулации	15
4.5. Заштита на животната средина и климата	15
5. Интеграција на вредносниот синџир и инклузивни бизнис модели	17
5.1. Приоритетни вредносни синџири за екотуризмот	17
5.2. Инклузивни бизнис модели	20
6. Управување и координација	22
6.1. Координативна архитектура	22
6.2. Улоги и одговорности	25
7. Брендирање и позиционирање на пазарот	29
7.1. Улога на брендирањето во Стратегијата за екотуризам на Кавадарци	29
7.2. Суштина и позиционирање на брендот за дестинација	30
7.3. Столбови на раскажување приказни и инклузивни наративи	30
7.4. Архитектура и маркетинг ориентација	31
8. Акционен план (патоказ за имплементација)	32
8.1. Фаза I: Основање и рана активација (0–12 месеци)	35
8.2. Фаза II: Консолидација и скалирање (1–3 години)	62
8.3. Фаза III: Созревање и долгорочна трансформација (3–5 години)	75
8.4. Ризици и мерки за ублажување	83
9. Финансирање и партнерства	84
9.1. Финансирачката логика е вкоренета во развојниот пат на Кавадарци	84
9.2. Партнерствата како механизам за испорака	85
9.3. Финансирање и партнерства: Управување, цевководи и принципи	86
10. Мониторинг и рамка за евалуација	88
10.1. Цел, логика на резултатите и пристап на мерење	88

10.2. Индикатори, извори на податоци и управување со мониторингот	88
10.3. Известување, учење и адаптивно управување	90
Анекси	91
Анекс 1: Логичка рамка и мерење на резултатите	91

1. Вовед и Стратегиски контекст

Општината Кавадарци има уникатна позиција за развивање на екотуризмот како двигател на одржливиот и инклузивен локален развој. Општината е сместена во срцето на тиквешкиот вински регион и таа обединува ретка комбинација од: векови традиција на производство на вино, плодни земјоделски предели, планини и езера, богат биодиверзитет и силно културно наследство вкоренето во руралниот живот, фестивалите, занаетите и локалната гастрономија. Овие средства обезбедуваат солидна основа за етаблирање на Кавадарци како препознатлива екотуристичка дестинација.

Глобално, туризмот доживува структурно поместување од модели водени од обем кон пристапи базирани на место, регенеративни и циркуларни пристапи кои нагласуваат автентичност, еколошка одговорност и создавање локална вредност. Во овој контекст, идентитетот на Кавадарци обликуван од повеќе од два милениума лозарско производство нуди силна и веродостојна основа за развој на екотуризмот. Во рамките на оваа Стратегија, виното е позиционирано како влезна точка во поширок екотуристички систем кој ги поврзува лозјата со околните предели, руралниот живот, гастрономијата, традиционалните занаети и циркуларните локални вредносни синџири, овозможувајќи поинтегриран, инклузивен и одржлив туристички модел вкоренет во секојдневните практики и наследството на општината.

Основни услови: Моментална состојба на туризмот во Кавадарци

Оваа Стратегија се темели на дијагностичка проценка спроведена преку теренски посети, интервјуа со засегнатите страни и анализа на постојните туристички ресурси и системи. Следната слика ја сумира моменталната состојба на развојот на туризмот во Кавадарци и дава основа со која може да се мери идниот напредок.

Инфраструктура за посетители | Кавадарци ползува од добрата регионална пристапност, концентрација на веќе етаблирани винарии со објекти за дегустација и близина до природни богатства со висока вредност како што се Тиквешкото Езеро и подножјето на Кожуф. Овие елементи формираат силна основа за развој на туризмот. Сепак, инфраструктурата ориентирана кон посетителите останува несразмерна. Патоказите и сигнализацијата се ограничени и недоследни, пристапните точки до природните атракции се слабо обележани, а толкувачката инфраструктура како што се информативни табли, почетни патеки и мапи во голема мера отсутува. Капацитетот за сместување е ограничен, особено надвор од градот и во руралните средини, што ги ограничува подолгите престои и повеќедневните планови за патувања.

Туристички услуги и понуда на искуства | Туристичките услуги во моментот се концентрирани околу производството на вино, со ограничен број чинители кои нудат дегустации, настани или неформални посети со водичи. Освен винариите, ретки се организирани услуги со водичи, спакувани искуства и професионално организирани тури во природа или културни тури. Повеќето активности функционираат независно, а не како дел од интегрирани патувања на посетителите, што резултира со кратки посети и ограничени поврзани придобивки за руралните средини, занаетчиството и гастрономијата.

Дигитално присуство и видливост на дестинацијата | Дигиталното туристичко присуство на Кавадарци е фрагментирано. Поединечните винарии и настани одржуваат свои онлајн канали, но на дестинацијата ѝ недостасува унифициран дигитален идентитет што ги претставува рутите, искуствата, плановите за патување и практичните информации за посетителите. Онлајн видливоста на национално и меѓународно ниво останува скромна, намалувајќи ја можноста за откривање и ограничувајќи ја можноста за привлекување нови сегменти на посетители, особено помлада и меѓународна публика.

Информации и ориентација за посетителите | Услугите за информирање на посетителите на терен се минимални. Не постои постојан информативен центар за посетители, а привременото обезбедување информации за време на фестивали или настани е организирано на *ад хок* основа. Оттаму, посетителите во голема мера се потпираат на неформално водење или претходно знаење, што го ограничува истражувањето надвор од мал број добро познати локации.

Еко-подготвеност и практики на циркуларната економија | Свеста за одржливоста и принципите на циркуларната економија се зголемува, особено кај винариите и помладите претприемачи. Постојат изолирани примери на еколошки одговорни практики, како што се мерки за енергетска ефикасност или иницијативи за намалување на отпадот. Сепак, овие практики сè уште не се координирани, стандардизирани ниту видливо интегрирани во туристичката понуда. Циркуларната економија е сè уште во рана фаза, со значителен потенцијал за проширување преку добра координација, градење капацитети и демонстративни проекти.

Основни причини за тековните ограничувања во туризмот

Сегашната фрагментација и слабите перформанси на туризмот во Кавадарци не се резултат на недостаток на средства или локална амбиција, туку на збир на структурни и системски фактори кои до сега го обликувале развојот на туризмот. Прво, туризмот во голема мера се развивал **органиски и сектор по сектор**, без координиран систем за дестинација. Производството на вино се развивал првенствено како земјоделска и индустриска активност, а туризмот се зголемувал постепено преку дегустации, фестивали и настани. Иако ова создаде силни индивидуални атракции не генерираат интегрирани посети на посетители што ги поврзуваат виното, природата, руралниот живот и услугите.

Второ, **механизмите за координација на ниво на дестинација се ограничени**. Одговорностите поврзани со развојот на туризмот, инфраструктурата, промоцијата и управувањето со животната средина се распределени меѓу повеќе чинители, без трајна платформа за заедничко планирање, приоритизација и имплементација. Како резултат на тоа, инвестициите во сигнализација, патеки, настани и промоција имаат тенденција да останат изолирани.

Трето, **инфраструктурата и услугите ориентирани кон посетителите не се третираат како клучни јавни добра**. Иако производствените капацитети и настаните привлекуваат внимание, услугите за пронаоѓање пат, толкување, водење и информативни системи за посетители останаа неразвиени, ограничувајќи ја можноста посетителите самостојно и самоуверено да ја истражуваат дестинацијата.

Четврто, **капацитетот и пазарната ориентација меѓу локалните чинители остануваат нееднакви**. Многу винарии, рурални домаќинства и производители поседуваат силни ресурси, но им недостасува искуство во дизајнирање искуства, раскажување приказни, дефинирање цени, дигитална промоција и соработка со тур-операторите. Ова ги засили кратките посети и го ограничи развојот на подолги престои со повисока вредност.

Конечно, **практиките за одржливост и циркуларна економија остануваат фрагментирани и во голема мера невидливи на ниво на дестинација**. Иако свеста расте и постојат изолирани добри практики, тие сè уште не се преточени во заеднички стандарди, стимулации или наративи што би можеле да го издвојат Кавадарци како веродостојна екотуристичка дестинација.

Цел и Стратегиска логика на Стратегијата за екотуризам

Оваа Стратегија за екотуризам директно реагира на основните услови и основните причини идентификувани погоре, со тоа што дава јасна и практична рамка за координиран развој на дестинациите. Нејзината цел е да поддржи транзиција од фрагментирани туристички иницијативи кон интегриран модел на екотуризам кој комбинира развој на искуства, принципи на одржливост,

интеграција на вредносниот синџир, координација на управувањето и стратемиско брендирање. Стратегијата се темели на локалните силни страни, се справува со идентификуваните празнини и го промовира туризмот преку целата година што генерира заеднички придобивки за локалните заедници, бизнисите, жените, младите и маргинализираните лица.

Стратегијата ги преведува доказите од дијагностиката и од вклучувањето на засегнатите страни во структуриран сет на Стратемиски цели, овозможувачки рамки и фазни активности што реално можат да се спроведат на општинско ниво. Таа појаснува **кои** се оние искуствата од екотуризмот на кои Кавадарци треба да им даде приоритет, **како** тие искуства ќе бидат овозможени преку одржливост, интеграција на вредносниот синџир, брендирање и градење капацитети, **кој** е одговорен за координација и испорака и **кога** акциите треба да се спроведуваат преку патоказ поделен во фази.

Стратегијата е развиена со поддршка на City Experiment Fund на УНДП и е во согласност со националните и локалните развојни рамки на Северна Македонија, вклучувајќи ја Националната развојна стратегија 2024–2044, Патоказот за развој на циркуларната економија и Интегрираниот локален развоен план на општина Кавадарци, како и други релевантни политики поврзани со туризмот, животната средина, руралниот развој и локалниот економски развој. Со вградување на екотуризмот во рамките на овие пошироки политички приоритети, Стратегијата го позиционира Кавадарци како потенцијален модел за развој на зелен, инклузивен и локален туризам во Западниот Балкан.

СТРАТЕГИЈА ЗА ЕКОТУРИЗАМ ЗА ОПШТИНА КАВАДАРЦИ

Визија

Кавадарци се развива како циркуларна и инклузивна екотуристичка дестинација каде што винските предели, природата, руралната култура и иновациите се интегрирани во отпорен локален систем кој генерира заедничка вредност, ги заштитува природните и културните добра и нуди значајни искуства преку целата година за посетителите и заедниците.

Стратегиски цели

1

Развиени и интегрирани екотуристички искуства

2

Зајакнати инклузивни локални средства за живот и вредносни синџири

3

Вградени циркуларна економија и управување со животната средина

4

Воспоставено управување, капацитет и стратегиско позиционирање

Одржливост и циркуларна економија (водечки принцип)

- Одговорност кон енергијата и климата
- Управување со водите
- Превенција од отпад и циркуларно користење на ресурсите
- Употреба на локални материјали и адаптивна повторна употреба
- Решенија за мобилност со ниско влијание
- Заштита на биодиверзитетот

Интеграција на синџирот на вредности и инклузивни бизнис модели

- Интеграција на синџирот на вредности и инклузивни бизнис модели
- Поврзување на туризмот со лозарството и земјоделството, гастрономијата, занаетчиството и локалните услуги
- Поддршка на микро-иницијативи предводени од жени и млади
- Промовирање на угостителство и услуги базирани на заедницата
- Создавање циркуларни бизнис можности, како што се повторна употреба на нуспроизводи и системи за повторно полнење или употреба

Брендирање и маркетинг (столбови на раскажување приказни)

- Виното како предел и наследство
- Природата доживеана со грижа
- Заедниците како домаќини и ко-креатори
- Циркуларност во пракса

Архитектура на управувањето

Стратегиски ниво

- Јавно-приватен Совет за туризам

Оперативно ниво

- Работна група за екотуризам

Општинско ниво

- Општински комитет за туризам

Акциски план поделен во фази

Фаза I (0–12 месеци) Основање и рана активација

Фаза II (1–3 години) Консолидација и скалирање

Фаза III (3–5 години) Созревање и долгорочна трансформација

Мониторинг и евалуација

Перформанси на туризмот

Одржливи исходи

Напредок на стратегиските и оперативните акции

2. Што значи екотуризмот за Кавадарци

Екотуризмот за Кавадарци не се гледа како конкретен туристички сегмент или како етикета за брендирање. Тоа е развоен пристап што ги става локалните предели, винското наследство и благосостојбата на заедницата во центарот на растот на туризмот, додека активно придонесува за инклузивна егзистенција, социјална еднаквост и еколошка одговорност. Екотуризмот е замислен како механизам за генерирање економски можности за различни локални групи, зајакнување на локалните капацитети и подобрување на квалитетот на животот, почитувајќи ги еколошките ограничувања и зајакнувајќи ја долгорочната локална отпорност.

Екотуризмот во Кавадарци е дефиниран со следниве карактеристики:

Тој се гради врз локалниот вински предел, руралните традиции и природната средина како основни туристички добра;

Ги почитува и заштитува екосистемите, вклучувајќи ги езерата, планините, шумите и земјоделското земјиште;

Создава опипливи економски можности за локалните производители, винариите, занаетчиите, давателите на услуги и руралните домаќинства, со посебно внимание на активностите предводени од жени, ангажманот на младите и учеството на маргинализираните групи;

Промовира практики на циркуларна економија, како што се ефикасна употреба на ресурсите, намалување на отпадот, повторна употреба на нуспроизводи и локално снабдување;

Им дава приоритет на автентичноста, учењето и значајните искуства на посетителите пред туризмот управуван од обем, вклучувајќи го туризмот базиран на образование и знаење, потпирајќи се на локалните училишта, стручните институции и академските чинители кои веќе се вклучени во практиките на циркуларна економија и одржливост.

Подеднакво важно е што Стратегијата воспоставува јасни граници околу тоа што не е екотуризмот во Кавадарци. Не се стреми да промовира масовен туризам, еколошки интензивни развојни проекти или изолирани инвестиции што генерираат ограничени придобивки за локалните заедници. Наместо тоа, дава приоритет на туризмот со ниско влијание, заснован на локацијата, кој го зајакнува локалниот идентитет, поддржува долгорочни средства за живот и ги зачувува природните и културните добра за идните генерации.

Ова заедничко разбирање на екотуризмот ја обезбедува основата за сите Стратегиски избори наведени во Стратегијата и служи како водечка референца за идните инвестиции, партнерства и политички одлуки.

3. Визија и Стратегиски цели

Визија: Кавадарци се развива како циркуларна и инклузивна екотуристичка дестинација каде што винските предели, природата, руралната култура и иновациите се интегрирани во отпорен локален систем кој генерира заедничка вредност, ги заштитува природните и културните богатства и нуди значајни искуства преку целата година за посетителите и заедниците.

Оваа визија го позиционира екотуризмот како двигател на одржливиот локален развој, заснован на секојдневните пејзажи и практики на Кавадарци. Виното функционира како посебна влезна точка и средство за раскажување приказни во рамки на еден поширок систем што ги поврзува лозјата со езерата, планините, руралниот начин на живот, гастрономија, учење и циркуларните текови на ресурсите. Фокусот е на долгорочна отпорност, локална корист и управување со местото.

Стратегиски цели

За да се постигне оваа визија, Стратегијата за екотуризам е водена од четири меѓусебно поврзани Стратегиски цели:

- 1 Развиени интегрирани екотуристички искуства** | Развиени кохерентни, висококвалитетни екотуристички искуства што ги поврзуваат виното, природата, руралниот живот, културата и гастрономијата во интегрирани патувања за посетителите, овозможувајќи подолг престој, посилен идентитет на дестинацијата и диверзифицирана побарувачка низ сите сезони.
- 2 Зајакнати инклузивни локални средства за живот и вредносни синџири** | Зајакнати инклузивни локални средства за живот преку вградување на екотуризмот во вредносните синџири на земјоделство, вино, храна, занаетчиство, водење и услуги, обезбедувајќи значајно учество и споделување на придобивките за жените, младите, руралните домаќинства и маргинализираните групи.
- 3 Вградена циркуларна економија и управување со животната средина** | Вградени принципи на циркуларна економија и управување со животната средина во развојот на екотуризмот преку промовирање ефикасност на ресурсите, превенција на отпадот, валоризација на нуспроизводи, инфраструктура со ниско влијание и одговорно управување со посетителите кои ги заштитуваат екосистемите и пејзажите.
- 4 Воспоставено управување, капацитет и стратегиско позиционирање** | Воспоставени ефикасни механизми за управување, координација, градење капацитети и стратегиско позиционирање што овозможуваат соработка меѓу јавните институции, приватните чинители, заедниците, академските институции и граѓанското општество и зајакнување на видливоста, партнерствата и подготвеноста за инвестиции на Кавадарци на локално, национално и регионално ниво.

Овие четири Стратегиски цели ја обезбедуваат организациската рамка за развој на искуства, интеграција на вредносниот синџир, циркуларна транзиција, уредувања на управувањето, брендирање и маркетиншко позиционирање и фазна имплементација, што во крајна линија придонесува за подолг престој на посетителите, посилна сезонска рамнотежа, подобрена перцепција на дестинацијата и создавање одржлива локална вредност.

4. Рамка за одржливост и циркуларна економија

4.1. Циркуларната економија како водечки принцип

Оваа стратегија ги позиционира **принципите на циркуларната економија** како основа за одржлив развој на екотуризмот во Општина Кавадарци. Циркуларноста обезбедува обединувачка логика што ги поврзува заштитата на животната средина, создавањето локална вредност и искуството на посетителите, осигурувајќи дека растот на туризмот ги зајакнува природните, културните и економските средства на општината.

Стратегијата интегрира циркуларно размислување во дизајнот и испорака на основните туристички искуства во Кавадарци, вклучувајќи вински туризам, рекреација на езеро, планински и природен туризам и рурална гастрономија. Циркуларноста го обликува начинот на кој виното се произведува и им се презентира на посетителите, како храната се набавува и консумира, како се организираат настаните и како посетителите се движат низ територијата. Кавадарци е особено добро позициониран за да го примени овој модел. Винскиот сектор во општината веќе демонстрира рани циркуларни практики, вклучувајќи повторна употреба на нуспроизводите од грозјето, употреба на сончева енергија и одржливо управување со земјиштето. Руралните домаќинства, лозјата, семејните фарми и малите пансионии работат согласно сезонските циклуси и применуваат практики со низок отпад како дел од секојдневниот живот. Оваа Стратегија се темели на овие постоечки силни страни преку формализирање и поврзување во кохерентен туристички модел, претворајќи ги постоечките практики во видливи, споделени искуства што го дефинираат Кавадарци како циркуларна винска и рурална дестинација.

Важно е да се напомене дека рамката за одржливост презентирани овде е **овозможувачка а не регулаторна**. Циркуларноста се спроведува преку координирани локални акции, изградени на организиран начин, од долу нагоре. Општината управува со јавните инвестиции, просторното планирање и инфраструктурата; винариите ги вградуваат циркуларните практики во производството на вино, дегустациите, пакувањето и услугите за посетителите; руралните домаќинства и пансионите организираат сместување и оброци во сезонски модели со создавање мали количини отпад; локалните и меѓународните туристички оператори се ангажирани за дизајнирање рути, настани и искуства кои ги вклучуваат локалните синџири за храна, материјали и мобилност со што привлекуваат внимание кон понудите на регионот. Проектите поддржани од донатори ги зајакнуваат овие напори преку насочени пилот-проекти, опрема и градење капацитети. Паралелно, принципите на циркуларната економија активно се предаваат, претставуваат и дискутираат во градот и поширокиот регион, со што се осигурува дека сите засегнати страни, од винарии и земјоделци до водичи, домаќинства и организатори на настани, разбираат не само што прават, туку и зошто го прават тоа. Ова заедничко разбирање им овозможува на засегнатите страни да ги прилагодат практиките на нивниот контекст и да ко-креираат нови циркуларни правци, искуства и решенија. Позицијата на Кавадарци како град кој е природно место за застанување на патните правци до и од Грција дополнително го засилува овој пристап, овозможувајќи им на посетителите со краток престој да се сретнат и веднаш да го разберат регионалниот идентитет за циркуларен туризам преку компактни, висококвалитетни, автентични искуства.

Овие принципи се операционализираат преку Акцискиот план (Дел 8), особено преку демонстративни проекти за циркуларна економија, микро-грантови за оние кои први ќе се започнат, програми за градење капацитети, мерки за екодизајн за патеки и пронаоѓање патишта и операционализација на Центарот за екотуризам и иновации.

4.2. Основни принципи за одржливост и екодизајн

Развојот на екотуризмот во Кавадарци треба да биде воден од концизен сет на принципи за екодизајн и одржливост што директно се пренесуваат во оперативни избори направени од сите засегнати страни во регионот и пошироко, како што се винарии, пансиони, рурални куќи, организатори на настани и водичи, туристички оператори и оние кои го обликуваат искуството на посетителите исто колку и еколошките перформанси.

Одговорност за енергијата и климата

Туристичките објекти треба да дадат приоритет на енергетската ефикасност преку пасивен дизајн, ефикасни апарати и решенија за обновлива енергија онаму каде што тоа е можно. Во Кавадарци, ова вклучува енергетски ефикасни објекти за производство и дегустација на вино, центри за посетители на винарии поддржани од сончева енергија, добро изолирани рурални пансиони и решенија за осветлување и ладење со ниска потрошувачка на енергија во сместувачките капацитети и јавните туристички простори.

Намалувањето на побарувачката на енергија е прв приоритет, а потоа следува производство на чиста енергија прилагодено на локалните услови. Ова е особено релевантно за лозјата, винариите и објектите за рурален туризам каде што употребата на енергија е сезонска и предвидлива и каде што може да се истражат решенија од мал обем за енергија од биомаса базирани на остатоци од кастрење лозја, комина и други земјоделски нуспроизводи за да се поддржат потребите за греење и да се намали употребата на фосилни горива. Овие мерки се поддржани преку демонстративни проекти за циркуларна економија и инструменти за микрогрантови дефинирани во Дел 8.

Управување со водата

Проектирање и работа со ефикасна потрошувачка на вода се од суштинско значење, особено со оглед на притисоците врз Тиквешкото Езеро и околните екосистеми. Освен инсталациите со низок проток и ефикасното работење на винариите, туристичките објекти се охрабруваат активно да применуваат системи за собирање дождовница за намени кои не се за пиење, како што се наводнување, чистење на отворени површини и санитарни системи.

За винариите, Стратегијата промовира примена на биолошки раствори за третман на отпадни води и природни системи за филтрација онаму каде што е соодветно, како и напредни технологии за прочистување на водата, вклучително и обратна осмоза, за процеси на производство на вино за кои е потребна висококвалитетна вода. Овие мерки го намалуваат притисокот за апстракција врз локалните водни ресурси и ја зголемуваат отпорноста за време на сушни периоди.

За да се поддржи ефикасно управување со водите, туристичките објекти и винариите треба да го мерат протокот на вода низ клучните процеси, да ги идентификуваат точките на прекумерна потрошувачка или истекување и редовно да ги проценуваат ризиците од загуба на вода во зградите, производствените области и надворешните системи. Едноставното следење и споредување на потрошувачката на вода обезбедуваат основа за насочени подобрувања и информирани инвестициски одлуки.

Практиките за управување со водите треба да им се соопштат на посетителите како дел од наративите за вински и езерски туризам, зајакнувајќи ја свеста за врската помеѓу водата, пределот и квалитетот на виното.

**Превенција од
отпад и
циркуларно
користење на
ресурсите**

Развојот на туризмот треба да го минимизира отпадот на изворот и да ја задржи материјалната вредност во рамки на локалните синџири. Во Кавадарци, ова се постигнува преку споделени системи.

Стратегијата го промовира воведувањето на унифицирани, повеќекратно употребливи вински чаши и чаши за настани во текот на винските рути, фестивалите и локациите за дегустација, овозможувајќи им на посетителите да добијат една чаша што може да се користи повторно во текот на нивниот престој, таа да се замени или врати. Паралелно, се охрабрува употребата на стандардизирани шишиња вино и учеството во систем за враќање со кауција за винариите отворени за посетители, со што се намалува отпадот од пакување, а воедно се зајакнува заедничкиот циркуларен вински идентитет.

Органскиот отпад од дегустации, рурални оброци, фестивали и настани треба систематски да се собира и да се враќа на фармите и лозјата преку компостирање или други решенија за обновување, со што ќе се затворат органските циклуси. Земјоделските нуспроизводи како што се гроздовата пулпа, билките и остатоците од овошје треба да се валоризираат преку гастрономија, занаети, козметика или мали промотивни предмети што на посетителите им ја раскажува приказната за циркуларното винско и руралното производство. Пилот-имплементацијата е предвидена во рамки на проектите за демонстрација на циркуларна економија и е поддржана преку шемата за микро-грантови.

**Локални
материјали и
адаптивна
повторна
употреба**

Предност треба да се даде на локални материјали, традиционални градежни техники и адаптивна повторна употреба на постојните објекти. Ова е особено релевантно за рурални пансиони, винарски визби, селски куќи претворени во простори за посетители и мали точки за толкување, со што се зајакнува архитектонскиот идентитет и интеграцијата на пејзажот.

Во Кавадарци, ова вклучува повторна употреба на постојните винарски визби, објекти на фармата и селски куќи во тиквешкиот вински регион и околните села, со употреба на камен, дрво и традиционални методи на градење карчинистични за областа. Адаптивната повторна употреба треба да се фокусира на минимална интервенција и поправка, зачувувајќи го руралниот и винскиот карчинител на зградите, а воедно овозможувајќи нивна употреба за дегустации, сместување и активности за посетители од мал обем.

**Мобилност со
мало влијание**

Треба да се промовираат решенија за споделен транспорт, патеки за пешачење и возење велосипед, како и локални услуги за превоз со комбиња, особено по винските патеки. Мобилноста со ниско влијание се позиционира не само како мерка за намалување на емисиите, туку и како дефинирачки елемент на искуството што поддржува побавно патување, патеки базирани на дегустација и поблиска интеракција со локалните домаќини.

За Кавадарци, приоритет треба да се даде на безбедни и јасно обележани пешачки и велосипедски врски помеѓу винариите, селата и Тиквешкото Езеро, како и на сезонски комби услуги за време на фестивалите и периодите на висок вински туризам. Решенијата за мобилност треба да ја поддржат улогата на Кавадарци како дестинација за преседнување, овозможувајќи им на посетителите што патуваат до или од Грција да искушат вино и гастрономија. Скалирањето на решенијата за мобилност е подредено во Фаза III Подобрувања на одржлив пристап и мобилност (Дел 8).

Заштита на биолошката разновидност

Развојот на туризмот мора да ги избегнува чувствителните екосистеми, да управува со протокот на посетители, особено околу Тиквешкото Езеро, планината Кожуф и околните природни области. Водениот пристап, сезонското насочување и еколошко толкување на животната средина се клучни алатки за балансирање на искуството на посетителите со заштитата на живеалиштата и зачувувањето на пејзажот.

Во кавадаречкиот регион, туристичките активности околу Тиквешкото Езеро и Кожуф Планина треба да се планираат во соработка со институциите за заштита на животната средина и локалните заедници, користејќи сезонски правила за пристап, означени патеки и упатства за посетителите за заштита на живеалиштата, лозјата и пределите. Толкувањето треба да ја истакне врската помеѓу биолошката разновидност, традиционалното користење на земјиштето, производството на вино и руралните средства за живот, зајакнувајќи ја вредноста на зачувувањето како дел од искуството на посетителите. Мерките за управување со протокот на посетители и регулирање на патеките се поврзани со пилот-мапирањето на патеките, истражувачката патека Кожуф и активностите за одржлив пристап од фаза III наведени во Дел 8.

4.3. Примена во клучните туристички објекти

Овие принципи се применуваат на сите екотуристички ресурси идентификувани во Стратегијата, вклучувајќи:

винарии и објекти за вински туризам,	сместување во рурални средини и престој на фарми,	патеки, видиковции и инфраструктура за посетители	гастрономија или искуства со локални производи,	туристички иницијативи засновани на туризам.
--------------------------------------	---	---	---	--

Циркуларноста во Кавадарци се применува различно низ овие ресурси, одразувајќи ги нивните специфични функции, локации и профили на посетители, додека остануваат поврзани преку споделени локални циклуси.

За винскиот туризам, циркуларните практики се вградени во производството на вино, дегустациите, настаните, пакувањето и мобилноста вдолж винските патишта. Туризмот заснован на езера ги интегрира управувањето со водите, пристапот со ниско влијание и едукацијата на посетителите. Планинскиот и природниот туризам применуваат сезонски рути, водич за пристап и заштита на биолошката разновидност. Руралниот и селскиот туризам се потпира на адаптивна повторна употреба на домовите, сезонска гастрономија и модели на гостопримство со низок отпад.

Сезонските гастрономски настани базирани на локални земјоделски и вински производи се клучна меѓусекторска примена. Овие настани треба да вклучуваат винарии, рурални домаќинства, пансиони и приватни домови кои работат како домашни ресторани, создавајќи кратки синџири на снабдување и споделени искуства. Тие треба да бидат дизајнирани како настани со нула отпад од храна, користејќи сезонски менија, однапред направени резервации, координирана подготовка и локална прераспределба на вишокот храна.

Стратегијата охрабрува **апликација чувствителна на контекст**, кој на операторите и заедниците им овозможува да ги прилагодат принципите на нивниот обем, капацитет и локација. Според тоа, во Акцискиот план се предложени неколку специфични акции дадени во Дел 8. Мали, локални решенија

се претпочитаат во однос на стандардизирани или модели со интензивно користење на ресурси со што се поддржува експериментирање, учење и постепено скалирање низ целата општина.

4.4. Квалитет, сертификација и стимулации

Стандардите за одржливост се најефикасни кога се поддржани од признание, стимулации и учење. Затоа, Стратегијата промовира доброволно прифаќање на признаени сертификати за одржливост (како што се „Зелен клуч“ или „Еко-ознака на ЕУ“) каде што е соодветно, особено за сместување, винарии кои нудат услуги за посетители и центрите за посетители.

Во исто време, транзицијата кон циркуларен туризам во Кавадарци е дизајнирана како процес од долу нагоре. Општината може да истражи постепен развој на едноставна локална шема за еко-признавање, прилагодена на контекстот на Кавадарци, за да ги охрабри малите оператори, руралните домаќинства, водичите и давателите на искуства постепено да усвојуваат циркуларни и одржливи практики.

Искуството покажува дека доброволното учество, учењето од колеги и видливите локални успешни приказни можат да поместат планини поефикасно од формална регулатива. Признавањето, промоцијата и пристапот до можности за градење капацитети или финансирање треба да наградуваат иницијатива и иновација, зајакнувајќи го заедничкото чувство на сопственост врз циркуларната транзиција.

Сертифицираните или операторите ориентирани кон одржливост треба да имаат приоритет во промоцијата на дестинациите, програмите за градење капацитети и подобноста за јавни или донаторски иницијативи. Центарот за екотуризам и иновации ќе ги поддржи операторите заинтересирани за сертификација преку советодавни услуги и формати на колегијална едукација.

4.5. Заштита на животната средина и климата

Заштитата на природните и културните богатства на Кавадарци е непроменлив услов за развој на екотуризмот. Растот на туризмот мора да остане во рамките на еколошкиот и културниот капацитет на клучните локации, балансирајќи го пристапот на посетителите со зачувувањето на природата и благосостојбата на заедницата. Ова е особено релевантно за Тиквешкото Езеро, планината Кожуф, пределите со лозја и руралните населби. Ова бара:

Заштитните мерки вклучуваат управување со бројот и времето на посетители, примена на сезонски правила за пристап, насочување на посетителите кон одредени рути и локации и избегнување развој во чувствителни живеалишта. Принципите на циркуларната економија ги поддржуваат овие заштитни мерки со намалување на притисокот врз водата, земјиштето, енергијата и материјалите, а воедно го зајакнуваат локалното управување.

Туризмот треба активно да придонесува кон зачувувањето преку толкување на животната средина, управување со живеалиштата, одржување на културните локалитети и партнерства со институции за животна средина и наследство. Треба да се применува мониторинг и адаптивно управување за да се обезбеди долгорочна отпорност како што се развива туризмот, дозволувајќи им на практиките да еволуираат како одговор на условите на животната средина и однесувањето на посетителите. Имплементацијата на овие заштитни мерки ќе биде поддржана преку стандарди за дизајн на патеки,

мерки за управување со протокот на посетители, подобрувања на мобилноста и Системот за адаптивно управување со туристички податоци дефиниран во Дел 8.

5. Интеграција на вредносниот синџир и инклузивни бизнис модели

Екотуризмот во општина Кавадарци ќе донесе трајни придобивки само ако функционира како интегриран локален економски систем. Општината веќе има силни продуктивни сектори, особено лозарство, земјоделство, гастрономија, занаетчиство и локални услуги, но овие вредносни синџири во моментот остануваат лабаво поврзани со туризмот и едни со други. Зајакнувањето на овие врски е од суштинско значење за зголемување на вредноста за посетителите, продолжување на времетраењето на престојот и обезбедување поширока распределба на економските придобивки низ заедниците.

5.1. Приоритетни вредносни синџири за екотуризмот

Интеграцијата на вредносниот синџир е основен механизам за обезбедување дека екотуризмот во Кавадарци генерира **локална економска вредност, социјална инклузија и циркуларна употреба на ресурсите**. Екотуризмот е позициониран како систем што ги поврзува земјоделството, производството на вино, гастрономијата, занаетчиството, туристичките услуги и средствата за живот во заедницата во **локално вградени и циркуларни вредносни синџири**.

Кавадарци веќе поседува структурни темели за таква интеграција, вклучувајќи силна земјоделска и винска база, активни фестивали и гастрономија, локални занаетчиски традиции и знаење и работна сила на ниво на домаќинства. Сепак, овие елементи сè уште не се целосно поврзани како кохерентен систем. Затоа, стратегијата се фокусира на интеграција на вредносниот синџир **видливо, функционално и скалабилно** преку практични циркуларни текови и инклузивни бизнис модели.

Пет клучни вредносни синџири нудат најнепосредни и можности за развој поврзан со туризмот со големо влијание.

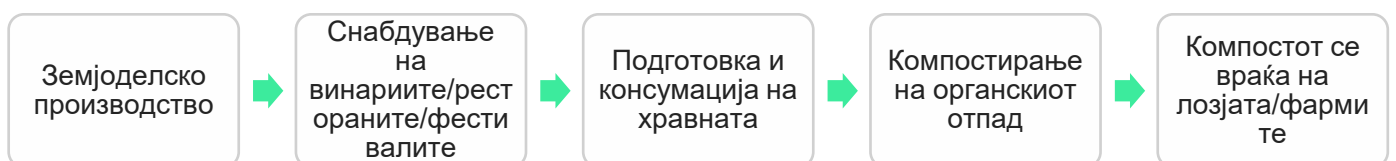
ВИНО	ЗЕМЈОДЕЛСТВО	ЗАНАЕТЧИСТВО	ГАСТРОНОМИЈА	УСЛУГИ
Предводени од истакнати винарии како „Тиквеш“ и мрежа од помали производители, кои нудат висококвалитетни вински туристички искуства.	Локалните производители снабдуваат смокви, грозје, диви билки и мед што е вкоренети во традиционалното земјоделство со низок интензитет.	Постои богато занаетчиско наследство во ткаењето, резбата во дрво и производството на текстил, но тоа е неформално и слабо видливо.	Силна локална кулинарска традиција усогласена со виното и земјоделските средства, што нуди потенцијал за насочен кулинарски туризам	Услугите базирани на винарии (на пр. дегустации и сместување) се добро развиени, но водењето поврзано со екотуризмот и руралното сместување се ограничени.
Ограничена интеграција со други сектори како што се локалните занаети, гастрономијата или руралниот туризам.	Производите сè уште не се претставени во структурирани посети на фарми, дегустации или искуствен туризам.	Нема наменски пазари за занаетчиски производи, работилници достапни за туристи, ниту тие се вклучени во културните рути.	Рестораните ретко користат или промовираат локални состојки или препознатливи регионални јадења.	Младите и локалните жители сè уште не се систематски вклучени во водење, услуги за рекреација на отворено или гостопримство.
Нема координирани вински патишта, заедничко брендирање и механизми за вклучување на малите или семејни винарии во пошироките туристички маршрути.	Пакувањето, раскажувањето приказни и интеграцијата во синџирите на снабдување во туризмот (на пр. продавници за вино, фестивали) остануваат недоволно развиени.	Занаетчиите немаат пристап до малопродажба во центрите за посетители, винарии или простори за настани.	Отсуството на иницијативи како „дегустациски менија на Тиквеш“ или гастрономски патеки ги ограничува искуствата со додадена вредност на посеетителите.	Опстојуваат празнините во инфраструктурата и капацитетот во транспортната поврзаност со оддалечените локации и во диверзификацијата на видовите сместување (на пр. куќи, престој на фарми).

Стратегијата го дефинира екотуризмот во Кавадарци како **регенеративна локална економија**, каде што побарувачката за туризам ги зајакнува постојните производствени системи и средствата за живот на заедницата. Овој пристап е во согласност со меѓународно признатите најдобри практики во одржливиот развој на дестинации, каде што туризмот е навикнат **вредноста** да ја **задржи локално**, да го намали истекувањето и поддршка на грижата за животната средина.

За да се направи оваа логика опиплива, следните илустративни текови на вредносниот синџир покажуваат како циркуларната интеграција може да функционира низ секторите и локациите во рамки на општината.

Синџир на храна и гастрономија

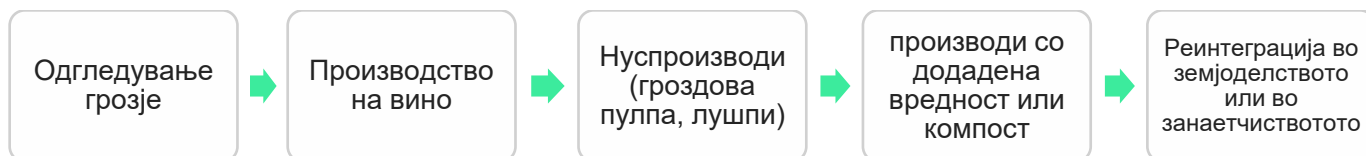
Земјоделското производство во Кавадарци ги снабдува винариите, рестораните, руралните домаќинства и фестивали со свежи и сезонски производи. Овие се трансформираат во оброци, дегустации и локални гастрономски искуства за посетителите. Органскиот отпад од храна од кујните, фестивалите и домаќинствата потоа се собира и компостира на ниво на заедница или задруга, а компостот се враќа во лозјата и фармите за да се подобри здравјето на почвата и да се намали зависноста од надворешни инпути.

Овој циклус ги зајакнува кратките синџири на снабдување, го намалува отпадот и ја зајакнува врската помеѓу пределот, храната и виното, што е основа на еко туристичкиот идентитет на Кавадарци. Тој се операционализира преку Акцискиот план: Вкусот на Тиквеш, циркуларни демонстративни проекти, микро-грантови, денови за учење во училиштата.

Синџир на нуспроизводи од вино

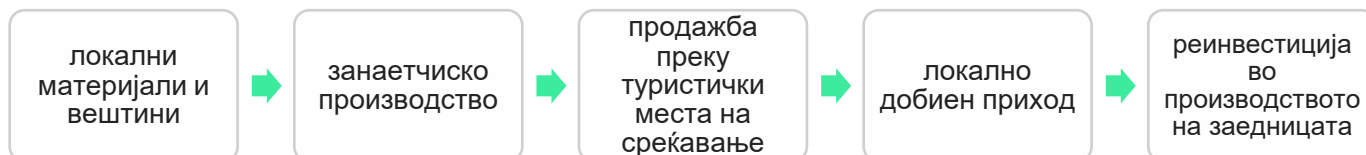
Производството на вино генерира нуспроизводи како што се гроздовата пулпа и лушпите. Овие материјали можат да се користат повторно во занаетчиски прехранбени производи, козметика, занаетчиски материјали или системи за компостирање и повторно да се интегрираат во земјоделството или локалните претпријатија.

Овој циклус ги демонстрира принципите на циркуларната економија во пракса и обезбедува видливи примери за одржливост што можат да им се протолкуваат на посетителите. Операционализација преку: циркуларна валоризација на нуспроизводи од грозје, Применета циркуларна иновација со средните училишта, Циркуларни демонстративни проекти, Вкусот на Тиквеш.

Синџир на занаетчиство и локални производи

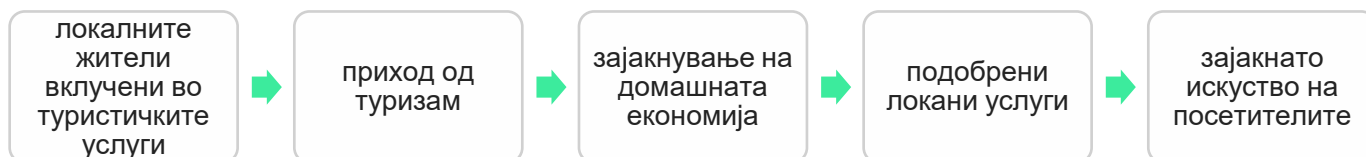
Традиционалните вештини и локално набавените материјали се користат за занаетчиско производство и производи од мал обем кои се продаваат во винарии, рурални сместувачки капацитети, фестивали и пазари. Генерираниот приход останува во рамки на заедницата и се реинвестира во производство, развој на вештини и домаќинства.

Овој тек ги поврзува културното наследство, креативното производство и туристичката побарувачка на начин што ја поддржува идентитетот, инклузијата и економската отпорност. Овој циклус е овозможен преку: брендирање и рамка за активирање на маркетингот, шема за микро-грантови, хакатон (иновација во пакувањето и раскажувањето приказни), развој на еко-куќи (употреба на локални материјали и адаптивна повторна употреба).

Синџир на туристички услуги и економија на домаќинствата

Локалните жители, особено жените и младите, се обучени и ангажирани како водичи, домаќини, асистенти на настани, раскажувачи на приказни и даватели на услуги. Приходите од туризмот ги зајакнуваат економиите на домаќинствата и селата, овозможувајќи подобрувања во услугите и инфраструктурата, што пак поддржува подобри искуства за посетителите.

Овој синџир ја прави инклузијата функционална компонента на квалитетот на дестинацијата, а не паралелна социјална цел. Овој синџир се имплементира преку: програма за градење капацитети,

програма за размена на знаење, Центар за екотуризам и иновации, шема за микрогрантови, денови за учење во училиштата.

Активностите предложени во рамките на Акцискиот план максимално ги одразуваат патеките за интеграција, со цел да се искористат можностите поврзани со идентификуваните синџири на вредности.

5.2. Инклузивни бизнис модели

За интеграцијата да доведе до инклузивен раст, бизнис-моделите мора да бидат структурирани така што ќе ги оспособат недоволно застапените групи. Без намерно структурирање, постои ризик придобивките од туризмот да се концентрираат кај ограничен број веќе воспоставени чинители.

Инклузијата во Кавадарци е операционализирана преку механизми дадени во Дел 8:

- Шема за микро-грантови која ги намалува влезните бариери за жените, младите, руралните домаќинства и малите производители;
- Програма за градење капацитети што ги подобрува вештините и квалитетот на услугите;
- Програма за хакатон која ги вклучува младите и академските кругови;
- Денови за учење во училишта кои градат долгорочна инклузија;
- Циркуларни демонстративни проекти кои поддржуваат пилот-проекти од мал обем;
- Развој на еко-куќи (Фаза III) што овозможува дистрибуирано учество на руралните средини.

Оттаму, инклузивните модели не се паралелни социјални иницијативи. Тие се структурни механизми вградени во основните дејства каде:

се намалуваат финансиските бариери и пречки за добивањето знаење

се овозможува постепено учество

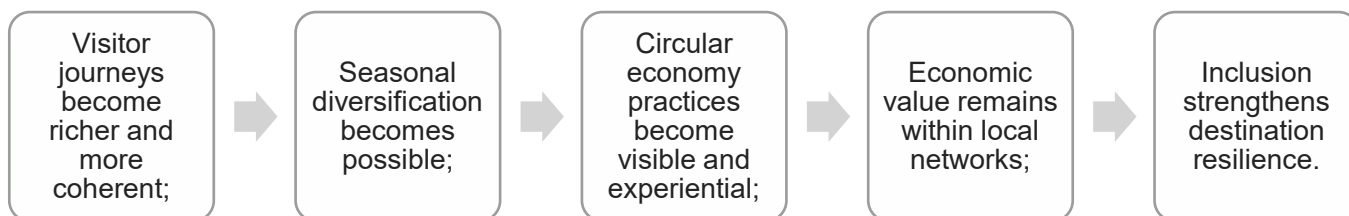
се поттикува експериментирање

ризикот се распределува помеѓу чинителите

се зајакнува економската отпорност на ниво на економија.

Учеството може да се случи на различни нивоа, од домаќинство, водење, снабдување со производи или мали циркуларни пилоти, кои не бараат големи капитални инвестиции.

Интеграцијата на вредносниот синџир на крајот ја поддржува кохерентноста на дестинацијата. Кога виното, земјоделството, гастрономијата, занаетчиството, образованието и услугите функционираат како поврзани системи:

Центарот за екотуризмот и иновации функционира како координациски 'рбет, обезбедувајќи овие врски да се развиваат надвор од иницијативите базирани на проекти во стабилен локален систем ориентиран кон учење.

Мониторингот на индикаторите за интеграција и вклучување е опфатен во Анекс 1 (Логичка рамка и мерење на резултатите), со што се обезбедува зајакнувањето на вредносниот синџир да остане мерлив и усогласен со Стратегиските цели.

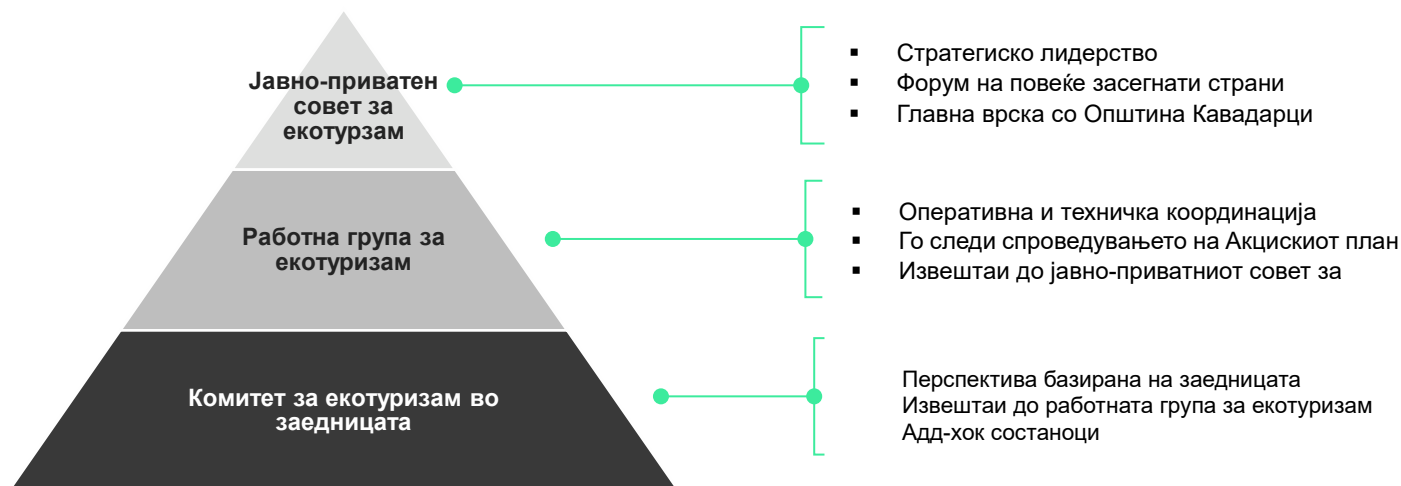
6. Управување и координација

Успешното спроведување на Стратегијата за екотуризам на Кавадарци ќе ползува од целокупната способност на општината да ги координира чинителите, да ги усогласува иницијативите и да ја одржува соработката со текот на времето. Ефективниот модел на координација би бил и оптимална платформа за искористување на постоечкиот ентузијазам за перспективите за екотуризам во Кавадарци. Консултациите со засегнатите страни и теренската дијагностика потврдија силна политичка посветеност, локална гордост и подготвеност за унапредување на екотуризмот, заедно со заедничкото признание дека минатите иницијативи честопати останувале фрагментирани и базирани на проекти. Оттаму, транзиција од *ад хок* активности кон кохерентен модел на дестинација бараат уредувања на управување кои се инклузивни, поедноставени и прилагодени на локалните капацитети.

Надоградувајќи се на најдобрите меѓународни практики во управувањето со екотуризмот и реалноста на административниот контекст на Кавадарци, оваа Стратегија предлага рамка за координација на повеќе нивоа. Рамката ги разјаснува улогите, ја зајакнува соработката и поддржува долгорочно институционално учење, додека останува флексибилна за еволуција како што растат локалните капацитети и побарувачката на пазарот. Со комбинирање на политичко водство, техничка координација, ангажман на пазарот и придонес од заедницата, се воспоставува единствен, интегриран систем.

6.1. Координативна архитектура

Стратегијата предвидува комплементарни механизми за координација на три нивоа, секој од нив одговара на специфичните потреби идентификувани од засегнатите страни.

Јавно-приватен совет за екотуризам	Јавно-приватниот совет за екотуризам обезбедува стратегиско водство. Состанокот, под претседателство на Општина Кавадарци, вклучува високи претставници од винарии, приватниот сектор/туристички бизниси, претставници на граѓански организации и релевантни институции и одговорен е за разгледување на Стратегиските приоритети, решавање на регулаторните или финансиските тесни грла и мобилизирање поддршка за водечки иницијативи, справувајќи се со системските бариери како што се финансирањето, регулативата и инфраструктурата.
---	--

Јавниот-приватен совет за екотуризам ќе се состои од десет назначени членови и еден постојан претставник од кабинетот на градоначалникот, кој ќе биде претседател. Именуваните членови ќе вклучуваат:

- двајца претставници од јавни институции (како што се одделението за локален економски развој или општинскиот комитет одговорен за туризам, животна средина или сродни области),
- двајца претставници од малите винарии,
- еден претставник на винарската визба „Тиквеш“,
- претставник од HORECA (хотели, ресторани, кафулиња и компании што нудат кетеринг) секторот,
- еден претставник од активности базирани на природа,
- претставник од културни институции (вклучувајќи музеи или организатори на фестивали) и
- двајца претставници на граѓанското општество – еден од организации ориентиран кон животната средина и друг од организации ориентиран кон инклузија.

Членовите на Советот ќе бидат назначени со мандат од две години преку отворен и транспарентен процес на аплицирање. Кандидатите можат да се номинираат себеси или да бидат номинирани од други, но секоја апликација мора да биде поткрепена со две писмени препораки од организации или субјекти активни во соодветната област; а самоподдршка не е дозволена. Јавен повик за аплицирање ќе биде објавен од страна на Советот на општината (или друго формално тело на Општината) секој октомври во годината што претходи на назначувањето, со рок за аплицирање од еден месец. Секретаријатот на Советот на општината ќе подготви список на подобни кандидати, кој потоа ќе биде доставен до Советот на општината за конечно одобрување. Именувањата треба да се завршат најдоцна до средината на декември за да се обезбеди континуитет на работата на Советот. *Забелешка: применливи се алтернативни модели на избор, кои ќе ги одразуваат желбите на општината.*

Советот служи како примарен форум за усогласување на приоритетите на јавниот и приватниот сектор во поддршка на развојот на екотуризмот во Кавадарци. Се состанува (најмалку) еднаш квартално за да го разгледа Стратегискиот напредок и да ги разгледа консолидираните извештаи за имплементација поднесени од работната група за екотуризам. Со оглед на структурата на Советот, тој е во добра позиција да дискутира и за можностите за јавно-приватно партнерство за инвестиции во екотуризмот.

Одлуките на Советот се донесуваат со двотретинско мнозинство од членовите. За да се обезбеди транспарентност и јавна одговорност, записниците од состаноците и клучните одлуки се објавуваат на веб-страницата на општината.

Иако Советот не ги заменува избраните структури за донесување одлуки, неговите препораки, одобрени приоритети и годишни прегледи на напредокот формално се доставуваат до Советот на општината и Кабинетот на градоначалникот за разгледување во рамките на циклусите на планирање и буџетирање на општината. Работната група за екотуризам, поддржана од Центарот за екотуризам и иновации поднесува консолидирани ажурирања за спроведувањето на Стратегијата до Советот. Врз основа на овој придонес,

	<p>Советот ја разгледува Стратегиската релевантност, кохерентноста со општинските цели и подготвеноста за инвестиции и дава препораки до општината за распределбата на буџетските ставки поврзани со екотуризмот, приоритетите за кофинансирање и можностите за надворешно финансирање. Конечните буџетски одлуки остануваат во рацете на Советот на општината со што се обезбедува демократска одговорност.</p> <p>Овој Совет директно одговара на повратните информации од засегнатите страни, повикувајќи на посилно институционално сигнализирање и координирана промоција за да се ослободат инвестициите од приватниот сектор, особено во винскиот туризам, сместувањето и циркуларната економија.</p>
<p>Работна група за екотуризам</p>	<p>Работната група за екотуризам служи како главна платформа за техничка и оперативна координација за спроведување на Стратегијата. Општина Кавадарци како носител на Стратегијата ја свикува и организира групата.</p> <p>Работната група ги обединува претставниците на клучните чинители во екотуризмот, вклучувајќи винарии, одгледувачи на грозје, даватели на сместувачки капацитети, туристички оператори, локални претприемачи, организации на граѓанското општество, како и академски и претставници на заедницата. Таа се формира по усвојувањето на Стратегијата и ќе биде одговорна за следење на спроведувањето на Акцискиот план. Во зависност од обемот и приоритетите на Акцискиот план, работната група обично се состои од 7 до 11 члена, избрани преку процес на изразување интерес координиран од општината, со што ќе се обезбеди балансирана застапеност на полот, возраста, релевантните сектори и експертизата.</p> <p>На своите месечни состаноци, работната група го разгледува напредокот во однос на договорените приоритети, го координира развојот на производи на ниво на дестинација и проекти предложени или поддржани од Центарот за екотуризам и иновации и поднесува извештаи за консолидирани наоди и препораки до јавно-приватниот совет за екотуризам. Таа игра централна улога во поддршката на интеграцијата на практиките на циркуларна економија во туристичките активности преку олеснување на учењето меѓу колегите, поврзување на чинителите со техничката помош што ја обезбедува Центарот и идентификување на регулаторни или капацитетни празнини што бараат внимание од повисоко ниво.</p> <p>Работната група, исто така, функционира како примарен канал преку кој се синтетизираат и се подигнуваат на стратегиско ниво увидите на локално ниво, предизвиците при имплементацијата и новите можности. Заинтересираните страни постојано го истакнуваат отсуството на таков постојан механизам за координација, забележувајќи дека без него, туристичките иницијативи имаат тенденција да останат фрагментирани, краткотрајни и слабо поврзани со пошироките Стратегиски цели.</p>
<p>Комитети за екотуризам во заедницата</p>	<p>Комитетите за екотуризам во заедницата се грижат развојот на екотуризмот да остане заснован на локалните реалности. Овие комитети се основани во села и населби со идентификуван туристички потенцијал и тие обезбедуваат структурирани механизми за учество, овозможувајќи им на жителите да придонесуваат со идеи, да пријавуваат ризици и да ко-креираат екотуристички</p>

искуства. Нивните придонеси директно се внесуваат во работната група за екотуризам преку назначени фокусни точки и осигуруваат дека перспективите на заедницата систематски ги информираат техничкото планирање и Стратегиските одлуки.

Комитетите се формираат прогресивно за време на спроведувањето на Стратегијата, почнувајќи од приоритетните локации идентификувани преку Акцискиот план и теренската дијагностика. Секој комитет обично се состои од 5-9 члена, вклучувајќи жители, мали претприемачи, претставници на жени и млади и локални невладини организации, избрани од страна на надлежните претставнички тела на локалните заедници. Постои можност изборот на членови може да го направи општината и Центарот за екотуризам и иновации. Членството е доброволно и временски ограничено, усогласено со времетраењето на фазата на Акцискиот план.

Комитетите за екотуризам во заедницата се состануваат по потреба и за специфични иницијативи (фестивали, пилот-проекти, сезонски активности). Тие играат практична улога во идентификувањето на можностите за екотуризам во заедницата, поддржувајќи мали иницијативи како што се сместување во семејства, услуги на водичи, впарување на вино и храна, планинарење, други локални настани и тестирање на идеи пред тие да се скалираат или интегрираат во производи на ниво на дестинација. Кратките резимеа од состаноците и приоритетните предлози се споделуваат со работната група за екотуризам, со што се затвора повратниот синџир помеѓу придонесот од заедницата и имплементацијата.

За да се зајакне учеството и видливоста, Комитетите за екотуризам на заедницата ќе ги искористат дигиталните алатки поддржани од Центарот, вклучувајќи едноставни онлајн платформи за собирање информации од заедницата, мапирање на локалните туристички ресурси, промоција на настани и претставување на микротуристички услуги. Овој пристап одговара на теренските набљудувања што потврдуваат силна локална гордост и отвореност кон иновации, а воедно осигуруваат дека ангажманот останува достапен, транспарентен и ориентиран кон акција.

6.2. Улоги и одговорности

Општина Кавадарци ќе дејствува како водечка координативна институција. Таа ќе организира состаноци и ќе биде домаќин на јавно-приватниот совет за екотуризам и на работната група за екотуризам, ќе обезбеди усогласеност со општинските плански документи и ќе ги интегрира целите на екотуризмот и циркуларната економија во локалните политики, буџетирањето и јавните инвестиции. Општината ќе биде одговорна и за надгледување на развојот на основна инфраструктура за овозможување, како што се сигнализација, патеки и капацитети за управување со отпад, како и за одржување на централна контролна табла за следење на индикаторите за екотуризам и одржливост. Тоа ќе го стори преку своите надлежни тела за развој на туризмот, а подоцна и со поддршка на Центарот за екотуризам и иновации.

Агенција за промоција и поддршка на туризмот (АППТ) е одговорна за промоција на национално ниво, позиционирање на меѓународниот пазар и усогласување со брендирањето на туризмот низ целата земја. Општина Кавадарци треба да воспостави координативен систем во кој АППТ ќе го поддржува Кавадарци преку промоција на сертифицирани локални производи и искуства преку национални кампањи, олеснување на пристапот до меѓународни саеми и мрежи и споделување на пазарни информации. За понатамошно олеснување на ова и за негово операционализирање, претставникот на АППТ ќе биде поканет да ѝ се придружи на работната група за екотуризам. Заинтересираните страни нагласија дека улогата на АППТ треба да ги надополни (а не да ги дуплира) напорите за управување со локалните дестинации и брендирање.

Центарот за екотуризам и иновации, откако ќе се основа, ќе служи како централен темел на знаењето и овозможувачка основа на Стратегијата. Центарот ќе дејствува како генератор на знаење, практични решенија и импулс за дејствување. Неговата примарна улога е да ја преточи стратегијата во пракса преку производство на применето знаење, олеснување на соработката меѓу чинителите и да им овозможи на бизнисите, заедниците и институциите да развиваат и тестираат нови иницијативи за екотуризам и циркуларна економија. Центарот го зајакнува целиот систем на управување со тоа што дејствува како заеднички ресурс за учење и експериментирање и ќе служи како главен интерфејс помеѓу иницијативите на ниво на заедница, техничките работни групи и телата за донесување Стратегиски одлуки.

Покрај овие чинители, **медиуми** и комуникациските канали (локални, национални и специјализирани медиуми) се важни за обликување на видливоста и јавната нарација на Кавадарци како нова екотуристичка дестинација. Нивната улога вклучува раскажување приказни за локалното наследство, винската култура, природата и практиките на циркуларна економија; зголемување на свеста за настаните, рутите и искуствата; и преведување на концептите за техничка одржливост во достапни пораки за пошироката публика.

Винарии и производители на земјоделско-прехранбени производи, особено малите семејни фирми се клучните сопственици на производи и чувари на локалното наследство. Нивните одговорности вклучуваат развивање и надградба на искуствата на посетителите, усвојување практики за одржливост и циркуларни практики каде што е изводливо, учество во заеднички иницијативи за брендирање и соработка со туристички оператори и даватели на сместувачки капацитети за формирање интегрирани понуди. Локални претприемачи, вклучувајќи **даватели на сместување, водичи, занаетчии и услужни бизниси**, се главните двигатели на испорака на терен. Тие ко-креираат искуства, инвестираат во подобрувања на квалитетот и постепено интегрираат циркуларни практики во своето работење. Нивното активно учество во работната група за екотуризам и комитетите за туризам во заедницата гарантира дека спроведувањето на стратегијата ги одразува локалните капацитети и реалноста на живеењето.

Туроператорите ги преведуваат локалните средства во искуства подготвени за пазарот. Нивната улога е да пакуваат, тестираат и усовршуваат интегрирани производи што комбинираат вино, гастрономија, природа и култура; да го поврзуваат Кавадарци со националните и регионалните туристички кругови; и да обезбедуваат структурирани повратни информации од посетителите до производителите, центарот и преку присуство на претставник во работната група за екотуризам. Заинтересираните страни нагласија дека тур-операторите се од суштинско значење за продолжување на престојот на посетителите и обезбедување комерцијална одржливост.

Академски институции и истражувачките организации (национални, регионални и локални) можат да играат клучна улога во поддршката на имплементацијата преку применето истражување

и развој на вештини, како што се анализа на пазарот и посетителите, проценка на влијанието, развој на модули за обука и систематско документирање на научените лекции. Затоа, оваа стратегија предлага идентификација на релевантни академски институции кои ќе бидат партнери во истражување, иновации и пилот-иницијативи поврзани со практиките на екотуризам и циркуларна економија. Покрај тоа, средните училишта можат да бидат и вредни придонесувачи, особено преку вклучување на учениците во фестивали, културни програми, грижа за животната средина и мали проекти за циркуларност. Во партнерство со Центарот за екотуризам и иновации овие образовни институции можат да помогнат во локално имплементирање на Стратегијата, да го поттикнат ангажманот на младите и да ја поддржат нејзината адаптација базирана на докази со текот на времето.

Организациите на граѓанското општество (НВО) дејствуваат како фасилитатори, надзорници и иновативни партнери. Тие поддржуваат ангажман на заедницата, вклучување, заштита на животната средина и пилот-иницијативи за циркуларна економија, особено таму каде што е потребна јавна доверба или промена во однесувањето. Нивните претставници ќе бидат вклучени во сите механизми за координација, обезбедувајќи интерсекциска перспектива што ги одразува различните гласови и животните искуства.

Локални заедници не се пасивни корисници, туку активни партнери. Преку Комитетите за екотуризам во заедницата, жителите придонесуваат со локално знаење, идентификуваат можности и ризици, ја поддржуваат културната автентичност и помагаат туризмот да се развива во согласност со вредностите на заедницата и еколошките ограничувања.

За подетален системски преглед, видете ја табелата *RACI* (одговорен, отчетен, консултиран, информиран) подолу.

Кратко објаснување:

Р – Одговорен

чинител кој ја извршува
задачата

А – Отчетен

чинител кој е одговорен
за успехот или
неуспехот на процесот и
обично има ја дава
крајната потврда за
секоја промена во
процесот

С – Консултиран

чинител кој треба да
соработува и да дава
повратни информации
за процесот и секоја
идна промена;

И – Информиран

чинител кој треба да
биде во тек со секоја
одлука или акција
поврзана со процесот

ЗАДАЧА	Општина	АТПП	Центар за екотуризам и иновации	Приватен сектор	Академија и НВО	Локални заедници
Координација на стратегијата						
Развој на производи и проекти						
Пилот проекти за циркуларна економија						

Брендирање и маркетинг, укључувајќи национална и меѓународна промоција	●	● ●	●	●	●	●
Градење капацитети и обука	●	●	●	●	●	●
Мониторинг и учење	●	●	●	●	●	●

7. Брендирање и позиционирање на пазарот

Тековните напори за брендирање и маркетинг на Кавадарци се неповрзани и недоследни, што доведува до ниска видливост и недостаток на јасен идентитет кај потенцијалните посетители. Општинските дигитални платформи моментално нудат општи географски и културни информации, но недостасува наменски туристички наратив или позиционирање за екотуризмот што ќе ѝ помогне на надворешната публика да ја разбере **врска помеѓу пределот, виното, заедницата и животната средина**.

Состојбата со брендирањето одразува пошироки Стратегиски ограничувања, бидејќи претходните студии и планови за развој покажуваат општа аспирација Кавадарци да стане препознатлива туристичка дестинација како на национално така и на меѓународно ниво. Ова се чини како генеричка порака со широки цели без јасен, диференциран идентитет или наратив што комуницира *што* е она што го прави Кавадарци единствено и *зошто* посетителите треба да го изберат. Во однос на брендирањето, таквото генеричко позиционирање сигнализира **недостаток на тематски фокус и наративна кохезија**: Клучните адути се опишани изолирано (на пр. традиционални фестивали, природни локалитети, винарии), но не постои обединувачка логика на дестинацијата што ги поврзува во убедлив екотуристички идентитет. Ова отсуство придонесува за ниска надворешна видливост и ја ограничува способноста на областа да се натпреварува со подобро позиционирани дестинации кои говорат за јасно, интегрирано искуство. На пример, кога потенцијалните посетители ќе наидат на информации за бербата при Тиквешкиот гроздобер или Тиквешкото езеро, тие гледаат индивидуални атракции, но малку знаци дека овие понуди се дел од пошироко екотуристичко искуство каде што се преплетуваат пределот, културата, одржливоста и заедницата.

Ефективноста на Стратегијата за екотуризам на Кавадарци зависи не само од квалитетот на искуствата и аранжманите за управување, туку и од способноста на општината да претстави јасен, автентичен и убедлив идентитет на дестинацијата. Затоа, брендирањето и маркетингот во оваа Стратегија се третираат како инструменти за стратегиско позиционирање, обликувајќи го начинот на кој Кавадарци е перцепиран од посетителите, партнерите и жителите.

Овој дел ја дефинира логиката на брендирање и маркетинг на високо ниво што ги поврзува принципите на одржливост и циркуларна економија во Дел 4, моделите на инклузивни вредносни синџири во Дел 5, рамката за управување во Дел 6 и активностите предвидени во Дел 8. Деталните елементи на дизајнот, комплетите алатки за пораки, кампањите и плановите за комуникација се развиваат одделно во наменската Стратегија за брендирање и маркетинг, која ги операционализира тука наведените принципите.

7.1. Улога на брендирањето во Стратегијата за екотуризам на Кавадарци

Брендирањето игра обединувачка улога во транзицијата кон екотуризмот во Кавадарци. Тоа обезбедува заедничка наратија што ги поврзува различните ресурси: винските патишта, искуствата базирани на природата, руралните заедници, гастрономијата и културното наследство во кохерентна понуда на дестинации. Во исто време, се зајакнува локалната гордост и чувството на сопственост преку тоа што на жителите, производителите и туристичките оператори им дава заеднички идентитет и јазик преку кој тие ќе го претстават своето место.

Консултациите со засегнатите страни потврдија дека иако Кавадарци има силни и препознатливи предности, тие во моментот се комуницираат на фрагментиран начин. Затоа, Стратегискиот пристап кон брендирањето е од суштинско значење за премин од една изолирана промоција кон конзистентна, професионална слика за дестинација водена од вредности што поддржува туризам преку целата година и подолг престој на посетителите.

7.2. Суштина и позиционирање на брендот за дестинација

На стратегиско ниво, брендот на дестинацијата на Кавадарци е позициониран на **раскрсницата помеѓу виното, природата и заедницата**. Неговата суштина е дефинирана од следниве меѓусебно поврзани атрибути:

	Предел и природа	Тиквешкото Езеро, планината Кожуф, лозјата и руралните предели формираат континуиран еколошки систем.
	Винско наследство и тероар	Вековите лозарство и современите вински иновации го обликуваат и пејзажот и локалниот идентитет.
	Заедница и инклузија	Секојдневниот рурален живот, гастрономијата, фестивалите и занаетите се претставени како живо наследство, а не како инсцениран фолклор.
	Одржливост и циркуларност	Одговорните практики се вградени во производството, угостителството и во секојдневниот живот.
	Современа иновација	Новите пристапи кон туризмот, раскажувањето приказни и практиките на циркуларна економија коегзистираат со традицијата.

Брендот става акцент на поврзани патувања и обликувани искуства, усогласувајќи се директно со искуствата и дејствата дефинирани во Дел 8. Ова позиционирање го диференцира Кавадарци како дестинација каде што винскиот туризам е неразделен од пределот, културата и одговорните практики.

7.3. Столбови на раскажување приказни и инклузивни наративи

Комуникацијата на брендот во рамки на оваа Стратегија се темели на **раскажување приказни што одразуваат вистински луѓе, локалитети и практики**. Четири сеопфатни столбови за раскажување приказни ги водат сите напори за брендирање и маркетинг:

- 1 Природа доживеана со грижа** Тиквешкото Езеро и планината Кожуф се предвидени како простори за учење, набљудување и авантури со мал интензитет. Маркетингот избегнува слики водени од спектакл, па наместо тоа се фокусираат на потопување, тишина, биодиверзитет и управување.
- 2 Виното како предел и наследство** Виното е претставено не само како производ, туку и како културен предел обликуван од тероарот, занаетчиството и сезонските циклуси. Наративите нагласуваат квалитет, автентичност и човечки приказни зад лозјата и подрумите.
- 3 Заедниците како домаќини и ко-креатори** Локалните луѓе: жени, млади, земјоделци, винари, водичи, занаетчии се поставени во центарот на приказната. Посетителите се гости во животната средина, а не конзументи на сценирани искуства.
- 4 Циркуларност во пракса** Одржливоста се комуницира преку конкретни активности: повторна употреба на нуспроизводите, локално снабдување, мобилност со ниско влијание и адаптивна повторна употреба на објектите. Циркуларноста станува видлив и поврзлив дел од патувањето на посетителот.

Инклузивните наративи се составен дел од овие столбови. Брендирањето треба активно да ги прикажува улогите на **жените, младите и чинителите во заедницата** како винари, домаќини, водичи, занаетчии и иноватори, одразувајќи ги инклузивните бизнис модели опишани во Дел 5 и зајакнувајќи ја општествената сопственост врз развојот на туризмот.

7.4. Архитектура и маркетинг ориентација

На ниво на стратегија, брендирањето е замислено како **споделена рамка** што обезбедува кохерентност низ различните искуства и чинители, а воедно овозможува флексибилност за прилагодување кон специфични производи и пазари. Во оваа рамка:

wineries and wine-based tourism experiences are supported by a dedicated narrative space focused on quality, heritage, terroir, and sustainable practices;

nature, rural, and cultural experiences are positioned as complementary elements within a single destination story;

marketing prioritizes experience-led and story-driven communication over volume-based promotion.

Сезонските настани и винските фестивали функционираат како **засилувачи на брендот**, активирање рути, претставување локални производители и привлекување посетители кои доаѓаат за прв пат, а воедно остануваат вклучени во поширока мрежа преку целата година.

8. Акционен план (патоказ за имплементација)

Овој Акционен план ги преведува Стратегиската визија и цели, аранжманите за управување, интеграциите на вредносните синџири и инклузивните бизнис модели, како и принципите за одржливост на Стратегијата за екотуризам во **секвенцијален, реалистичен план за имплементација**. Предложените акции се темелат на:

клучни ограничувања идентификувани преку дијагностика (фрагментирано управување, ограничена туристичка инфраструктура, слаба видливост, ниска циркуларна прифатеност и нееднаква вклученост); и

приоритети развиени заедно со засегнатите страни за време на консултациите и работилницата за заеднички дизајн, особено потребата од координација, градење капацитети, искуство во пакувањето, сигнализацијата, дигиталната видливост и поддршка на винариите, жените, младите и руралните чинители.

Предложениот план претставува интегриран сет на паралелни и меѓусебно надополнувачки активности. Од самиот почеток, мерките за ориентација и пристап (како што се сигнализација за приоритет, насоки за следење и пилот-патеки) треба да се спроведуваат заедно со почетните иницијативи за градење капацитети и учење, осигурувајќи дека физичките подобрувања и човечките капацитети еволуираат заедно. Додека посетителите добиваат појасен пристап до природните, винските и руралните богатства, локалните чинители истовремено ја зајакнуваат својата способност за дизајнирање, испорака и управување со квалитетни екотуристички искуства.

Паралелно, планот препорачува почетни работи за воспоставување капацитет за развој на екотуризмот управуван од иновации. Ова, од една страна, подразбира работа на воспоставување на Центар за екотуризам, кој ќе служи како централен столб на знаење и овозможувачки столб на развојот на екотуризмот во Кавадарци. Од друга страна, овој план нуди активности, кои ќе послужат како пилот-проекти и демонстративни активности што тестираат нови пристапи кон дизајнирање искуства, примена на циркуларна економија и ангажирање на посетителите.

Како што овие паралелни напори созреваат, тие поставуваат основа за инвестиции и институционализација од поголем обем, вклучително и операционализација на Центарот за екотуризам и иновации и развој на еко-куќи и сместувачки капацитети со ниско влијание. Овој интегриран пристап гарантира дека инфраструктурата, вештините, иновациите и капацитетот за управување напредуваат рака под рака, одговарајќи на предизвиците на значаен, прилагодлив начин кој е чувствителен кон местото.

Имплементацијата е структурирана во **три фази**, овозможувајќи ран моментум, институционална консолидација и долгорочна трансформација. Предложените акции можат да се преклопуваат, за да се одразат промените во контекстот, одржувајќи ја можноста за постигнување очекувано влијание.

Преглед на сите активности, нивната поделба во фази, Стратегиски придонес, индикативна ориентација на финансирање и идентификација на **мерки за рано активирање и брзи придобивки** се претставени во **табелата подолу**. Оваа табела служи како Стратегиска и финансиска мапа на Акцискиот план, илустрирајќи како поединечните активности придонесуваат кон целокупната визија, како тие се зајакнуваат меѓусебно и како приоритетите можат да се усогласат со соодветни механизми за партнерство и финансирање со текот на времето.

бр.	Акција	Фаза	Стратегиски придонес	Индикативна матрица на финансирање	Основен модел на партнерство	Рана активација / Брза придобивка
I	Воспоставување на локален Центар за екотуризам и иновации – Фаза на дизајнирање	Јас	Создава институционална основа што овозможува координирана, инклузивна и циркуларна имплементација на екотуризмот	Општински буџет + техничка помош од донатори	Општина (водач) + надворешни експерти + засегнати страни	✓
II	Ознаки за приоритет и пронаоѓање пат – Фаза 1	Јас	Овозможува интегрирани патувања за посетителите и непосредно искористување на средствата	Општински буџет за капитални инвестиции; кофинансирање од мали донатори	Општина + проектанти + локални чинители	✓
III	Програма за градење капацитети – почетен циклус	Јас	Градење вештини потребни за испорака на квалитетен екотуризам и циркуларни практики	Техничка помош од донатори + општинско кофинансирање	Општина + обучувачи + локални засегнати страни	✓
IV	Сидро на урбаниот екотуризам: Винска фонтана Тиквеш	Јас	Создава симболична, инклузивна урбана порта која ги поврзува градските и руралните искуства	Општински буџет + спонзорства на винарии / општествена одговорност на претпријатијата	Општина + семејни винарии	✓
V	Данок на е-туризам (дигитално известување и систем за плаќање)	I	Го зајакнува управувањето, достапноста на податоци и институционалниот капацитет	Буџет за дигитализација на општините + можна донаторска поддршка	Општина + ИТ провајдер + сектор за сместување	✓
VI	Мапирање и обележување на пилот патеки	I	Ги претвора природните богатства во достапни искуства со ниско влијание	Општински буџет + поддршка од мали донатори	Општина + водичи + заедници	✓
VII	Дизајн на програма за размена на знаење	I	Подготвува структурирано учење за да го намали ризикот од имплементација	Техничка помош финансирана од донатори	Општина + Центар + надворешни експерти	✓
VIII	Еко-туризам и Хакатон за иновации во виното	I	Генерира иновации со низок ризик и ги ангажира младите и академската заедница	Финансирање од донатори + спонзорства	Општина + универзитети + партнери за иновации	✓

бр.	Акција	Фаза	Стратегиски придонес	Индикативна матрица на финансирање	Основен модел на партнерство	Рана активација / Брза придобивка
IX	Специјално мени „Вкусот на Тиквеш“	I	Ги зајакнува вредносните синџири и раскажувањето приказни за дестинацијата преку гастрономијата	Спонзорства + непарични прилози + општинска поддршка	Готвачи + винарии + производители	✓
X	Патека за истражување на Кожуф	I	Ја диверзифицира дестинацијата надвор од винската сезоната; го тестира планинскиот екотуризам	Донаторска поддршка + кофинансирање од општината	Општина + водичи + еколошки чинители	
XI	Микро-грантови за екотуризам за првите двигатели и идеи за циркуларна економија	I–II	Овозможува иновации од долу нагоре и први двигатели	Општински буџет + донатори + општествена одговорност на претпријатијата + кофинансирање	Општина + панел за ревидирање + корисници	
XII	Екотуризам во училиштата и денови за учење за циркуларна економија	I–III	Гради долгорочна сопственост и иден капацитет	Општински буџет за образование + донаторска поддршка	Училишта + производители + невладини организации	
XIII	Операционализација на екотуризмот и центар за иновации	II	Ја претвора стратегијата во континуирана испорака, учење и пилотирање	Основно финансирање од општината + услуги + проекти	Центар + Општина + партнери	
XIV	Демонстративни проекти за циркуларна економија (Чадор акција)	II	Ја прави циркуларната економија видлива, практична и скалабилна	Донатори + приватно кофинансирање + општински стимулации	Пилоти со повеќе чинители координирани од Центарот	
XV	Стратегиски партнерства и кофинансирање	II–III	Го преведува Акциониот план во канал за инвестиции	Време на персоналот + советодавна поддршка; финансирање на ниво на проект	Општина + Центар + Совет + партнери	
XVI	Имплементација на активности за размена на знаење	II	Го забрзува учењето преку пракса и квалитетот на имплементацијата	Донатори + учество во трошоците	Центар + партнер дестинации	

бр.	Акција	Фаза	Стратегиски придонес	Индикативна матрица на финансирање	Основен модел на партнерство	Рана активација / Брза придобивка
XVII	Еко-куќи и кластери за сместување со ниско влијание	III	Овозможува подолг престој и структурни приватни инвестиции	Приватни инвестиции + мешано финансирање	Локални претприемачи + инвеститори + Општина	
XVIII	Одржлив пристап и подобрувања на мобилноста	III	Го управува притисокот од посетителите и ги заштитува чувствителните области	Јавни инвестиции + Јавно-приватни партнерства + донаторска поддршка	Општина + даватели на услуги за превоз	
XIX	Напредни туристички податоци и Адаптивен систем за управување	III	Овозможува адаптивно управување со дестинациите базирано на докази	Општински дигитални буџети + донаторска поддршка	Центар + Општина + експерти за податоци	

8.1. Фаза I: Основање и рана активација (0–12 месеци)

Фокусот на Фаза I е да се изгради капацитет за координација, да се отклучат можности за брзи придобивки и да се тестираат приоритетни екотуристички производи со минимален ризик и инвестиции. Клучните акции вклучуваат:

I. Воспоставување на локалниот екотуризам и Центар за иновации - Фаза на дизајнирање	
Стратегиски цели	SO4 (примарен), SO3, SO2
Оваа акција ја обезбедува институционалната основа за спроведување на Стратегиската визија преку вградување на капацитет за иновации, инклузивност и примена на циркуларна економија во испораката на екотуризмот уште од самиот почеток. Овозможува учество на жени, млади, рурални заедници, академски кругови и приватни чинители преку структурирана соработка и применето учење. Како дел од портфолиото на активности, дизајнот на Центарот ја зацврстува зелената транзиција преку пилотирање на циркуларна економија и практики со ниско влијание, како и дигиталната транзиција преку алатки за координација, споделување знаење и учење поддржано од податоци, обезбедувајќи скалабилност, отпорност и долгорочно влијание.	
Цел	Воспоставување на основни институционални и оперативни капацитети за овозможување на координирана, иновативна имплементација на развојот на екотуризмот во Кавадарци.
Намена	Да се дизајнира институционален и оперативен модел погоден за намената за локалниот Центар за екотуризам и иновации кој функционира како овозможувач на имплементација, иновации и учење за

	<p>развој на екотуризмот. Центарот ќе поддржува експериментирање, пилотирање, градење капацитети и примена на практики за циркуларна економија, а воедно ќе обезбедува лесна координација што ги усогласува иницијативите без дуплирање на структурите на управување.</p>
<p>Почетна состојба</p>	<p>Кавадарци во моментот нема посветена институционална платформа фокусирана на имплементација, иновации и учење во развојот на екотуризмот. Одговорностите поврзани со туризмот се дисперзирани низ општинските оддели, винариите, невладините организации и индивидуалните чинители, со ограничени механизми за структурирана соработка, експериментирање или споделено учење. Претходните иницијативи во голема мера беа базирани на проекти и временски ограничени, што резултираше со слаб континуитет, ограничен трансфер на знаење и минимално проширување на успешните практики. Практичниот капацитет за поддршка на иновациите низ целата дестинација, примената на циркуларната економија и координираната имплементација останува недоволен, ограничувајќи ја способноста на општината да ја преточи Стратегиската намера во оперативни, тествани и скалабилни решенија за екотуризам.</p>
<p>Опис на акцијата</p>	<p>Општината ќе го води проектирањето на локалниот Центар за екотуризам и иновации преку структуриран процес на ко-дизајн во кој се вклучени клучни јавни, приватни, општествени чинители. Акцијата ќе резултира со формално одобрен институционален и оперативен план за Центарот, во кој ќе се дефинира неговиот мандат, позиционирање на управувањето, модел на вработување, портфолио на услуги и пристап кон финансиска одржливост.</p> <p>Центарот е замислен како платформа што овозможува и е ориентирана кон испорака, а не како регулаторно тело. Неговите основни функции ќе се фокусираат на применето градење капацитети, овозможување иновации, пилотирање на иницијативи за екотуризам и циркуларна економија, како и лесна координација и размена на знаења што ја зајакнуваат соработката меѓу чинителите. Фазата на дизајнирање го подготвува Центарот за операционализација во Фаза II од Акцискиот план.</p>
<p>Очекувани резултати</p>	<ul style="list-style-type: none"> / Формално одобрен институционален и оперативен план за локалниот Центар за екотуризам и иновации / Јасна дефиниција на мандатот на Центарот, основните функции и позиционирањето во рамки на општинскиот екосистем / Управувачка и правна поставеност усогласена со општинските структури и процесите на донесување одлуки / Реалистичен модел на вработување и компетентност усогласен со достапните ресурси и фазен раст

	<ul style="list-style-type: none"> / Дефинирано портфолио на услуги фокусирано на градење капацитети, овозможување иновации, пилотирање и применето учење / Модел на фазна финансиска одржливост што ја намалува долгорочната зависност од јавното финансирање
Клучни чекори / Пат за имплементација	<ul style="list-style-type: none"> / Дефинирајте ја основната цел, принципите и оперативните граници на Центарот / Да се разјасни како Центарот ја поддржува имплементацијата на Стратегијата за екотуризам преку винскиот туризам, искуствата базирани на природата, руралниот туризам и примените на циркуларната економија. / Проценка и дефинирање на најсоодветната правна и институционална форма (на пр. општинска единица, јавна институција, хибриден аранжман) / Дефинирајте линии на одговорност и работни односи со општинското раководство и координативните тела / Идентификувајте ги клучните улоги и компетенции потребни за олеснување на иновациите, пилотирање и градење капацитети / Дизајнирајте лесна структура на персонал усогласена со реална достапност на ресурсите и фазен раст / Дефинирајте го портфолиото на основните услуги на Центарот, вклучувајќи градење капацитети, овозможување иновации, пилотирање, применето учење и размена на знаење / Воспоставување на оперативни процедури и модалитети за интеракција со засегнатите страни / Развивање на мешан модел на финансирање што комбинира општинска поддршка, приходи базирани на услуги, партнерства и финансирање од донатори или проекти / Секвенцијални услуги и трошоци за да се избегне прекумерно проширување во раните оперативни фази
Одговорни чинители	<ul style="list-style-type: none"> / Отчетен (О): Општина Кавадарци / Одговорен (ОДГ): Општина Кавадарци, поддржана од надворешни технички експерти / Консултиран (К): Работна група за екотуризам, винарии и туристички бизниси, невладини организации и организации на граѓанското општество, претставници на руралните заедници, жени и млади / Информиран (И): Јавно-приватен совет за екотуризам, АППТ

Проценети ресурси / Буџет	12.000 – 18.000 евра
Проценето време	Приближно 3 месеци

II. Приоритетна сигнализација и пронаоѓање на патот - Фаза 1	
Стратегиски цели	SO1 (примарен), SO3, SO4
	<p>Оваа акција придонесува кон визијата на Стратегијата преку овозможување интегрирани, самоводени екотуристички искуства што ги поврзуваат виното, природата и руралните богатства во кохерентни туристички патувања. Ја поддржува инклузивноста преку подобрување на пристапноста за разновидните групи посетители и локалните заедници и ја унапредува зелената транзиција преку екодизајн, издржливи материјали и инфраструктура со ниско влијание. Како дел од портфолиото за акции, исто така ја поддржува дигиталната транзиција преку создавање физичка основа за идните алатки за дигитална навигација, раскажување приказни и управување со дестинации.</p>
Цел	Подобрување на ориентацијата на посетителите, пристапноста и квалитетот на искуството низ приоритетните екотуристички богатства на Кавадарци преку кохерентна, брендирана сигнализација и систем за насочување на патиштата со ниско влијание.
Намена	Дизајн и имплементација на прв сет на приоритетни сигнализации и интервенции за насочување на патиштата што ќе им овозможат на посетителите лесно да се движат помеѓу винариите, селата, природните локалитети, патеките и културните атракции, а воедно да се зајакне новиот екотуристички идентитет на Кавадарци. Акцијата функционира како мерка за поддршка на дестинацијата, поддржувајќи ја интеграцијата на искуствата, раскажувањето приказни, безбедноста на посетителите и леснотијата на движење, обезбедувајќи усогласеност со стратегијата за брендирање и маркетинг на екотуризмот.
Почетна состојба	Ориентацијата кон посетителите во Кавадарци моментално е фрагментирана и недоследна. Насочена сигнализација до винариите, до пристапните точки до Тиквешкото Езеро, почетните точки на патеките, селата и културните локалитети е нееднаква, застарена или целосно недостасува. Толкувачката сигнализација е ограничена и ѝ недостасува кохерентен визуелен идентитет и наративна логика. Не постојат договорени стандарди за дизајн, јазик, симболи или материјали на ниво на цела дестинација, ниту пак усогласеност со брендирањето и раскажувањето приказни. Како резултат на тоа, посетителите честопати доживуваат конфузија, недоволно ги користат достапните ресурси и ја перцепираат дестинацијата како помалку кохерентна и достапна отколку што е нејзиниот вистински потенцијал.

<p>Опис на акцијата</p>	<p>Општината ќе дизајнира и имплементира ограничен, високо влијателен сет на приоритетни сигнализации и елементи за насочување на патот, фокусирани на клучните текови на посетители и екотуристичките добра. Фаза I нагласува брзи интервенции со низок ризик кои воспоставуваат функционалност, кохерентност и стандарди.</p> <p>Оваа акцијата ќе воведо основна сигнализација за насока, ориентација и светлосна интерпретација користејќи конзистентен визуелен и наративен јазик усогласен со рамката за брендирање на екотуризмот. Принципите на екодизајн и циркуларна економија ќе го водат изборот на материјали, нивното поставување и издржливоста, обезбедувајќи минимално влијание врз пределот и долгорочна употребливост. Лекциите научени од Фаза I ќе влијаат врз идното скалирање и потенцијалната дигитална интеграција.</p>
<p>Клучни чекори / Пат за имплементација</p>	<ul style="list-style-type: none"> / Идентификувајте ги критичните празнини во ориентацијата врз основа на протоколот на посетители, придонесот од засегнатите страни и безбедносните аспекти / Дадете приоритет на главните пристапни патишта, крстосниците, кластерите на винарии, почетните патеки, точките за пристап до езерото, селата и културните добра / Дефинирајте основни типологии на сигнализација (насочна, ориентиращка, светлосно интерпретативна) / Обезбедете конзистентност со брендирањето на дестинацијата, визуелниот идентитет, конвенциите за именување и принципите на раскажување приказни / Применете принципи на екодизајн и циркуларна економија, нагласувајќи ја издржливоста, минималната интервенција и чувствителноста на пределот / Развијте концизни, лесно разбирливи пораки за посетителите кои ќе се фокусираат на јасност и интеграција на искуства / Воведете лесни толкувачки елементи онаму каде што е соодветно (вински предел, природа, рурален контекст) / Имплементирајте ограничен број елементи за сигнализација со високо влијание како брза интервенција со низок ризик. / Набљудувајте го однесувањето на посетителите при навигацијата и соберете повратни информации / Документирајте ги научените лекции за да ги информирате за идно скалирање, усовршување и потенцијална дигитална интеграција
<p>Одговорни чинители</p>	<ul style="list-style-type: none"> / Одговорен (О): Општина Кавадарци / Одговорен (ОДГ): Општина Кавадарци, поддржана од надворешни експерти

	/ Консултиран (К): Работна група за екотуризам, винарии и туристички бизниси, локални водичи, рурални заедници, еколошки и културни невладини организации / Информиран (И): Јавно-приватен совет за екотуризам, АППТ
Проценети ресурси / Буџет	5.000 евра (Опфаќа залихи и поставување приоретити, дизајн, развој на содржина и ограничено производство. Воведувањето во голем обем ќе се разгледа во подоцнежните фази.)
Проценето време	Приближно 2 месеци

III. Програма за градење капацитети - почетен циклус

Стратегиски цели	SO1 (примарен), SO2, SO3, SO4
<p>Оваа акција директно придонесува кон Визијата на Стратегијата преку градење на човечките и институционалните капацитети потребни за испорака на интегрирани, висококвалитетни екотуристички искуства вкоренети во локалниот идентитет. Ја поддржува инклузивноста преку активно вклучување на жените, младите, руралните домаќинства и мали производители во развој на вештини и дизајн на искуствата. Програмата ја унапредува зелената транзиција преку практична примена на принципите на циркуларна економија и ја зајакнува дигиталната транзиција преку промовирање едноставни, достапни дигитални алатки за видливост, координација и испорака на услуги. Како дел од портфолиото на активности, се обезбедува физичките инвестиции и пилот-иницијативите да бидат усогласени со вештините и компетенциите потребни за долгорочна одржливост.</p>	
Цел	Зајакнување на капацитетот на локалните засегнати страни поврзани со туризмот со цел дизајнирање, испорака и управување со интегрирани, висококвалитетни екотуристички искуства во Кавадарци.
Намена	Винариите, давателите на угостителски услуги, општински персонал, туристички водичи, релевантни невладини организации и рурални чинители да се опремаат со практични вештини и алатки за дизајнирање екотуристички искуства подготвени за пазарот, подобрување на квалитетот на услугите, зајакнување на кохерентноста на дестинацијата и примена на практики на циркуларна економија во секојдневните туристички операции.
Почетна состојба	Локалните туристички чинители работат со нееднакво познавање на дизајнот на екотуристички производи, управувањето со искуствата на посетителите и практиките на циркуларната економија. Моносите за обука беа ограничени, фрагментирани или генерички, со мал фокус на применети, решенија базирани на локација. Кај чинителите не постои заедничко разбирање за стандардите за квалитет, пристапите за раскажување приказни или кохерентност на ниво на дестинација.

	Како резултат на тоа, туристичките понуди остануваат фрагментирани, тешки за пакување и слабо усогласени со стратегиското позиционирање на Кавадарци како екотуристичка дестинација.
Опис на акцијата	Општината ќе дизајнира и имплементира почетен, целен циклус на градење капацитети фокусиран на практично, применето учење. Програмата ќе комбинира кратки работилници, практични вежби и учење од колеги, прилагодени на локалните контексти и приоритетните екотуристички искуства. Акцијата нагласува инклузивно учество на жени, млади, рурални домаќинства и мали семејни бизниси и поддржува постепена интеграција на практиките на циркуларна економија и едноставни дигитални алатки. Првиот циклус е дизајниран како основа за идните рунди на обука координирани преку Центарот за екотуризам и иновации.
Очекувани резултати	<ul style="list-style-type: none"> / Подобрена способност на локалните чинители да дизајнираат и испорачуваат интегрирани екотуристички искуства; / Заедничко разбирање на стандардите за квалитет на услугите, принципите на раскажување приказни и кохерентност на дестинацијата; / Практично усвојување на основните практики на циркуларна економија во рамките на винскиот туризам, угостителството, водењето и руралните искуства; / Зголемена употреба на едноставни дигитални алатки за промоција, комуникација и координација / Прва група обучени чинители усогласени со Стратегијата за екотуризам и подготвени да учествуваат во пилот-рути, производи и координирана промоција.
Клучни чекори / Пат за имплементација	<p>Дизајн и целни учесници на програмата</p> <ul style="list-style-type: none"> / Дефинирајте целни групи учесници (винарии, сместувачки капацитети, релевантни невладини организации, туристички водичи, рурални домаќини, општински персонал). / Прилагодете ја идентификуваната содржина на локалниот контекст и приоритетните екотуристички производи. <p>Содржина на модулите за обука</p> <ul style="list-style-type: none"> / Претворање на локалните добра во искуства што можат да се продадат / Пакување на виното, природата и руралните елементи во кохерентни туристички патувања / Раскажување приказни засновани на место поврзани со виното, пејзажот и заедницата, кои ќе бидат усогласени со целокупната маркетиншка и брендирачка стратегија за Кавадарци / Техники на водење и толкување за различни профили на посетители / Зголемување на автентичноста и учењето без зголемување на влијанието

	<ul style="list-style-type: none"> / Основни стандарди за услуги за дегустации, тури, сместување во домаќинства и водење / Безбедност, удобност и конзистентност на посетителите низ искуствата / Управување со сезонски карчинител и операции од мал обем / Практични апликации за циркуларна економија за винарии, угостителство и рурален туризам / Намалување на отпадот, употреба на нуспроизводи, локално снабдување и ефикасност на ресурсите / Комуницирање на циркуларни практики како дел од искуството на посетителите / Употреба на едноставни дигитални алатки за промоција, резервација и комуникација / Подобрување на онлајн видливоста и кохерентноста на дестинацијата / Поддршка на координацијата низ рутите и искуствата
Одговорни чинители	<ul style="list-style-type: none"> / Одговорен (О): Општина Кавадарци / Одговорен (ОДГ): Општина Кавадарци, со надворешни обучувачи / Консултиран (К): Работна група за екотуризам, Комитети за екотуризам во заедницата / Информиран (И): Јавно-приватен совет за екотуризам
Проценети ресурси / Буџет	6.000 - 10.000 евра
Проценето време	Приближно 2 месеци

IV. Сидро на урбаниот екотуризам: Фондација „Тиквешки вински пат“

Стратегиски цели	SO1, SO2
<p>Оваа акција ја поддржува визијата на Стратегијата преку зајакнување на врската помеѓу урбаниот и руралниот екотуризам на Кавадарци и зајакнување на винското наследство како инклузивна влезна точка во пошироки туристички патувања. Промовира инклузивност преку обезбедување правична видливост за малите семејни винарии и достапно ангажирање за разновидни групи посетители. Принципите на циркуларната економија се рефлектираат преку инфраструктура со ниско влијание и кратки локални вредносни синџири. Во рамките на портфолиото, акцијата ги надополнува руралните искуства преку лесна физичка инфраструктура и дигитално раскажување приказни, усогласувајќи се со зелената и дигиталната транзиција.</p>	
Цел	Зајакнување на урбаното јадро на Кавадарци како достапна, инклузивна и видлива влезна точка во пошироката екотуристичка дестинација.
Намена	Да се создаде евтина, високо видлива урбана атракција што ги претставува локалните семејни винарии, го зајакнува идентитетот на дестинацијата и ги поврзува урбаните посетители со рурални и вински екотуристички искуства.

Почетна состојба	Консултациите со засегнатите страни ја идентификуваа урбаната област како недоволно искористена во рамки на понудата за екотуризам. Иако фестивалите и настаните привлекуваат посетители, во градот не постои постојана, секојдневна карчинителестика што видливо го претставува винското наследство на Кавадарци и ги поврзува посетителите со локалните производители на структуриран начин.
Опис на акцијата	<p>Општината ќе дизајнира и ќе пилотира винска фонтана „Тиквеш“, сместена во централен, јавно достапен урбан простор. Фонтаната ќе содржи вина од мали семејни винарии, кои ќе ротираат според неделен или двонеделен распоред.</p> <p>Инсталацијата е замислена како симболично и искусвено сидро, а не како објект за масовна потрошувачка. Количината на дегустации ќе биде ограничена, придружена со елементи на раскажување приказни, QR кодови и линкови до посети на винарии, рути и настани.</p> <p>Фонтаната ќе функционира преку целата година каде што е изводливо, а интензивно за време на фестивалите и периодите со голема посетеност, служејќи како ориентациона точка и портал кон пошироката екотуристичка понуда.</p>
Очекувани резултати	<ul style="list-style-type: none"> / Видлива урбана знаменитост што го зајакнува екотуристичкиот идентитет на Кавадарци / Редовна изложеност и пристап до пазарот за мали семејни винарии / Посилна поврзаност помеѓу урбаниот центар, винските патишта и руралните искуства / Зголемено време на престој на посетителите во градот / Тестиран модел за мала, симболична инфраструктура за дестинации
Клучни чекори / Пат за имплементација	<ul style="list-style-type: none"> / Идентификувајте соодветна јавна локација и потврдете ги законските и безбедносните барања / Дефинирајте критериуми за учество и модел на ротација за семејни винарии / Дизајнирајте едноставна, издржлива инсталација чувствителна на пределот / Развијте основна содржина за раскажување приказни (потекло, винарија, поврзаност со рутите) / Пилот-операција за време на еден циклус на голем настан / Соберете повратни информации од посетителите и засегнатите страни и усовршете го моделот
Одговорни чинители	<ul style="list-style-type: none"> / Одговорен (О): Општина Кавадарци / Одговорен (ОДГ): Работна група за екотуризам, поддржана од Центарот за екотуризам и иновации / Консултиран (К): Семејни винарии, културни институции, Комитети за екотуризам во заедницата, академски партнери

	/ Информиран (И): Агенција за промоција и поддршка на туризмот (АППТ)
Проценети ресурси / Буџет	8.000 – 15.000 евра (дизајн, инсталација, почетна работа)
Проценето време	3–4 месеци

V. Е-туристички данок (дигитален систем за пријавување и плаќање на даноци)

Стратегиски цели	SO4, SO2
	Оваа акција го зајакнува управувањето и институционалниот капацитет што ја поткрепуваат одржливиот екотуристички развој. Ја подобрува инклузивноста преку намалување на бариерите за усогласеност за малите сместувачки капацитети и подобрување на транспарентноста и довербата. Иако индиректно, таа ја поддржува грижата за животната средина преку подобрени податоци за планирање и следење. Како дел од портфолиото, тоа претставува основна мерка за дигитална транзиција што овозможува координирано управување со дестинациите засновано на докази, заедно со зелени инвестиции.
Цел	Подобрување на транспарентноста, ефикасноста и усогласеноста со општинските приходи поврзани со туризмот, истовремено зајакнувајќи го капацитетот за управување со дестинациите.
Намена	Да се овозможи едноставно, дигитално известување и плаќање на туристички даноци од страна на давателите на сместувачки капацитети, со што ќе се намали административниот товар и ќе се подобри квалитетот на податоците за управување со туризмот.
Почетна состојба	Пријавувањето и плаќањето на туристичката такса моментално е рачно и фрагментирано, што создава административна неефикасност и за давателите на сместувачки услуги и за општината. Помалите сместувачки единици се соочуваат со повисоки бариери за усогласеност, а податоците за туризмот се нецелосни и доцнат.
Опис на акцијата	Општината ќе дизајнира и ќе пилотира дигитална апликација за пријавување и плаќање туристички данок , овозможувајќи им на давателите на сместувачки услуги електронски да ги регистрираат гостите и да ги платат туристичките даноци. Системот ќе биде дизајниран како алатка лесна за користење, скалабилна со текот на времето и компатибилна со националните барања за известување каде што тоа е применливо. Агрегираните податоци ќе се вградат во процесите на следење и планирање на дестинациите.
Очекувани резултати	<ul style="list-style-type: none"> / Поедноставено даночно пријавување за хотели и мали сместувачки капацитети / Подобрена усогласеност и наплата на приходи / Доверливи туристички податоци во реално време за планирање и следење / Зголемена доверба меѓу општината и туристичките оператори

	/ Основа за идни дигитални алатки за управување со дестинациите
Клучни чекори / Пат за имплементација	<ul style="list-style-type: none"> / Дефинирајте функционални барања и законски параметри / Дизајнирајте едноставен дигитален интерфејс (веб или базиран на апликација) / Пилот-проект со мала група даватели на сместување / Пречистете врз основа на повратни информации од корисниците / Воведување основни упатства и поддршка низ целата општина
Одговорни чинители	<ul style="list-style-type: none"> / Одговорен (О): Општина Кавадарци / Одговорен (ОДГ): Општина Кавадарци, со надворешен ИТ провајдер / Консултиран (К): Работна група за екотуризам, даватели на сместување / Информиран (И): Јавно-приватен совет за екотуризам, АППТ
Проценети ресурси / Буџет	10.000 – 20.000 евра
Проценето време	3–5 месеци

VI. Мапирање и обележување на пилот патеки

Стратегиски цели	SO1
<p>Оваа акција ја операционализира визијата на стратегијата преку преведување на природните предели на Кавадарци во достапни екотуристички искуства со ниско влијание кои ги надополнуваат винските и руралните понуди. Таа ја зајакнува зелената транзиција преку екодизајн, инфраструктура чувствителна на пределот и одговорно движење на посетители, а воедно ја поддржува инклузивноста преку овозможување самоводен пристап за различни профили на посетители и создавање можности за локалните водичи и руралните заедници. Акцијата, исто така, придонесува за дигиталната транзиција преку генерирање стандардизирани податоци за патеките што можат да се интегрираат во дигитални мапи, маршрути и алатки за комуникација со одредиштето. Во рамките на портфолиото на активности, пилот-патеки функционираат како основна инфраструктура што овозможува пакетирање искуства, подолги престои и скалабилен развој на дестинации.</p>	
Цел	Овозможување кохерентен, безбеден пристап со ниско влијание до природните предели на Кавадарци како составен дел од висококвалитетните екотуристички искуства, поддржувајќи структурирано движење на посетителите и посилна интеграција на виното, природата и руралните добра.
Намена	Целта на оваа акција е да се идентификува, мапира и обележи прв сет приоритетни патеки за пешачење и планинарење, со цел да се овозможат интегрирани екотуристички искуства што ги поврзуваат лозјата, селата, културните места и природните богатства во кохерентни туристички

	<p>патувања. Мапирањето и обележувањето на патеките ќе се врши во согласност со целокупната стратегија за маркетинг и брендирање на екотуризмот за Кавадарци, обезбедувајќи визуелна, наративна и функционална конзистентност низ целата дестинација.</p>
Почетна состојба	<p>Постоечките пешачки и планинарски патеки во пределите со лозја, околу Тиквешко Езеро и во подножјето на Кожуф се во голема мера неформални, недоследно обележани или недокументирани. Посетителите немаат јасни информации за опциите за рути, безбедноста и врските со блиските винарии, села и услуги. Не постојат договорени стандарди за обележување на патеките, ориентација на посетителите или визуелен идентитет усогласени со брендирањето на екотуризмот на дестинацијата. Како резултат на тоа, природните богатства остануваат слабо интегрирани во екотуристичките производи и туристичките маршрути.</p>
Опис на акцијата	<p>Општината ќе дизајнира и ќе пилотира прв сет јасно дефинирани патеки за пешачење и планинарење кои ќе бидат дел од портфолиото на екотуристички искуства на Кавадарци. Акцијата се фокусира на мапирање на постојните патеки, формализирање на нивната употреба преку светлосно обележување и воспоставување основни стандарди за ориентација, безбедност и толкување на патеките.</p> <p>Пилот-патеките ќе бидат избрани во области каде што природните и културните богатства се пресекуваат со винските и руралните предели, како што се околината на лозјата, пристапните зони на Тиквешко Езеро и подножјето на Кожуф. Интервенцијата нагласува минимална физичка интервенција, користејќи принципи на еко-дизајн, издржливи материјали и ограничена инфраструктура за заштита на чувствителните средини.</p> <p>Информациите за патеките ќе бидат развиени и во физички и во дигитален формат, овозможувајќи маршрутите лесно да се интегрираат во патни планови, мапи и промотивни материјали. Пилот-пристапот овозможува тестирање на употребливоста на патеката, однесувањето на посетителите и чувствителноста на животната средина, обезбедувајќи докази за информирање на идните мерки за скалирање, усовршување и управување со посетителите.</p>
Очекувани резултати	<ul style="list-style-type: none"> / Овозможување безбедни и достапни искуства за екотуризам базирани на природата; / Функционираат како поврзувачи помеѓу винските предели, руралните заедници и културните добра; / Одредуваат конзистентен идентитет на дестинацијата усогласен со стратегијата за маркетинг и брендирање на екотуризмот; / Применувајте принципи на еколошки дизајн со ниско влијание што ги заштитуваат чувствителните средини; / Обезбедете тестирана искуства за идно пакување на искуствата и развој на дестинации

<p>Клучни чекори / Пат за имплементација</p>	<ul style="list-style-type: none"> / Изберете мал број пилот-патеки врз основа на постојната употреба, пристапноста, чувствителноста на животната средина и релевантноста за приоритетните екотуристички искуства. / Фокусирајте се на прошетки низ лозја, патеки покрај езерото во близина на Тиквешко Езеро и рути во подножјето на Кожуф. / Мапирајте ги избраните рути и дефинирајте ги основните карактеристики (должина, времетраење, тежина). / Идентификувајте ги почетните точки на патеките и врските со винарии, села, културни одредишта и услуги за посетителите. / Поставете основни ознаки за патеките и сигнализација за ориентација фокусирани на безбедност, јасност и минимално визуелно влијание. / Осигурајте се дека сите обележја и сигнализации ги следат договорените упатства за визуелни, именувачки и пораки дефинирани во стратегијата за маркетинг и брендирање на екотуризмот. / Применете ги принципите на екодизајн и циркуларна економија преку издржливи материјали со ниско влијание и ограничена инфраструктура. / Создадете едноставни физички и дигитални информации за патеките во согласност со брендирањето на дестинацијата. / Осигурајте се дека патеките лесно се интегрираат во брендирани планови за патувањето, мапи и промотивни материјали. / Воспоставете систем за евидентирање на лекциите за да се информирате за идниот развој на патеките, усовршувањето на брендирањето и мерките за управување со посетителите.
<p>Одговорни чинители</p>	<ul style="list-style-type: none"> / Одговорен (О): Општина Кавадарци / Одговорен (ОДГ): Општина Кавадарци, со технички експерти / Консултиран (К): Локални водичи, винарии, рурални заедници, засегнати страни во животната средина / Информиран (И): Работна група за екотуризам, јавно-приватен совет за екотуризам, Техничка поддршка.
<p>Проценети ресурси / Буџет</p>	<p>5.000 евра (Не ја вклучува изработката и поставување на физичката сигнализација)</p>
<p>Проценето време</p>	<p>2 месеци</p>

VII. Дизајн на програма за размена на знаење

Стратегиски цели	SO1, SO2, SO4
	<p>Оваа акција ја зајакнува визијата на Стратегијата преку вградување континуирано учење, размена на врсници и применети иновации во развојот на екотуризмот во Кавадарци. Таа ја поддржува зелената транзиција така што овозможува трансфер и адаптација на докажани практики за циркуларна економија и туризам со ниско влијание, како и дигиталната транзиција преку поттикнување изложеност на модерно управување со дестинации, дигитални алатки и пристапи засновани на податоци. Инклузивноста се зајакнува преку целно учество на жени, млади, рурални претприемачи и чинители во заедницата. Во рамки на портфолиото на активности, програмата за размена на знаење функционира како хоризонтален овозможувач, забрзувајќи го квалитетот на имплементацијата, намалувајќи ги кривите на учење и зајакнувајќи ја подготвеноста за инвестиции во сите активности за екотуризам.</p>
Цел	<p>Зајакнување на капацитетите на институциите и на засегнатите страни во Кавадарци за примена на докажан екотуризам и вински туризам збогатен со принципи на циркуларна економија, модели преку структурирана размена на знаење и учење од врсници ориентирани кон резултати.</p>
Намена	<p>Дизајнирање структурирана програма за размена на знаење и учење од колеги што ќе им овозможи на локалните засегнати страни систематски да учат од релевантни, дестинации и практичари кои покажуваат високи перформанси и тоа да се преведе во учење со практични подобрувања во планирањето на екотуризмот, циркуларната економија, развојот на искуства и управувањето со дестинациите. Фазата на дизајнирање гарантира дека идните активности за размена се намерни, насочени, исплатливи и директно поврзани со приоритетите за имплементација во рамките на Стратегијата за екотуризам.</p>
Почетна состојба	<p>Изложеноста на локалните засегнати страни на надворешни модели на екотуризам и вински туризам е ограничена, фрагментирана или неформална. Не постојат можности за учење што би можеле систематски да се поврзат со потребите за развој на екотуризмот. Не постои дефинирана рамка за избор на учесници, партнери или теми за учење, ниту пак за евидентирање и примена на научените лекции. Како резултат на тоа, надворешното знаење, како алатка за подобрување на целокупниот капацитет на екотуризмот, сè уште не е искористено во контекст на влијанието врз развојот на локалниот екотуризам.</p>
Опис на акцијата	<p>Општината ќе дизајнира Програма за размена на знаење и учење меѓу врсници што ќе обезбеди структурирана рамка за активности за учење однадвор и однадвор поврзани со приоритетите за имплементација на екотуризмот. Програмата ќе ги дефинира целите на учењето, тематските фокусни области, профилите на учесниците, референтните дестинации и експертските партнери на регионално и ниво на ЕУ.</p> <p>Дизајнот ќе стави акцент на применето учење, размена меѓу врсници и директна релевантност за контекстот на Кавадарци, осигурувајќи дека стекнатото знаење ќе се преведе во конкретни</p>

	<p>последователни активности, пилот-иницијативи и мерки за градење капацитети. Програмата ќе биде вградена во рамките на мандатот и портфолиото на услуги на Центарот за екотуризам и иновации, кој обезбедува континуитет, институционално учење и усогласување со другите Стратегиски активности.</p>
<p>Очекувани резултати</p>	<p>Јасно дефинирана програма која ќе биде одобрена од општината со цел размена на знаење и учење меѓу колеги, која вклучува:</p> <ul style="list-style-type: none"> / Јасно артикулирани цели на учење и приоритетни тематски области; / Дефинирани групи на учесници усогласени со улогите и одговорностите за нејзино спроведување; / Идентификувани референтни дестинации и партнер-експерти на регионално и ниво на ЕУ; / Структурирани формати за излезна и влезна размена со јасни резултати од учењето; / Транспарентни критериуми за избор на учесници; / Целосна интеграција на програмата во рамките на мандатот и услугите на Центарот за екотуризам и иновации*.
<p>Клучни чекори / Пат за имплементација</p>	<ul style="list-style-type: none"> / Идентификувајте ги приоритетните теми за учење релевантни за стратегијата за екотуризам на Кавадарци (на пр. модели на управување со дестинации, пакување на производи за вински туризам, еко-сместување, управување со посетители, циркуларна економија во туризмот). / Дефинирајте целни групи учесници (винарии, туристички оператори, општински персонал, невладини организации, млади, рурални претприемачи). / Мапирајте и изберете референтни дестинации и стручни партнери од регионот и ЕУ. / Дизајнирајте формати за размена на излезно и влезно знаење, вклучувајќи јасни цели, агенди и очекувани резултати од учењето. / Дефинирајте механизми за документирање и пренесување на знаењето во локалната пракса. / Развијте транспарентен избор на учесници (со опција за кофинансирање). / Дефинирајте ги аранжманите за управување и координација при испорака на програмата, вклучувајќи го и планот за вградување на Програмата за размена на знаење во рамки на портфолиото на услуги и функциите за учење на Центарот за да се обезбеди континуитет и институционално учење.
<p>Одговорни чинители</p>	<ul style="list-style-type: none"> / Одговорен (О): Општина Кавадарци / Одговорен (ОДГ): Центарот за екотуризам и иновации (откако ќе се воспостави), поддржан од надворешни експерти

	<ul style="list-style-type: none"> / Консултиран (К): Винарии и тур-оператори; невладини организации и организации на граѓанското општество; претставници на млади и рурални претприемачи / Информиран (И): Јавно-приватен совет за екотуризам; Агенција за промоција и поддршка на туризмот (АППТ)
Проценети ресурси / Буџет	8.000 евра
Проценето време	2 месеци

VIII. Програма за хакатон за иновации во еко-туризмот во Кавадарци

Стратегиски цели	SO1, SO2, SO4
<p>Оваа акција ја поддржува визијата на Стратегијата преку вградување на иновации, учество на младите и експериментирање во развојот на екотуризмот, позиционирајќи го Кавадарци како дестинација насочена кон иднината која активно ко-креира решенија со својата следна генерација. Придонесува за зелената транзиција преку генерирање идеи што поддржуваат искуства со ниско влијание, практики на циркуларна економија и патувања за посетители со ефикасна употреба на ресурси, како и за дигиталната транзиција преку креирање прототипи на дигитални алатки за раскажување приказни, промоција, користење на податоци и ангажман на посетителите. Инклузивноста е зајакната преку активно вклучување на студенти, млади професионалци и академски институции, додека портфолиото на активности има корист од брз механизам со низок ризик за тестирање и усовршување на иновативни решенија пред скалирање.</p>	
Цел	Стимулирање на иновации, ангажирање на младите и развој на практични решенија што ќе го зајакнат позиционирањето на Кавадарци во екотуризмот и ќе го забрзаат спроведувањето на Стратегијата за екотуризам.
Намена	Целта на оваа акција е генерирање практични, иновативни решенија за поддршка на развојот на екотуризмот во Кавадарци, применувајќи иновативен пристап кој мобилизира мултидисциплинарни студентски тимови. Хакатонот ќе биде организиран за да генерираат веднаш проверливи концепти и прототипови (дигитални алатки, раскажување приказни, брендирање, решенија за патувања на посетители) што општината и Центарот за екотуризам и иновации може да ги пилотираат, а истовремено да гради локален иновативен капацитет и да го зајакне имиџот на Кавадарци како дестинација поволна за иновации.
Почетна состојба	Иако Кавадарци има силни екотуристички и вински ресурси, пристапите водени од иновации за промоција на дестинациите, дигитално ангажирање и дизајнирање на искуството на посетителите остануваат ограничени. Младинските и академските институции не се систематски вклучени во развојот на екотуризмот ниту во решавањето на проблемите со дестинациите. Постојат малку

	структурирани механизми за брзо генерирање, тестирање и примена на иновативни идеи поврзани со приоритетите за развој на туризмот.
Опис на акцијата	<p>Општината ќе организира Хакатон за иновации во еко-туризмот и виното во Кавадарци како настан кој ќе биде временски ограничен и ориентиран кон резултати кој ќе ги спои студентите, младите професионалци, општинскиот персонал и чинителите во екотуризмот.</p> <p>Хакатонот ќе се фокусира на јасно дефинирани предизвици поврзани со Стратегијата за екотуризам, како што се дигиталното раскажување приказни, брендирањето на дестинациите, дизајнот на патувањата на посетителите, алатките за промоција со ниски трошоци и комуникацијата во циркуларната економија. Учесниците ќе работат во мултидисциплинарни тимови преку олеснет процес што комбинира формулирање на проблеми, истражување на корисници, креирање идеи, изработка на прототипови и претставување.</p> <p>Избраните решенија ќе бидат оценети за релевантност, изводливост и усогласеност со приоритетите на дестинацијата, а резултатите кои се најветувачки ќе бидат подготвени за тестирање или пилотирање преку Општината или Центарот за екотуризам и иновации. Хакатонот ќе служи и како платформа за поврзување на академските кругови, младите и локалните чинители, зајакнувајќи ги долгорочните иновативни екосистеми околу екотуризмот.</p>
Очекувани резултати	<ul style="list-style-type: none"> / Портфолио од практични концепти и прототипови усогласени со приоритетите за брендирање и искуство во екотуризмот на Кавадарци; / Тестирани идеи кои можат веднаш да бидат пилотирани или понатаму развиени од страна на општината или Центарот за екотуризам и иновации; / Зголемена вклученост на младите и универзитетите во развојот на локалниот екотуризам; / Зголемена видливост на Кавадарци како иновативна, напредна екотуристичка дестинација.
Клучни чекори / Пат за имплементација	<ul style="list-style-type: none"> / Дефинирајте ги темите на предизвиците усогласени со Стратегијата за екотуризам (на пр. дигитално раскажување приказни, брендирање на дестинација, патувања на посетители, алатки за промоција со ниска цена). / Ангажирајте искусен организатор на хакатон и партнер универзитети/факултети. / Промовирајте го настанот и регрутирајте мултидисциплинарни студентски тимови (ИКТ, маркетинг, дизајн, туризам, животна средина). / Формирајте мешани тимови за да поттикнете меѓусекторско размислување. / Фасилитирање на хакатонот: структуриран процес на иновации, вклучувајќи дефинирање проблеми, истражување корисници, создавање идеи, градење прототипи, менторство и претставување.

	<ul style="list-style-type: none"> / Обезбедете експертско менторство од практичари во полето на туризмот, брендирањето, дигиталниот сектор и одржливоста. / Изберете ветувачки решенија врз основа на релевантност, изводливост и усогласеност со приоритетите на дестинацијата. / Подготовка на план за тестирање или пилотирање на избрани резултати преку Општината или Центарот за екотуризам и иновации.
Одговорни чинители	<ul style="list-style-type: none"> / Одговорен (О): Општина Кавадарци / Одговорен (ОДГ): Општина Кавадарци, со надворешен организатор на хакатон / партнер за иновации / Консултиран (К): Партнерски универзитети и факултети; работна група за екотуризам; засегнати страни во туризмот / Информиран (И): Јавно-приватен совет за екотуризам; Агенција за промоција и поддршка на туризмот (АППТ)
Проценети ресурси / Буџет	15.000 евра (Индикативен буџет за 2-3-дневен хакатон за иновации)
Проценето време	2-3 месеци

IX. „Вкусот на Тиквеш“ - развој на препознатливо локално мени

Стратегиски цели	SO1, SO2, SO3
<p>Оваа акција ја унапредува визијата на Стратегијата преку преведување на земјоделското, винско и кулинарско наследство на „Тиквеш“ во опипливо, висококвалитетно екотуристичко искуство кое ги зајакнува локалните вредносни синџири и идентитетот на дестинацијата. Ја поддржува циркуларната економија преку промовирање сезонско снабдување, кулинарски практики со низок отпад и валоризација на виното и земјоделските нуспроизводи. Инклузивноста е вградена преку ангажманот на локалните производители, малите винарии, семејните фарми и локалните готвачи, создавајќи заедничка видливост и економски можности. Акцијата придонесува за зелената транзиција преку одржливи гастрономски практики и за дигиталната транзиција преку генерирање содржини, раскажување приказни и промоција преку дигитални медиуми, платформи за храна и канали за брендирање дестинации.</p>	
Цел	Позиционирање на гастрономијата на Тиквеш како препознатлива, висококвалитетен израз на винското, земјоделското и кулинарското наследство на регионот, придонесувајќи кон препознатливост на дестинацијата и посилни локални вредносни синџири.
Намена	Да се ко-креира препознатливо мени „Вкусот на Тиквеш“ кое ги претставува локалните состојки, вината, сезонските карактеристики и принципите на циркуларна економија преку иновативни

	<p>кулинарски толкувања. Надвор од локалната примена, иницијативата има за цел да создаде гастрономски концепт подготвен за промоција што може да се презентира и сервира надвор од Кавадарци, во партнер-ресторани, хотели, фестивали и настани во Северна Македонија и поширокиот регион, со што ќе се зајакне видливоста на дестинацијата, раскажувањето приказни и позиционирањето на пазарот.</p>
Почетна состојба	<p>Кавадарци и поширокиот Тиквешки регион имаат силни земјоделски производи, вина и кулинарски традиции, но тие сè уште не се доследно преведени во препознатлив гастрономски идентитет на ниво на дестинација. Искуствата со вино и храна остануваат лабаво поврзани, а локалните состојки се недоволно застапени во селектирани, високо видливи кулинарски формати. Структурираната соработка меѓу локалните производители, винариите, готвачите и инфлуенсерите на храната е ограничена, особено за заедничка промоција надвор од општината.</p>
Опис на акцијата	<p>Општината ќе иницира ко-креирање на препознатливо мени „Вкусот на Тиквеш“ како водечки гастрономски концепт за промоција на екотуризмот. Менито ќе биде развиено во соработка со одбрани локални производители, винарии, готвачи и експерти за гастрономија, со акцент на сезонската природа, локалното снабдување и иновативната употреба на земјоделски и вински нуспроизводи.</p> <p>Концептот ќе биде дизајниран за флексибилна примена: локално во Кавадарци (ресторани, винарии, фестивали, јавни настани) и надворешно преку поп-ап дегустации, партнерски ресторани, хотели и гастрономски настани во други градови и региони. Менито ќе функционира како алатка за раскажување приказни, поврзувајќи ја храната, виното, пејзажот и циркуларните практики, и зајакнувајќи го идентитетот на „Тиквеш“ како одржлива дестинација водена од квалитет.</p>
Очекувани резултати	<ul style="list-style-type: none"> / Структуриран сет на висококвалитетни јадења и комбинации на вино базирани на локални состојки и сезонски производи / Иновативна употреба на земјоделски и вински нуспроизводи на „Тиквеш“ што ги одразува принципите на циркуларна економија / Усвојување на менито од страна на одбрани локални ресторани, винарии, фестивали и јавни настани / Презентација на менито преку партнер-ресторани, хотели, готвачи и настани за храна на национално и регионално ниво / Зголемена видливост на Тиквеш како дестинација за гурманска храна и вино, што поддржува широка промоција на екотуризмот.

Клучни чекори / Пат за имплементација	<ul style="list-style-type: none"> / Дефинирајте го концептот, опсегот и критериумите за избор за мени со потпис / Ангажирајте мала група водечки готвачи од Северна Македонија и, каде што е релевантно, од поширокиот регион, заедно со локални готвачи и експерти за прехранбена технологија / Вклучете одбрани винарии, локални производители и земјоделски задруги / Ко-креирајте ограничен број на јадења и комбинации од вино, нагласувајќи ги локалните состојки, сезонската природа и иновацијата / Тестирајте ги рецептите за изводливост, репликација и вредност на раскажување приказни / Интегрирајте ги циркуларните принципи, вклучувајќи рецепти со низок отпад, употреба на нуспроизводи и локално снабдување / Пилотирање на менито во одбрани ресторани, винарии, фестивали и јавни настани во Кавадарци / Собирајте повратни информации од готвачи, посетители и партнери / Ангажирајте блогери за храна, кулинарски медиуми и инфлуенсери за да го документирате и промовирате менито / Олеснување на презентации или поп-ап дегустации во партнер-ресторани, хотели и гастрономски настани надвор од Кавадарци / Позиционирајте го менито како водечка алатка за раскажување приказни и промоција на винскиот и екотуризмот на Тиквеш
Одговорни чинители	<ul style="list-style-type: none"> / Одговорен (О): Општина Кавадарци / Одговорен (ОДГ): Општина Кавадарци, со надворешни експерти за кулинарство и гастрономија / Консултиран (К): Избрани готвачи (локални, национални и регионални); винарии; локални производители; земјоделски задруги; работна група за екотуризам / Информиран (И): Јавно-приватен совет за екотуризам; Агенција за промоција и поддршка на туризмот (АППТ)
Проценети ресурси / Буџет	12.000 евра (Трошоците може да се намалат преку спонзорства, непарични прилози или партнерства со ресторани и винарии.)
Проценето време	3–4 месеци (Дизајн, ко-креација и пилотирање)

Х. Патека за истражување на Кожуф

Стратегиски цели	SO1, SO3
-------------------------	-----------------

	<p>Патеката за истражување Кожуф ја унапредува Стратегиската визија со позиционирање на планината Кожуф како клучен столб на портфолиото за екотуризам на Кавадарци и со проширување на активноста на посетителите надвор од винската сезоната. Акцијата ја поддржува циркуларната економија преку проектирање патеки со ниско влијание, отпорна инфраструктура и одговорно управување со посетителите со што се штитат чувствителните планински екосистеми. Инклузивноста се зајакнува преку вклучување на локални водичи, оператори на отворено и соседните заедници во користењето на патеките, водењето и сезонско програмирање. Акцијата придонесува кон зелената транзиција преку промовирање на немоторизирани активности базирани на природата и користење на постојните средства во текот на целата година, а воедно генерира и содржина и податоци што можат да поддржат дигитална промоција, мапирање на патеки и идна интеграција во платформите за дестинации.</p>
Цел	<p>Кожуф Планина да се основа како дестинација за авантуристички екотуристички искуства преку целата година, што ќе ја прошири понудата на Кавадарци надвор од сезоната на вино и ќе ги примени принципите на циркуларна економија и управување со животната средина.</p>
Намена	<p>Да се развие и пилотира патеката за истражување на Кожуф како препознатливо, повеќесезонско планинско екотуристичко искуство кое ги претставува природните богатства на Кожуф преку добро структурирано пешачење, планинарење и сезонски активности со низок интензитет. Акцијата има за цел да го демонстрира потенцијалот на екотуризмот на Кожуф, да привлече релевантни ниши на посетители и да обезбеди скалабилен модел за одговорен развој на планинскиот туризам.</p>
Почетна состојба	<p>Планината Кожуф има силни природни богатства и делумна инфраструктура, како постоечки планинарски патеки, скијачки центар и пристапни патишта, но овие елементи сè уште не се организирани во кохерентен, пазарно насочен екотуристички производ. Активностите во природата и авантуристичките активности се во голема мера сезонски, неформални или слабо спакувани, ограничувајќи го престојот на посетителите и пошироката привлечност на дестинацијата. Структурираната промоција на Кожуф како дестинација за екотуризам во текот на целата година останува ограничена и покрај високиот потенцијал идентификуван преку дијагностика и силниот локален интерес.</p>
Опис на акцијата	<p>Општината ќе ја дизајнира и пилотира Истражувачката патека Кожуф како брендирана, јасно дефиниран пакет или мрежа на патеки погодна за користење во повеќе сезони. Патеката ќе ги консолидира постојните правци и пристапни точки во кохерентно искуство поддржано од основно препознавање на патот, мапи и инфраструктура со ниско влијание.</p> <p>Истражувачката патека ќе функционира и како самостојно и како водено искуство, со пилот-активности како што се планинарење, прошетки со толкување на природата и сезонски тематски настани што ќе се користат за тестирање на побарувачката и на оперативните модели. Акцијата нагласува чувствителност на животната средина, безбедност на посетителите и квалитет на</p>

	искуството, создавајќи врвна планинска понуда што ги надополнува искуствата со вински, рурален и екотуризам базиран на езеро.
Очекувани резултати	<ul style="list-style-type: none"> / Јасно дефинирана и брендирана патека или мрежа погодна за повеќе сезони. / Подобрена пристапност и ориентација кон посетителите преку инфраструктура со ниско влијание / Пилот-водени активности (на пр. планинарење, прошетки во природа, сезонски настани) за тестирање на побарувачката / Зголемена посетеност на Кожуф во текот на сезоните, надополнувајќи го винскиот туризам / Тестирана основа за зголемување на планинските екотуристички искуства во идните фази
Клучни чекори / Пат за имплементација	<ul style="list-style-type: none"> / Дефинирајте го концептот на истражувачката патека, опциите за рута, нивоата на тежина и сезонската употреба / Обезбедете усогласеност со брендирањето на дестинацијата и позиционирањето на екотуризмот. / Консолидирајте ги постојните патеки во кохерентен пакет или мрежа / Воведете основно препознавање на патот, мапи и минимални места за одмор или засолништа користејќи принципи на екодизајн / Организирајте пилот-прошетки со водичи, прошетки со толкување на природата и сезонски настани (на пр. прошетки покрај диви цвеќиња, недели на зимски активности) / Во испораката, ангажирајте локални водичи и оператори на отворено / Воспоставете систем за следење на користењето од страна на посетителите, безбедноста, чувствителноста на животната средина и оперативните потреби / Усовршување на дизајнот, услугите и програмирањето на патеките врз основа на повратни информации и забележана побарувачка
Одговорни чинители	<ul style="list-style-type: none"> / Одговорен (О): Општина Кавадарци / Одговорен (ОДГ): Општина Кавадарци, со надворешни експерти за развој на патеки и планински екотуризам / Консултиран (К): Локални водичи и оператори на отворено; еколошки организации; локални заедници; скијачки центри и даватели на сродни услуги / Информиран (И): Јавно-приватен совет за екотуризам; Работна група за екотуризам
Проценети ресурси / Буџет	12.000 евра
Проценето време	3–4 месеци

XI. Микро-грантови за идеи за екотуризам и циркуларна економија за првите двигатели	
Стратегиски цели	SO2, SO3
<p>Шемата за микро-грантови ја операционализира Стратегиската визија преку овозможување инклузивни иновации од долу нагоре во екотуризмот и практиките на циркуларна економија. Таа ги намалува влезните бариери за жените, младите, руралните домаќинства, малите винарии, невладините организации и групите во заедницата за активно учество во развојот на екотуризмот. Со поддршка на експериментирање со низок ризик, акцијата генерира локално засновани решенија кои ги демонстрираат принципите на циркуларната економија, како што се ефикасноста на ресурсите, намалувањето на отпадот и валоризацијата на нуспроизводите. Шемата ја зајакнува зелената транзиција преку практични пилот-проекти и придонесува за дигиталната транзиција преку поттикнување на лесни дигитални алатки и услуги. Резултиракното портфолио на пилот-проекти го вградува учењето во градењето капацитети, инвестициските канали и идно скалирање, зајакнувајќи диверзифициран и отпорен модел за развој на дестинации.</p>	
Цел	Катализирајте го раното усвојување на практиките за екотуризам и циркуларна економија преку овозможување на локалните чинители да тестираат иновативни, мали и реплицирачки идеи со низок финансиски ризик.
Намена	<p>Да се дизајнира и пилотира шема за микро-грантови што ќе ги поддржува иницијативите за екотуризам и циркуларна економија на првите кои се движат од локални претприемачи, винарии, рурални домаќинства, невладини организации и групи во заедницата. Шемата ги намалува влезните бариери за експериментирање, поттикнува практични иновации и генерира локално релевантни примери кои информираат за градење капацитети, идни инвестиции и скалирање.</p> <p>Како клучен исход ќе се развие Прирачникот за микро-грантови кој јасно ќе ги дефинира подобноста, критериумите за избор, процесите на аплицирање и евалуација, аранжманите за управување и барањата за следење. Прирачникот ќе послужи и за пилот-рундата и за идните повторувања на шемата.</p>
Почетна состојба	Локалните чинители во Кавадарци покажуваат интерес за екотуризам и практики на циркуларна економија, но немаат пристап до флексибилно финансирање од мал обем, погодно за тестирање идеи во рана фаза. Достапните инструменти за финансирање се обично премногу сложени или големи за експериментирање. Не постои структуриран локален механизам за поддршка на првите двигатели, систематско учење од пилотите или идентификување на концепти со потенцијал за репликација.
Опис на акцијата	Општината ќе дизајнира и ќе пилотира шема за микро-грантови прилагодена на иницијативи за екотуризам и циркуларна економија кои се во рана фаза. Програмата ќе поддржи ограничен број мали

	<p>грантови кои ќе доделуваат преку транспарентен, достапен и локално адаптиран процес дефиниран во Прирачникот за микро-грантови.</p> <p>Пилот-рундата ќе им даде приоритет на експериментирањето, учењето и претставување на вредноста над обемот, со фокус на идеи што можат да се реплицираат и интегрираат во вредносни синџири или да дадат информации за идните инвестиции. Лекциите од имплементацијата и примерите за добра пракса ќе бидат документирани и вклучени во активностите за градење капацитети, идните рунди на грантови и планирањето на инвестициите. Илустративните идеи што го одразуваат контекстот на Кавадарци може да вклучуваат:</p> <ul style="list-style-type: none"> / валоризација на гроздовата пулпа / пакување за вино за повеќекратна употреба или повторно полнење / подобрувања на водоефикасноста во мали винарии / сезонски искуства базирани на лозја / микро-апликации или веб-страници за локални искуства кои се лесни за користење <p>Финансирањето за пилот-шемата за микро-грантови може да се мобилизира преку комбинација од:</p> <ul style="list-style-type: none"> / распределба на општинскиот буџет за локален економски развој или активирање на туризмот / поддршка од донатор или развоен партнер / корпоративни спонзорства или придонеси за општествена одговорност на претпријатијата / кофинансирачки придонеси од корисниците, каде што е соодветно
Очекувани резултати	<ul style="list-style-type: none"> / Портфолио од пилот-иницијативи за екотуризам и циркуларна економија за првите двигатели / Зголемена самодоверба и практичен капацитет кај локалните чинители за иновации и експериментирање / Демонстрација на изводливи, локално прилагодени решенија усогласени со Стратегијата за екотуризам / Документирани лекции за информирање на идните рунди на грантови, програми за градење капацитети и инвестициски канали / Прирачник за микро-грантови што обезбедува транспарентна, повеќекратно употреблива рамка за доделување и управување со мали грантови
Клучни чекори / Пат за имплементација	<ul style="list-style-type: none"> / Дефинирајте ги целите, опсегот, подобните кандидати и поддржаните типови активности / Определете индикативни опсеги за големината на грантовите и очекувањата за кофинансирање / Подгответе го Прирачникот за микро-грантови што опфаќа:

	<ul style="list-style-type: none"> • критериуми за подобност и исклучување • процеси на аплицирање и евалуација • критериуми за избор усогласени со приоритетите на екотуризмот и циркуларната економија • барања за донесување одлуки, склучување договори, известување и следење <p>/ Објавете целен и достапен повик за предлози</p> <p>/ Оценете ги апликациите во согласност со критериумите дефинирани во Прирачникот</p> <p>/ Следење на имплементацијата на поддржаните пилот-проекти</p> <p>/ Запишете ги научените лекции и примерите за добра практика за да го информирате скалирањето и идните активности</p>
Одговорни чинители	<p>/ Одговорен (О): Општина Кавадарци (Канцеларија за локален економски развој)</p> <p>/ Одговорен (ОДГ): Општина Кавадарци, поддржана од надворешни технички експерти</p> <p>/ Консултиран (К): Ад хок панел за преглед составен од избрани локални засегнати страни и надворешни експерти (Оваа улога преминува во Јавно-приватен Совет за екотуризам откако тој ќе се воспостави.)</p> <p>/ Информиран (И): Работна група за екотуризам (Привремената координација преминува во Работната група откако таа ќе се воспостави.)</p>
Техничка поддршка	Надворешни експерти (дизајн на грантова шема, екотуризам, циркуларна економија)
Корисници	Локални претприемачи и мали и средни претпријатија; винарии и рурални домаќинства; невладини организации и групи во заедницата
Проценети ресурси / Буџет	(За покривање на грантовиот капитал и основната администрација; обемот ќе се дефинира за време на дизајнирањето на шемата.)
Проценето време	3–6 месеци (дизајн, лансирање и прва рунда на грантови)

XII. Екотуризам во училиштата и денови за учење циркуларна економија

Стратегиски цели	SO2, SO3
<p>Оваа акција ги вградува екотуризмот, циркуларната економија и принципите на управување со животната средина уште од рана возраст, зајакнувајќи ја долгорочната локална одговорност и социјалната одржливост на Стратегијата. Со вклучување на учениците преку учење базирано на место поврзано со винските предели, руралниот начин на живот и природните богатства, акцијата ја зајакнува инклузивноста и меѓугенерациското учество. Ја поддржува зелената транзиција преку градење свест за ефикасноста на ресурсите, заштитата на биолошката разновидност и циркуларните практики, а воедно придонесува и кон дигиталната транзиција</p>	

<p>преку материјали за учење, раскажување приказни и едноставни алатки за документирање. Како дел од портфолиото на активности, Деновите на учење создаваат мрежа од информирани граѓани, амбасадори и иноватори свртени кон иднината, кои можат да се вклучат во подоцнежни иницијативи за градење капацитети, иновации и развој на дестинации.</p>	
Цел	<p>Градење рана свест, вештини и локално чувство за сопственост врз принципите на екотуризмот и циркуларната економија кај младите луѓе во Кавадарци, поттикнувајќи долгорочна одржливост и управување со заедницата.</p>
Намена	<p>Да се дизајнира и пилотира Екотуризам во училиштата и денови за учење за циркуларна економија кои ги запознаваат учениците со локалните екотуристички ресурси, винските предели, руралните средства за живот и циркуларните практики преку практично учење базирано на место.</p> <p>Во текот на Фаза I, фокусот е ставен на дизајнирање на концептот, пилотирање на формати и развој на материјали за учење за повеќекратна употреба. Во подоцнежните фази, иницијативата се проширува и се вградува како периодична образовна програма и програма за ангажирање на заедницата, поврзана со развој на дестинациите, локални чинители и иницијативи за иновации.</p>
Почетна состојба	<p>Училиштата во Кавадарци имаат ограничени можности да го поврзат формалното образование со локалните екотуристички ресурси, производството на вино, руралниот начин на живот и грижата за животната средина. Учењето за одржливоста и циркуларната економија останува во голема мера апстрактно, со малку практични, локално втемелени примери. Не постои структуриран механизам за вклучување на училиштата во развојот на екотуризмот како идни корисници, амбасадори и иноватори.</p>
Опис на акцијата	<p>Општината ќе дизајнира и ќе пилотира Денови за учење за екотуризмот и циркуларната економија во училиштата како структурирани, искусвени настани за учење што комбинираат активности во училница со теренски посети. Деновите за учење ќе бидат прилагодени на различни возрастни групи и ќе се спроведуваат во соработка со училишта, винариите, фармите, локации во природата и локалните организации.</p> <p>Акцијата ја нагласува практичната изложеност, раскажувањето приказни и интеракција со локалните чинители, овозможувајќи им на учениците да разберат како функционираат екотуризмот, производството на вино, земјоделството и практиките на циркуларна економија во нивната општина. Материјалите и форматите развиени за време на пилот-фазата ќе бидат за повеќекратна употреба и скалабилни, што ќе овозможи иницијативата да се прошири и со текот на времето да се интегрира со други активности од Стратегијата.</p>
Очекувани резултати	<ul style="list-style-type: none"> / Зголемена свест кај учениците за локалниот екотуризам, виното, природата и практиките на циркуларната економија / Практично разбирање на концептите за одржливост преку локално засновани примери

	<ul style="list-style-type: none"> / Посилни врски меѓу училиштата, локалните производители, винариите и природните области / Развој на формати за учење за повеќекратна употреба и образовни материјали / Скалабилен модел за интегрирање на образованието на младите во напорите за екотуризам и циркуларната економија
<p>Клучни чекори / Пат за имплементација</p>	<ul style="list-style-type: none"> / Дефинирајте ги целите, опсегот, подобните кандидати и поддржаните типови активности / Определете индикативни опсези за големината на грантовите и очекувањата за кофинансирање <p>Фаза I – Дизајн и пилот-проект (рана активација)</p> <ul style="list-style-type: none"> / Дефинирајте цели, целни возрастни групи и резултати од учењето / Дизајнирајте флексибилни формати (настани за учење од полудневни или целодневни) / Подгответе едноставни, практични модули за учење кои комбинираат елементи од училишница и терен / Усогласете ја содржината со училишните наставни програми каде што е можно / Имплементирајте мал број пилот-денови на учење со избрани училишта / Тестирајте различни формати и локации (училишта, винарии, фарми, природни места) / Запишете ги научените лекции и усовршете ги форматите и материјалите <p>Фаза II–III – Проширување и интеграција</p> <ul style="list-style-type: none"> / Редовно воведувајте Денови на учење во до тогаш неопфатени училишта / Воведување на тематски циклуси (вино и земјоделство; природа и биолошка разновидност; циркуларна економија) / Поврзете ги деновите за учење со микро-грантови, пилот-проекти за иновации и настани на дестинации / Вклучете ги учениците во едноставни активности за следење, раскажување приказни или подигнување на свеста / Интегрирајте ја програмата во континуираното образование, ангажирањето на младите и напорите за промоција на дестинациите
<p>Одговорни чинители</p>	<ul style="list-style-type: none"> / Одговорен (О): Општина Кавадарци (функции за образование, туризам и локален економски развој) / Одговорен (ОДГ): Општина Кавадарци, поддржана од надворешни експерти за образование и одржливост (Фаза I)

	<ul style="list-style-type: none"> / Консултиран (К): Училишта, наставници, винарии, земјоделци, локални производители, организации за животна средина и заедницата / Информиран (И): Работна група за екотуризам
Олеснување во подоцнежна фаза	Центарот за екотуризам и иновации (откако ќе се воспостави), кој ќе поддржува проширување, интеграција на учењето и поврзување со други активности
Корисници	Локални претприемачи и мали и средни претпријатија; винарии и рурални домаќинства; невладини организации и групи во заедницата
Проценети ресурси / Буџет	Фаза I (Дизајн и пилот-проект): 8.000 евра Фаза II–III (Проширување и интеграција): Да се утврди
Проценето време	Фаза I: Дизајн и пилот-проект – 1 година Фаза II–III: Проширување и интеграција – 2–5 години

8.2. Фаза II: Консолидација и скалирање (1–3 години)

XIII. Операционализација на Центарот за екотуризмот и иновации	
Стратегиски цели	SO4
	<p>Оваа акција го операционализира институционалниот 'рбет потребен за претворање на визијата за екотуризам на Кавадарци во одржлива пракса. Со тоа што ќе овозможува имплементација водена од иновации, применето учење и градење капацитети, Центарот ќе го зајакне прифаќањето на циркуларната економија, инклузивното учество и координираната испорака низ целото портфолио на активности. Тој ќе ја поддржи зелената транзиција преку практично пилотирање решенија со ниско влијание и циркуларни практики, како и дигиталната транзиција преку алатки за координација, учење, споделување знаење и експериментирање со дестинации. Како овозможувач на ниво на портфолио, Центарот обезбедува континуитет помеѓу краткорочните мерки за активирање и долгорочниот развој на системот, намалувајќи ја фрагментацијата и зголемувајќи ја подготвеноста за инвестиции.</p>
Цел	Овозможување на имплементација водена од иновации и континуирано градење на капацитети за развој на екотуризмот во Кавадарци преку наменска институционална платформа.
Намена	<p>Целта на оваа акција е операционализација на локалниот Центар за екотуризам и иновации, кој се гради директно врз одобриениот институционален и оперативен план развиен во Фаза I, така што Центарот функционира како практична имплементација, учење и мотор за иновации за Стратегијата за екотуризам.</p> <p>Во согласност со Дел 6 од Стратегијата, Центарот не е замислен како управно или регулаторно тело, туку како овозможувачка основа која:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> / ја поддржува имплементација на активности за екотуризам водена од иновации, / гради практичен капацитет кај локалните чинители, / го олеснува експериментирање, пилотирање и применето учење, и / обезбедува лесна, функционална координација што ги зајакнува постојните аранжмани за управување. <p>Оваа акција претставува директно продолжение на „Воспоставување на локалниот Центар за екотуризам и иновации – Фаза на дизајнирање.</p>
Почетна состојба	<p>Институционален план за Центарот за екотуризам и иновации е завршен и формално одобрен, со кој се дефинира неговиот мандат, позиционирање на управувањето, модел на вработување и портфолио на услуги. Сепак, имплементацијата на екотуризмот во Кавадарци сè уште нема наменска оперативна платформа способна да ја преведе стратегијата во пракса преку пилот-проекти, градење капацитети, поддршка за иновации и применето учење.</p> <p>Градењето капацитети, примената на циркуларната економија и иновативните активности остануваат фрагментирани, базирани на проекти или зависни од надворешни иницијативи, со што се ограничува континуитетот, координацијата и скалирањето на успешните пристапи.</p>
Опис на акцијата	<p>Општината ќе воспостави и ќе го операционализира Центарот за екотуризам и иновации како функционална платформа што испорачува применети услуги во градење капацитети, овозможување иновации и поддршка за имплементацијата. Центарот ќе служи како жива средина за имплементација каде што ќе се развиваат, тестираат, усовршуваат и скалираат активности за екотуризам, пилот-програми за циркуларна економија, програми за обука и иницијативи за иновации.</p> <p>Центарот ќе работи во тесна соработка со работната група за екотуризам и јавно-приватниот совет за екотуризам, поддржувајќи ја имплементацијата без дуплирање на улогите во управувањето или донесувањето одлуки.</p>
Очекувани резултати	<p>Целосно оперативен локален Центар за екотуризам и иновации кој функционира како:</p> <ul style="list-style-type: none"> / центар за градење капацитети што нуди обуки, менторство и советодавни услуги поврзани со приоритетни активности за екотуризам и вредносни синџири; / платформа за овозможување иновации што поддржува ко-креирање, прототипирање, пилот-проекти, иновативни предизвици и претставувања на циркуларната економија; / механизам за поддршка на испораката што го олеснува спроведувањето на мерките на Акцискиот план во винскиот туризам, искуствата базирани на природата, руралниот туризам и циркуларната економија;

	<ul style="list-style-type: none"> / лесна координација и основа на знаење што ги поврзува иницијативите на заедницата, техничките работни групи и телата за донесување Стратегиски одлуки.
<p>Клучни чекори / Пат за имплементација</p>	<ul style="list-style-type: none"> / Ангажирањето лица за управување на Центарот и основниот персонал ќе биде во согласност со одобриениот план а приоритет ќе се даде на олеснувањето на иновациите, градењето капацитети и применетите профили на учење / Воспоставување функционален работен простор погоден за соработка, обука и експериментирање / Започнување со структурирани програми за обука, менторство и советување усогласени со приоритетите за развој на екотуризмот / Поддршка на винариите, даватели на туристички услуги, чинителите во заедницата и општинскиот персонал во пренесување на концептите во оперативна пракса / Подготовка и започнување со работа на лабораторија за екотуризам, овозможувајќи пилот-проекти, експериментирање и брзо тестирање на решенија / Документирајте ги лекциите од пилот-програмите, претставувањата и активностите за размена на знаење / Вклучете го учењето во програми за градење капацитети, промоција на дестинации и учење политики / Олеснување на практичната координација помеѓу чинителите вклучени во рутите, пилот-проектите, настаните и иницијативите, во тесна соработка со работната група за екотуризам / Обезбедете усогласеност со општинските приоритети, наративите за брендирање и принципите на одржливост без да дејствувате како орган за донесување одлуки / Постепено воведете диверзифицирани извори на приходи (такси за обука, партнерства, членства, финансирање базирано на проекти) / Проширување на услугите постепено врз основа на побарувачката, демонстрираното влијание и достапните ресурси
<p>Одговорни чинители</p>	<ul style="list-style-type: none"> / Одговорен (О): Општина Кавадарци (Канцеларија на градоначалникот / Канцеларија за локален економски развој) / Одговорен (ОДГ): Управата и персоналот на Центар за екотуризам и иновации / Консултиран (К): Винарии и туристички бизниси, невладини организации и организации на граѓанското општество, академски институции, претставници на заедницата, жени и млади / Информиран (И): Јавно-приватен совет за екотуризам

Проценети ресурси / Буџет	Ќе се утврди врз основа на одобрениот план на Центарот, моделот на екипирање и приоритетното портфолио на услуги од Фаза II.
Проценето време	1–3 години

XIV. Проекти за демонстрација на циркуларна економија	
Стратегиски цели	SO2, SO3
<p>Оваа акција ја операционализира визијата на Кавадарци за екотуризам заснована на принципите на циркуларна економија преку преведување на одржливоста од концепт во пракса низ сите вредносни синџири на туризмот. Ја поддржува зелената транзиција, истовремено зајакнувајќи ги инклузивните локални средства за живот и придонесува за диверзификација на портфолиото преку генерирање скалабилни пилот-решенија со ниско влијание што можат да се реплицираат низ винските патишта, руралните области, настаните и туристичката инфраструктура.</p>	
Цел	Вградување на практиките на циркуларна економија во екотуристичкиот систем на Кавадарци преку координирани, практични пилот-проекти што даваат еколошки, економски и искуствени придобивки.
Намена	<p>Да се дизајнира, имплементира и документира портфолио на демонстративни проекти за циркуларна економија кои:</p> <ul style="list-style-type: none"> / се надградуваат врз постојните локални практики, / воведуваат подобрени или проширени решенија, / и генерирање реплицирачки модели за пошироко усвојување во рамките на екотуристичката дестинација.
Почетна состојба	<p>Дијагностиката и консултациите со засегнатите страни потврдуваат дека циркуларните практики веќе постојат во винскиот сектор во Кавадарци, руралниот туризам, фестивалите и услугите за посетители. Овие практики често се неформални, фрагментирани и слабо поврзани меѓу чинителите и вредносните синџири. Во моментот не постои структуриран механизам за формализирање, меѓусебно поврзување и скалирање на овие иницијативи, ниту пак за нивно преведување во видливи стандарди и наративи на ниво на дестинација.</p>
Опис на акцијата	<p>Општина Кавадарци, поддржана од Центарот за екотуризам и иновации ќе воспостави структурирана рамка за демонстративни проекти за циркуларна економија. Оваа акција функционира како координирано портфолио на пилот-проекти (видете ја акцијата XV а, б и в подолу), имплементирано заеднички од винарии, рурални домаќинства, туристички оператори, организатори на настани и општински служби. Секој пилот-проект ќе:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> / ги применува принципите на циркуларна економија во реални услови на работа, / функционира како платформа за учење преку пракса, / и ќе биде документиран како практичен случај за репликација. <p>Пилот-проектите ќе бидат избрани конкурентно, врз основа на потенцијалот за соработка, влијанието врз животната средина и економијата, изводливоста и релевантноста за развојот на екотуризмот. Научените лекции ќе се вградат директно во програмите за градење капацитети, брендирање на дестинации и раскажување приказни, активности за размена на знаење и планирање на идни инвестиции.</p>
Очекувани резултати	<ul style="list-style-type: none"> / Координирано портфолио на пилот-проекти за циркуларна економија имплементирани во клучните кластери за екотуризам / Намален отпад, подобрена ефикасност на ресурсите и пониски оперативни трошоци / Посилна интеграција на циркуларните практики во искуствата на посетителите и раскажувањето приказни / Зголемена соработка низ вредносните синџири за вино, рурални области и туризам / Репликативни модели подготвени за скалирање преку идно финансирање и партнерства
Клучни чекори / Пат за имплементација	<p>Фаза 1 – Рамка и селекција</p> <ul style="list-style-type: none"> / Дефинирајте критериуми за избор на пилот-проекти и приоритетни теми / Објавете целно насочен повик за пилот-предлози / Изберете пилот-проекти преку транспарентен, конкурентен процес <p>Фаза 2 – Имплементација и поддршка</p> <ul style="list-style-type: none"> / Обезбедете техничка помош и координативна поддршка / Олеснување на врсничко учење меѓу учесниците / Следење на еколошките, економските и искуствените перформанси <p>Фаза 3 – Учење и скалирање</p> <ul style="list-style-type: none"> / Документирајте ги резултатите и научените лекции / Интегрирајте ги наодите во обука, промоција и размена на знаење / Идентификувајте пилот-проекти погодни за проширување и понатамошни инвестиции
Одговорни чинители	<ul style="list-style-type: none"> / Одговорен (ОДГ): Центар за екотуризам и иновации / Вклученоста на други чинители е предвидена во акцијата XV а, б и в)
Проценети ресурси / Буџет	не е применливо (буџетот е обезбеден во акцијата XV а, б и в)

Проценето време	12 – 24 месеци
XV а. Циркуларна валоризација на нуспроизводи од грозје (предводена од приватниот сектор)	
Стратегиски цели	SO2, SO3
Цел	Овозможување комерцијално одржливи практики на циркуларна економија во винскиот сектор во Кавадарци преку валоризација на нуспроизводите од грозје и нивно интегрирање во локалните вредносни синџири и наративите за екотуризам.
Намена	Поддршка на структурираната валоризација на гроздовата пулпа, семките и остатоците, особено преку производство на масло од семки од грозје и сродни нуспроизводи , преку надоградување на постојните иницијативи од приватниот сектор и зајакнување на врските меѓу винариите, преработувачите и туристичките активности.
Почетна состојба	Неколку винарии и приватни чинители во Тиквешкиот регион веќе започнаа или истражија валоризација на нуспроизводи од грозје, особено производство на масло од семки од грозје. Сепак, овие иницијативи остануваат фрагментирани, слабо координирани и во голема мера исклучени од туризмот, брендирањето и раскажувањето приказни за дестинацијата. Не постои структурирана рамка за поддршка на репликација, учење од вршници или интеграција на овие практики во екотуристичките искуства.
Опис на акцијата	Општината, поддржана од Центарот за екотуризам и иновации ќе овозможи фокусиран пилот-проект за циркуларна економија што ќе ги поддржува винариите и преработувачите вклучени во валоризација на нуспроизводите од грозје. Акцијата ќе ја зајакне техничката координација, видливоста и учењето околу постојните и новите практики, наместо создавање нови производствени капацитети. Акцијата се фокусира на консолидација, подобрување на квалитетот и видливост , вклучувајќи линкови до дегустации, вински патишта и гастрономски искуства.
Очекувани резултати	<ul style="list-style-type: none"> / Подобрена валоризација на гроздовата пулпа и семките преку структурирани иницијативи од приватниот сектор / Намален органски отпад и подобрена ефикасност на ресурсите во производството на вино / Нови циркуларни производи (на пр. масло од семки од грозје) интегрирани во локалните вредносни синџири / Засилена свест за раскажување приказни и циркуларните практики во винскиот туризам кај посетителите

Клучни чекори / Пат за имплементација	<ul style="list-style-type: none"> / Мапирајте ги постојните и новите иницијативи за валоризација на нуспроизводите од грозје / Идентификувајте технички, регулаторни или пазарни тесни грла / Олеснување на размена на искуства меѓу винариите/преработувачите кои учествуваат / Поддршка за интеграција на циркуларни производи во дегустации, малопродажба и раскажување приказни / Документирајте ги резултатите како случаи на циркуларна економија што може да се реплицираат
Одговорни чинители	<ul style="list-style-type: none"> / Одговорен (О): Општина Кавадарци (Канцеларија на градоначалникот / Канцеларија за локален економски развој) / Одговорен (ОДГ): Центар за екотуризам и иновации / Консултиран (К): Винарии, преработувачи, деловни здруженија / Информиран (И): Јавно-приватен совет за екотуризам, АППТ
Проценети ресурси / Буџет	Индикативно: 15.000–25.000 евра (техничка поддршка, координација, документација)
Проценето време	Фаза II (12–24 месеци)

XV б. Применета циркуларна иновација со средни училишта и академските институции (Козметика и подготовка на прототип-производи од отпад од грозје)	
Стратегиски цели	SO2, SO3
Цел	Зајакнување на применетите циркуларни иновации и врските меѓу образованието и индустријата преку вклучување на средните училишта и академските чинители во развојот на козметички и велнес производи на база на грозје.
Намена	Да се овозможи применети, практични ориентирани пилоти за циркуларна економија во средните училишта и академските институции, фокусирани на козметички или велнес производи добиени од нуспроизводи од грозје, истовремено поврзувајќи ги резултатите од учењето со реални вредносни синџири и раскажување приказни за екотуризмот.
Почетна состојба	Локалните средни училишта и академски институции покажаа интерес и почетно експериментирање за производство на козметички или велнес производи од отпад од грозје. Сепак, овие активности остануваат изолирани, неформални и не се преземени од приватниот сектор, туристичките наративи или структурираните иновативни патишта.

Опис на акцијата	Општината, во соработка со училиштата, академските институции и одбраните винарии, ќе поддржи пилот-проекти за применети иновации што ги трансформираат нуспроизводите од грозје во козметички или велнес прототипови. Фокусот е на учење преку правење , тестирање на изводливост и видливост. Резултатите ќе бидат претставени преку екотуристички настани, саеми и едукативни посети.
Очекувани резултати	<ul style="list-style-type: none"> / Развиени практични вештини за циркуларна економија кај учениците / Прототипни козметички или велнес производи базирани на нуспроизводи од грозје / Посилни врски помеѓу образованието, производството на вино и туризмот / Зголемена видливост на циркуларните иновации предводени од млади во рамките на дестинацијата
Клучни чекори / Пат за имплементација	<ul style="list-style-type: none"> / Идентификувајте ги заинтересираните средни училишта, стручни програми и академски партнери / Дефинирајте изводливи концепти на производи (на пр. масла, сапуни, козметика) / Олеснување на соработката со винариите што снабдуваат суровини / Пилот-производство и тестирање во мал обем / Презентирајте ги резултатите преку настани, посети и раскажување приказни за дестинацијата
Одговорни чинители	<ul style="list-style-type: none"> / Одговорен (О): Општина Кавадарци (Канцеларија на градоначалникот / Канцеларија за локален економски развој) / Одговорен (ОДГ): Центар за екотуризам и иновации / Консултиран (К): Средни училишта, универзитети, винарии / Информиран (И): Работна група за екотуризам
Проценети ресурси / Буџет	Индикативно: 10.000–15.000 евра
Проценето време	Фаза II (12–18 месеци)

XV в. Системи за повторна употреба, полнење и враќање шишиња во винскиот туризам

Стратегиски цели	SO2, SO3
Цел	Намалете го отпадот од пакување и зајакнете ги практиките за циркуларни посетители преку системи за повторна употреба, повторно полнење и враќање во винскиот туризам и настаните.

Намена	Да се пилотираат практични, циркуларни решенија насочени кон посетителите за повторна употреба и полнење на шишиња , особено на дегустации, вински патишта и фестивали, надградувајќи врз интересот на засегнатите страни и постојните практики за низок отпад.
Почетна состојба	Практиките за повторна употреба на шишиња и полнење се применуваат спорадично за време на настани или дегустации, но им недостасува координација, стандардизација и протоколи за хигиена. Не постои заеднички систем или пристап на ниво на дестинација за скалирање на ваквите практики.
Опис на акцијата	Оваа акција го поддржува дизајнирањето и пилотирањето на координирани системи за повторна употреба на шишиња и полнење низ одбрани винарии и настани. Фокусот е на тестирање на изводливоста, прифаќање на посетителите и оперативни барања , а не непосредно воведување во голем обем. Резултатите ќе бидат претставени преку екотуристички настани, саеми и едукативни посети.
Очекувани резултати	<ul style="list-style-type: none"> / Намален отпад од стакло и пакување на вински настани и дегустации / Подобрена свест на посетителите за циркуларните практики / Тестирани оперативни модели за системи за повторна употреба/дополнување / Основа за идно скалирање преку партнерства или регулатива
Клучни чекори / Пат за имплементација	<ul style="list-style-type: none"> / Идентификувајте пилот винарии, настани и рути / Дефинирајте протоколи за хигиена, логистика и одговорност / Пилот повторна употреба/дополнување за време на избрани настани или сезони / Следете ги повратните информации од посетителите и оперативните перформанси / Документирајте ги лекциите за скалирање
Одговорни чинители	<ul style="list-style-type: none"> / Одговорен (О): Општина Кавадарци (Канцеларија на градоначалникот / Канцеларија за локален економски развој) / Одговорен (ОДГ): Центар за екотуризам и иновации / Консултиран (К): Винарии, организатори на настани / Информиран (И): Јавно-приватен совет за екотуризам
Проценети ресурси / Буџет	Индикативно: 15.000–20.000 евра
Проценето време	Фаза II (12–24 месеци)

Овие под-акции не се самостојни проекти. Заедно, тие формираат **кохерентно демонстративно портфолио** што ја зајакнува транзицијата кон циркуларна економија на Кавадарци, поддржува инклузивни средства за живот, збогатува искуства за посетителите и гради долгорочен капацитет за одржлив развој на екотуризмот.

XV. Стратегиски партнерства и кофинансирање	
Стратегиски цели	SO4, SO2
<p>Оваа акција овозможува долгорочна имплементација на визијата за екотуризам на Кавадарци преку мобилизирање на Стратегиски партнерства и диверзифицирано финансирање усогласено со приоритетите на циркуларната економија, инклузивноста и зелена дигиталната транзиција. Ја зајакнува подготвеноста за инвестиции на стратегијата преку преведување на Акцискиот план во кохерентен процес на проекти, ја намалува зависноста од <i>ad hoc</i> финансирање и ја поддржува диверзификацијата на портфолиото преку комбинирано финансирање, јавно-приватни партнерства и иновации поддржани од донатори.</p>	
Цел	Мобилизирање Стратегиски партнерства и диверзифицирано финансирање за да се овозможи одржливо спроведување на приоритетите за развој на екотуризмот во Кавадарци, водено од иновации.
Намена	Систематско идентификување, структурирање и активирање Стратегиски партнерства и механизми за кофинансирање што ја поддржуваат имплементацијата на Стратегијата за екотуризам во нејзините приоритетни области. Оваа акција има за цел да ги усогласи надворешните партнери, донаторите, приватните чинители и инвеститорите околу заедничкиот тек на приоритетни проекти, обезбедувајќи кохерентност, комплементарност и долгорочна одржливост. Оваа акција ги користи улогите дефинирани во Планот за координација и управување, при што стратегиските тела обезбедуваат насоки и валидација, а оперативните чинители се фокусираат на реализацијата.
Почетна состојба	Иако Кавадарци има силни екотуристички ресурси и растечки број на проектни идеи, не постои соодветен систем за ангажирање со надворешни партнери и кофинансирање, особено во областа на опциите за приватно-јавно партнерство. Не постои консолидирана стратегија за партнерство, нема структуриран преглед на можностите за финансирање и ограничена координација меѓу општинското раководство, приватните чинители и потенцијалните кофинансиери. Како резултат на тоа, можностите за искористување на средствата, приватни инвестиции, донатори и јавно-приватни партнерства остануваат недоволно искористени.
Опис на акцијата	<p>Општина Кавадарци, поддржана од Центарот за екотуризам и иновации ќе воспостави структуриран пристап кон развој на партнерства и кофинансирање. Оваа акција се фокусира на преминување од опортунистички, проект-по-проект ангажман кон кохерентна рамка за партнерство и финансирање директно поврзано со Акцискиот план на Стратегијата. Акцијата ќе резултира со:</p> <ul style="list-style-type: none"> / јасен преглед на приоритетни партнери и инструменти за финансирање, / структуриран проектен тек усогласен со целите на Стратегијата,

	<p>/ и координирани механизми за ангажирање што ја намалуваат фрагментацијата и ја подобруваат подготвеноста за инвестиции.</p> <p>Стратегиско водство ќе биде обезбедено преку јавно-приватниот совет за екотуризам, додека оперативната координација ќе биде обезбедена преку работната група за екотуризам и Центарот за екотуризам и иновации.</p>
Очекувани резултати	<p>/ Јасно мапирање на приоритетните партнери и изворите на финансирање усогласени со Стратегијата за екотуризам</p> <p>/ Приоритетен, инвестициски подготвен систем на проекти за екотуризам</p> <p>/ Подобрена координација меѓу општинското раководство, советодавните тела и чинителите за имплементација</p> <p>/ Зголемен капацитет за привлекување донаторски средства, техничка помош и приватни инвестиции ориентирани кон влијание</p> <p>/ Намалена фрагментација и преклопување во надворешно поддржаните иницијативи за екотуризам</p>
Клучни чекори / Пат за имплементација	<p>Стратегиско структурирање</p> <p>/ Идентификувајте и редовно ажурирајте список на релевантни донаторски програми, меѓународни организации, фондации и партнери од приватниот сектор поврзани со екотуризмот, одржливоста и руралниот развој.</p> <p>/ Мапирајте ги потенцијалните приватни инвеститори и оператори заинтересирани за туризам, сместување и развој на искуства со ниско влијание</p> <p>Развој на канали</p> <p>/ Спојување различни типови проекти (градење капацитети, пилот-проекти, инфраструктура, инвестициски проекти) со соодветни инструменти за финансирање</p> <p>/ Развивање на приоритетна низа проекти усогласени со целите на Стратегијата, фазирањето и подготвеноста</p> <p>Координација и управување</p> <p>/ Користете го јавно-приватниот совет за екотуризам за стратегиско водство, валидација на насоките за партнерство и усогласување со интересите на приватниот сектор.</p> <p>/ Користете ја работната група за екотуризам за да обезбедите кохерентност со приоритетите за имплементација и секвенционирањето</p> <p>Ангажман и мобилизација</p>

	<ul style="list-style-type: none"> / Иницирајте насочено информирање на приоритетните партнери и финансиери со прилагодени вредносни предлози / Олеснување на дијалогот меѓу локалните чинители и надворешните партнери за истражување на кофинансирање, техничка помош и инвестициски модели / Промовирање пристапи за финансирање кои поттикнуваат практики на циркуларна економија, инклузивно учество и локална интеграција во синџирот на вредности
Одговорни чинители	<ul style="list-style-type: none"> / Одговорен (О): Општина Кавадарци (Канцеларија на градоначалникот / Канцеларија за локален економски развој) / Одговорен (ОДГ): Центар за екотуризам и иновации / Консултиран (К): Работна група за екотуризам, винарии и туристички бизниси, невладини организации, организации на граѓанското општество / Информиран (И): Јавно-приватен совет за екотуризам, надворешни партнери, донатори и инвеститори
Проценети ресурси / Буџет	Ќе се одлучи (Првенствено за работното време на персоналот и за советодавната поддршка; финансирање на ниво на проект адресирано преку индивидуални активности).
Проценето време	Првично структурирање за време на Фаза I и активно партнерство и мобилизација на финансирање продолжуваат во текот на Фаза II и III.

XVI. Имплементација на активности за размена на знаење	
Стратегиски цели	SO1, SO4
<p>Оваа акција го операционализира преминот на Кавадарци кон интегриран, циркуларен и инклузивен модел на екотуризам преку пренесување на најдобрите надворешни практики во локално адаптирани решенија. Ги зајакнува институционалните и засегнатите страни капацитети преку применето учење, поддржува иновации и пилот-имплементација координирана од Центарот за екотуризам и иновации и ја зајакнува зелената и дигиталната транзиција преку изложување на локалните чинители на докажани модели за циркуларен туризам со ниско влијание, кои се дигитално овозможени. Активностите за размена на знаење обезбедуваат Стратегијата да се развива преку учење базирано на докази, соработка меѓу колеги и континуирано подобрување.</p>	
Цел	Зајакнување на институционалните и засегнатите страни во Кавадарци за примена на докажани модели на екотуризам и вински туризам преку структурирана размена на знаење и учење од колеги ориентирано кон резултати.

Намена	<p>Да се спроведе одобрената Програма за размена на знаење и учење меѓу колеги преку испорака на прв циклус на целни активности за размена на информации однадвор и однадвор, кои обезбедуваат практично знаење, ги намалуваат кривите на учење и директно ја поддржуваат имплементацијата на иницијативите за екотуризам во Кавадарци. Акцијата обезбедува активно апсорбирање на регионалното и меѓународното искуство, прилагодување на локалните услови и преведување во конкретни подобрувања во управувањето со дестинациите, развојот на искуства, практиките на циркуларна економија и управувањето.</p>
Почетна состојба	<p>Во текот на Фаза I е дизајнирана и одобрена структурирана Програма за размена на знаење и учење меѓу врсници, во која се дефинираат приоритетите за учење, форматите, партнерите и аранжманите за управување. Сепак, сè уште не е направено практичното запознавање со високо-ефикасни дестинации за екотуризам и вински туризам. Без имплементација, надворешното знаење останува неискористено, а лекциите од споредливи дестинации сè уште не влијаат врз локалното донесување одлуки, пилот-проектите или напорите за градење капацитети.</p>
Опис на акцијата	<p>Општината, преку Центарот за екотуризам и иновации ќе спроведе прв циклус на структурирани активности за размена на знаење, комбинирајќи студиски посети во странство и ангажирање експерти. Активностите ќе се фокусираат на теми за применето учење директно поврзани со приоритетите за имплементација на Кавадарци, како што се моделите за управување со дестинации, интегриран дизајн на искуства, развој на патеки и инфраструктура, стандарди за одржливост, апликации за циркуларна економија и бизнис модели во туризмот.</p> <p>Секоја активност за размена ќе биде дизајнирана со јасни цели за учење, структурирани агенди, олесната рефлексивност и планирање на активности по активноста за да се осигури дека сознанијата се преточуваат во практични последователни активности. Стекнатото знаење ќе биде систематски документирано и вградено во тековните програми за градење капацитети, пилот-иницијативите и иновативните активности координирани од Центарот.</p>
Очекувани резултати	<ul style="list-style-type: none"> / Практичен трансфер на релевантно знаење за екотуризам и циркуларна економија до локалните засегнати страни / Намалени криви на учење за управување со дестинации, дизајн на искуства и практики за одржливост / Конкретни пилот-акции и прилагодувања на имплементацијата, за кои ќе се информира преку активности за размена / Зајакнат капацитет на општинскиот персонал, винариите, тур-операторите и чинителите во заедницата

	<ul style="list-style-type: none"> / Интеграција на научените лекции во програми за обука, пилот-проекти и иновативни активности предводени од Центарот за екотуризам и иновации
Клучни чекори / Пат за имплементација	<ul style="list-style-type: none"> / Организирање целни студиски посети на избрани референтни дестинации кои покажуваат силни перформанси во екотуризмот и винскиот туризам / Фокусирајте го учењето на применети теми, вклучувајќи управување со дестинации, пакување на искуства, развој на патеки, стандарди за одржливост, практики на циркуларна економија и бизнис модели / Применувајте структурирани агенди, фасилитирани сесии за рефлексивност и планирање активности по посетата за да се обезбеди нивно преведување во локални иницијативи. / Поканете на посета искусни практичари, менаџери на дестинации, винари и експерти за екотуризам во Кавадарци / Спроведување работилници, посети на локации и советодавни сесии прилагодени на локалните предизвици и можности / Дајте приоритет на ко-креирање, решавање проблеми и применето учење над генеричките презентации / Документирајте ги научените лекции од секоја активност за размена / Вградете ги сознанијата во тековните програми за градење капацитети, пилот-иницијативите и иновативни активности координирани преку Центарот за екотуризам и иновации / Поврзете ги резултати од размена со конкретни одговорности и временски рокови за имплементација
Одговорни чинители	<ul style="list-style-type: none"> / Одговорен (О): Општина Кавадарци / Одговорен (ОДГ): Центар за екотуризам и иновации (менаџмент и персонал) / Консултиран (К): Надворешни експерти, домаќини на дестинациите, винарии, тур-оператори, невладини организации, претставници на заедницата / Информиран (И): Јавно-приватен совет за екотуризам, АППТ
Проценети ресурси / Буџет	Ќе се утврди врз основа на одобрениот дизајн на програмата, бројот на размени, избраните дестинации и составот на учесниците
Проценето време	Флексибилна имплементација, испорачана во циклуси за време на Фаза II

8.3. Фаза III: Созревање и долгорочна трансформација (3–5 години)

XVII. Развој на еко-куќи и кластери за сместување со ниско влијание

Стратегиски цели	SO2, SO3
	<p>Оваа акција ја преточува визијата за екотуризам на Кавадарци во долгорочни, инвестициски решенија за сместување кои ги вградуваат принципите на циркуларна економија, инклузивноста и чувствителноста на пределот. Со поддршка на дистрибуирани, локално вградени еко-куќи и мали кластери за сместување, се зајакнува руралниот живот, се овозможува подолг престој, се диверзифицираат профилите на посетителите и се консолидира зелената транзиција на дестинацијата. Акцијата се темели на дизајн на искуство, градење капацитети и иновации пилотирани во претходните фази и претставува промена од активирање кон структурна трансформација.</p>
Цел	<p>Зголемување на достапноста на висококвалитетен сместувачки капацитет со ниско влијание што поддржува подолг престој, разновидни профили на посетители и инклузивни локални економски придобивки со почитување на еколошките ограничувања и руралниот карактер. Оваа иницијатива придонесува за Стратегиската цел 2 и Стратегиската цел 3.</p>
Намена	<p>Да се овозможи развој на еко-домови и мали сместувачки кластери со ниско влијание, кои се целосно усогласени со принципите на циркуларната економија, чувствителноста на пределот и позиционирањето на екотуризмот на Кавадарци. Оваа акција се фокусира на дистрибуирани, локално вградени модели на сместување кои ги зајакнуваат руралните средства за живот, ги интегрираат локалните синџири на снабдување и го подобруваат целокупното искуство во екотуризмот.</p>
Почетна состојба	<p>Кавадарци моментално има ограничени опции за сместување што ги исполнуваат стандардите за екотуризам во однос на одржливоста, квалитетот на дизајнот и интеграцијата со локалните заедници и пределите. Постоечкиот сместувачки капацитет е нерамномерно распределен и честопати не е прилагоден на посетителите насочени кон природата или на посетителите заинтересирани за подолг престој. Постои ограничено водство, координација или демонстрација на одржливи еко-куќи и модели за сместување со ниско влијание прилагодени на локалниот контекст, што создава пречки за одговорни приватни инвестиции.</p>
Опис на акцијата	<p>Општината ќе воспостави и ќе го операционализира Центарот за екотуризам и иновации како функционална платформа што испорачува применети услуги во градење капацитети, овозможување иновации и поддршка за имплементацијата. Центарот ќе служи како жива средина за имплементација каде што ќе се развиваат, тестираат, усовршуваат и скалираат активности за екотуризам, пилот-програми за циркуларна економија, програми за обука и иницијативи за иновации.</p> <p>Центарот ќе работи во тесна соработка со работната група за екотуризам и јавно-приватниот совет за екотуризам, поддржувајќи ја имплементацијата без дуплирање на улогите во управувањето или донесувањето одлуки.</p>

<p>Очекувани резултати</p>	<ul style="list-style-type: none"> / Зголемена достапност на сместување во согласност со принципите на екотуризмот и циркуларната економија / Нови можности за приход за руралните домаќинства, земјоделците, винариите и локалните даватели на услуги / Посилна интеграција помеѓу сместувањето, локалните системи за храна, винскиот туризам, услугите на водичите и културните искуства / Демонстрација на одржливи, реплицирачки модели за инвестиции во туризмот со ниско влијание / Подобрен капацитет за привлекување посетители кои бараат подолг престој и искуства базирани на природа
<p>Клучни чекори / Пат за имплементација</p>	<ul style="list-style-type: none"> / Идентификувајте соодветни локации врз основа на чувствителноста на животната средина, пристапот и близината до екотуристичките ресурси / Дефинирајте основни критериуми за обем, густина и интеграција на пределот / Развивање или усвојување на упатства за екодизајн и циркуларна економија (енергија, вода, отпад, материјали, градежништво) / Обезбедете стандардите да бидат практични, локално прилагодливи и погодни за инвестиции / Вклучете ги локалните претприемачи, земјоделци, винарии, сопственици на земјиште и рурални домаќинства како потенцијални инвеститори или партнери / Олеснување на партнерства помеѓу локалните чинители и искусни дизајнери, оператори или инвеститори за екотуризам / Поддршка за развој на ограничен број пилот-еколошки куќи или кластери за сместување / Интегрирајте ги пилот-проектите во маркетингот на дестинации, обуката и активностите за учење / Користете ги научените лекции за да ги усовршите упатствата, стимулациите и механизмите за поддршка / Поттикнувајте репликација преку советодавна поддршка, партнерства и промоција на инвестиции
<p>Одговорни чинители</p>	<ul style="list-style-type: none"> / Одговорен (О): Општина Кавадарци (Канцеларија на градоначалникот / Канцеларија за локален економски развој) / Одговорен (ОДГ): Управата и персоналот на Центар за екотуризам и иновации / Консултиран (К): Комитети за екотуризам во заедницата, локални претприемачи, винарии, земјоделци, сопственици на земјиште, надворешни експерти за екодизајн

	/ Информиран (И): Јавно-приватен совет за екотуризам
Проценети ресурси / Буџет	Ќе се утврди врз основа на бројот на пилот-проекти, обемот на развој и комбинацијата на јавно, приватно и донаторски финансирање.
Проценето време	2–5 години

XVIII.Подобрувања на одржливиот пристап и мобилност	
Стратегиски цели	SO1, SO3
Оваа акција гарантира дека растот на дестинациите е усогласен со решенија за пристап со ниско влијание кои ги штитат чувствителните средини, го подобруваат искуството на посетителите и ја намалуваат зависноста од автомобили. Ја консолидира зелената транзиција на портфолиото за екотуризам на Кавадарци преку вградување на одржлива мобилност во зрели правци на искуства, кластери за сместување и средства базирани на природата.	
Цел	Овозможување одржлив пристап до екотуристичките богатства на Кавадарци со ниско влијание, што го подобрува искуството на посетителите, поддржува подолг престој и ги заштитува чувствителните природни и рурални средини.
Намена	Да се имплементираат интегрирани решенија за одржлив пристап и мобилност кои поддржуваат зрела екотуристичка дестинација. Надоградувајќи се на патеките, пронаоѓањето патишта, рутите за доживување искуства и анализата на протокот на посетители од претходните фази, оваа акција ги проширува и институционализира решенијата за мобилност кои ја подобруваат поврзаноста, управуваат со притисокот од посетителите и се усогласуваат со принципите на циркуларната економија.
Почетна состојба	До почетокот на Фаза III, се очекува Кавадарци да има проширено портфолио на екотуризам, подобрени можности за пронаоѓање патишта, активни патеки и нови кластери за сместување. Сепак, пристапот останува претежно базиран на автомобили. Без насочени решенија за одржлива мобилност, зголемената посетеност ризикува притисок врз животната средина, неефикасни модели на патување и фрагментирани патувања на посетителите.
Опис на акцијата	Општината, во координација со Стратегиските и оперативните тела, ќе имплементира пропорционални, скалабилни решенија за мобилност прилагодени на зрелата побарувачка на посетителите. Мерките ќе се фокусираат на поврзување на винариите, селата, патеките, сместувачките капацитети, Кожуф и Тиквешкото Езеро преку опции за транспорт со ниско влијание и системи за управување со пристапот.

<p>Очекувани резултати</p>	<ul style="list-style-type: none"> / Намалена зависност од приватни возила за пристап до клучни екотуристички места; / Подобрена поврзаност помеѓу искуствата, сместувањето и услужните јазли; / Зголемена удобност, безбедност и целокупен квалитет на искуство кај посетителите; / Подобро управување со протокот на посетители во еколошки чувствителни области; / Кохерентен пристап кон мобилноста на ниво на цела дестинација, усогласен со принципите на екотуризмот и циркуларната економија.
<p>Клучни чекори / Пат за имплементација</p>	<ul style="list-style-type: none"> / Користете ги резултатите од претходните фази (искуствени рути, патеки, пронаоѓање патишта, брендирање, набљудувања на протокот на посетители) за да ги дефинирате приоритетите на мобилноста. / Идентификувајте ги областите каде што ограничувањата за пристап или притисокот врз животната средина бараат интервенции / Дефинирајте соодветни мерки за мобилност, како што се: <ul style="list-style-type: none"> • сезонски или услуги за превоз кои одговараат на побарувачката, • мрежи за велосипедизам и електрични велосипеди што ги поврзуваат винариите, селата и патеките, • управување со пристап и решенија за паркирање во чувствителни области, • интегрирани опции за мобилност за зоните Кожуф и Тиквешко Езеро. / Осигурајте дека решенијата се пропорционални, прилагодливи и чувствителни на пределот. / Структурирање на јавно-приватни партнерства со даватели на транспортни услуги, тур-оператори и кластери за сместување. / Усогласување на моделите за финансирање со пошироките инвестициски и партнерски рамки дефинирани во Стратегиски партнерства и финансирање. / Имплементирајте избрани решенија за мобилност како дел од зрелата понуда за екотуризам. / Интегрирајте ги информациите за мобилност во системите за комуникација до дестинацијата, пронаоѓање насоки и резервации. / Воспоставете систем за следење на користењето, влијанието врз животната средина и задоволството на посетителите. / Прилагодете ги услугите и скалирајте ги врз основа на моделите на перформанси и побарувачка.
<p>Одговорни чинители</p>	<ul style="list-style-type: none"> / Одговорен (О): Општина Кавадарци (Канцеларија на градоначалникот / Канцеларија за локален економски развој) / Одговорен (ОДГ): Управата и персоналот на Центар за екотуризам и иновации

	<ul style="list-style-type: none"> / Консултиран (К): Даватели на транспорт, туристички бизниси, винарии, оператори на сместување, чинители во полето на животната средина / Информиран (И): Јавно-приватен совет за екотуризам, Работна група за екотуризам
Проценети ресурси / Буџет	Да се утврди врз основа на избраните решенија за мобилност, обемот на имплементација и аранжманите за кофинансирање.)
Проценето време	3–5 години
XIX. Напреден систем за туристички податоци и адаптивен систем за управување	
Стратегиски цели	SO4
Оваа акција овозможува адаптивно управување со дестинациите базирано на докази, преку вградување на користењето на податоци во планирањето, координацијата и инвестициските одлуки. Поддржува долгорочна одржливост, одговорност и отпорност преку поврзување на податоците за посетителите, индикаторите за животната средина и следењето на перформансите со континуирано подобрување на портфолиото за екотуризам и системот за управување.	
Цел	Овозможување на адаптивно управување со развојот на екотуризмот во Кавадарци базирано на докази преку систематско собирање, анализа и користење на податоци поврзани со туризмот.
Намена	Целта на оваа акција е да се дизајнира и операционализира систем за напредно управување со туристички податоци и адаптивно управување кој поддржува информирано донесување одлуки, управување со посетители и континуирано подобрување на развојот на екотуризмот во Кавадарци. Системот ќе интегрира податоци за посетителите, искуствата, животната средина и економијата од повеќе извори за да го насочи мониторингот, да идентификува нови притисоци или можности и соодветно да ги прилагоди политиките, инвестициите и оперативните мерки. Ова е акција од Фаза III, која се активира откако нивоата на посетеност, портфолијата на искуства и институционалниот капацитет ќе оправдаат понапредна употреба на податоците.
Почетна состојба	До почетокот на Фаза III, се очекува Кавадарци да има диверзифицирана екотуристичка понуда, зголемена посетеност и повеќе партнери за имплементација. Сепак, податоците поврзани со туризмот веројатно ќе останат фрагментирани низ изворите (даватели на сместување, настани, патеки, услуги за мобилност и каналите за продажба), со ограничен капацитет за анализа на трендовите или поврзување на податоците со одлуките на менаџментот. Без структуриран систем на податоци, реагирањето на притисокот од посетителите, ризиците од животната средина или промените на пазарот станува реактивно.

	<i>Забелешка: доколку порано се воспостават услови, оваа активност може да се премести во порана фаза.</i>
Опис на акцијата	Општината, поддржана од Центарот за екотуризам и иновации и надворешни експерти ќе дизајнираат и имплементираат модуларен систем на податоци што ги консолидира клучните туристички индикатори и вградува редовен преглед на податоците во процесите на планирање и координација.
Очекувани резултати	<p>Операционализација на систем за адаптивно управување со туристички податоци што резултира со:</p> <ul style="list-style-type: none"> / Редовен пристап до сигурни податоци за протокот на посетители, профилите, сезонската зависност и однесувањето; / Подобрен капацитет за следење на притисокот врз чувствителните природни и рурални области; / Прилагодувања засновани на докази во пристапот, мобилноста, дизајнот на искуството и инвестициите во инфраструктурата; / Посилна одговорност и учење низ активностите за екотуризам; / Зголемен кредибилитет кај донаторите, инвеститорите и партнерите преку транспарентно следење на перформансите.
Клучни чекори / Пат за имплементација	<ul style="list-style-type: none"> / Идентификувајте ги приоритетните прашања (на пр. притисок од посетители, сезонска зависност, перформанси на искуствата, влијание врз животната средина), за да тие бидат најсоодветни за развојните планови. / Дефинирајте ограничен, акционен сет на индикатори усогласени со целите на екотуризмот и циркуларната економија. / Дизајнирајте модуларен систем за податоци кој интегрира: <ul style="list-style-type: none"> • статистика за посетителите и податоци за сместување, • учество во настани и искуства, • користење на патеката и локацијата (доколку е достапно), • мобилност и пристап до податоци, • основни индикатори за животната средина (каде што е релевантно). / Изберете или адаптирајте дигитални алатки за собирање податоци, визуелизација и известување (контролни табли). / Дефинирајте протоколи за споделување податоци во рамки на мрежата на релевантни засегнати страни, со што се обезбедува заштита на податоците и доверливост / Обучете го општинскиот персонал и клучните партнери за толкување и користење на податоци.

	/ Вградете преглед на податоци во редовните процеси на планирање и координација.
Одговорни чинители	<ul style="list-style-type: none"> / Одговорен (О): Општина Кавадарци (Канцеларија на градоначалникот / Канцеларија за локален економски развој) / Одговорен (ОДГ): Управата и персоналот на Центар за екотуризам и иновации / Консултиран (К): Надворешни експерти за податоци и мониторинг, тур-оператори / Информиран (И): Јавно-приватен совет за екотуризам, Работна група за екотуризам
Проценети ресурси / Буџет	35.000 евра
Проценето време	6-9 месеци во рамките на Фаза III

8.4. Ризици и мерки за ублажување

Ризик		Мерки за ублажување
Институционална фрагментација и слаба координација	Ризик: И покрај силната политичка волја, отсуството на организиран процес на управување со дестинациите создава ризик одговорностите да останат фрагментирани меѓу општинските одделенија и засегнатите страни. Без јасни овластувања и рутини, механизмите за координација може да останат консултативни и да не бидат оперативни.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Јасно поврзете го механизмот за координација во рамки на мандатот на Центарот за екотуризам и иновации, со формално признание од страна на општинските тела за донесување одлуки. ▪ Дефинирајте ги улогите, одговорностите и овластувањата за донесување одлуки во писмени протоколи усвоени на почетокот на Фаза 1. ▪ Воведете редовни циклуси на координација (на пр. квартални состаноци за планирање) поврзани со конкретни резултати и барања за известување.
Ограничено прифаќање и учество на засегнатите страни	Ризик: Локалните винарии, производители, фарми, невладини организации и други релевантни засегнати страни може да не успеат доследно да се вклучат во обуките, координација или пилот-иницијативи поради временски ограничувања, скептицизам или нејасни краткорочни придобивки.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Нагласете ги брзите победи и видливите придобивки (на пр. сигнализација, пилот-рути, микро-грантови, демонстративни проекти) уште на почетокот на имплементацијата. ▪ Дизајнирајте програми за градење капацитети и пилот програми околу практичната деловна логика и учењето од колеги. ▪ Поврзете го учеството со видливост, промоција и преференцијално вклучување во рути и настани.
Недоволно финансирање	Ризик: Првичното финансирање може да овозможи планирање и пилот-проекти, но недостатокот на среднорочно до долгорочно финансирање би можел да ја забави операционализацијата на Центарот, проширувањето на пилот-проектите или консолидацијата на инфраструктурата.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Развијте реалистичен, диверзифициран модел на финансирање за Центарот за време на фазата на планирање, комбинирајќи општинска поддршка, приходи од услуги, партнерства и финансирање од донатори. ▪ Користете ги раните пилот-проекти и брзите победи за да изградите веродостоен канал на инвестициски проекти за донатори и приватни партнери. ▪ Фазно спроведување капитално-интензивни акции за усогласување со потврдените прозорци за финансирање.
Размената на знаење не се претвора во акција	Ризик: Активностите за размена на знаење од дома и од странство може да резултираат со инспирација, но ограничена практична примена ако учењето не е структурирано или не се следи понатаму.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Побарајте од секоја активност на размена да произведе конкретни резултати (белешки за акција, пилот-идеи, препораки за политики). ▪ Интегрирајте ги размените во тековните програми предводени од Центарот (обука, пилоти, планирање на инфраструктура). ▪ Изберете ги учесниците Стратегиски врз основа на нивната способност да влијаат на имплементацијата.
Отпор од заедницата или перцепција за	Ризик: Доколку придобивките од развојот на екотуризмот се перципираат како концентрирани кај неколку чинители или	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Обезбедете видлива вклученост на руралните средини, жените и младите преку целни програми и пилот-програми.

Ризик		Мерки за ублажување
нееднакви придобивки	локации, поддршката од заедницата може да ослабне со текот на времето.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Комуницирајте транспарентно за критериумите за селекција и процесите на донесување одлуки. ▪ Користете иницијативи базирани на заедницата и микро-грантови за да го проширите учеството и одговорноста.
Преголемо проширување на Центарот за екотуризам и иновации	Ризик: Постои ризик од Центарот да се очекува пребрзо да извршува премногу функции (координација, обука, иновации, партнерства, податоци), што ќе доведе до оптоварување на капацитетите, разводнето влијание или фрустрација на засегнатите страни во раните оперативни фази.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Користете го планот од Фаза 1 за да ги приоритизирате и подредите функциите на Центарот, јасно правејќи разлика помеѓу основните услуги и подоцнежните додатоци. ▪ Започнете ги операциите од Фаза 2 со ограничено, добро дефинирано портфолио на услуги, проширувајќи се само откако ќе се докаже концептот и достапноста на ресурси. ▪ Тесно усогласете ги профилите на персоналот со приоритетните функции

9. Финансирање и партнерства

Ова поглавје утврдува како развојот на екотуризмот во Кавадарци ќе се финансира и поддржува преку партнерства во пракса, земајќи ги предвид моменталните капацитети на Општината, локалната економска структура и фазниот Акциски план дефиниран во оваа Стратегија. Поглавјето објаснува како ќе се мобилизираат, комбинираат и подредуваат ресурсите за да се поддржат конкретни активности како што се развој на рути, сигнализација, пилот-патеки, градење капацитети, демонстрации на циркуларна економија, иновативни активности и постепено воведување на проекти подготвени за инвестиции.

Пристапот ја одразува реалноста дека транзицијата на екотуризмот во Кавадарци ќе биде постепена, базирана на партнерства и водена од можности, градејќи се врз постојните општински инструменти, силни локални приватни чинители (особено винарии и производители на земјоделско-прехранбени производи) и насочена надворешна поддршка.

9.1. Финансирачката логика е вкоренета во развојниот пат на Кавадарци

Се очекува финансирањето на екотуризмот во Кавадарци да се развива заедно со зрелоста на дестинацијата. Затоа, Стратегијата ги усогласува пристапите за финансирање со **три фази на имплементација**, препознавајќи различни улоги за општината, приватните чинители, донаторите и заедниците во секоја фаза.

ФАЗА I – АКТИВАЦИЈА И ДОКАЗ НА КОНЦЕПЦИЈА (КРАТКОРОЧНО)

Во почетната фаза, финансирањето се фокусира на **нискобуџетни, видливи и овозможувачки активности** кои директно одговараат на празнините идентификувани во дијагностиката и консултациите со засегнатите страни. Тука спаѓаат пилот-проекти за поставување сигнализација, обележување патеки, обука, предизвици во иновациите, микро-грантови, активности во училиштата и фази на дизајнирање на институционалните механизми. Во Кавадарци, се очекува овие активности да бидат финансирани првенствено преку:

општински буџетски линии за локален економски развој, активирање на туризмот, образование, култура и животна средина;

целна поддршка од донатори или партнери за развој за иновации, циркуларна економија, ангажирање на младите и градење капацитети;

непарични придонеси и кофинансирање од винарии, рурални домаќинства, училишта, невладини организации и организатори на настани, зајакнување на чувството на сопственост и изводливост.

Оваа фаза дава приоритет **учење преку правење**, овозможувајќи им на општината и локалните чинители да тестираат формати, партнерства и модели на испорака пред скалирање.

ФАЗА II – СКАЛИРАЊЕ И ИНСТИТУЦИОНАЛИЗАЦИЈА (СРЕДНОРОЧНА)

Откако ќе се потврдат почетните пилот-проекти, финансирањето се префрла кон **структурирана имплементација и институционална поддршка**. Во оваа фаза, се мобилизираат ресурси за проширување на успешните активности, операционализирање на Центарот за екотуризам и иновации и скалирање на циркуларна економија и иницијативи за развој на искуства.

Во контекст на Кавадарци, се очекува оваа фаза да комбинира:

континуирано општинско кофинансирање за координација, основна инфраструктура и институционална поддршка;

програмска донаторска поддршка за скалирање на пилот-проекти, размена на знаење, демонстрации на циркуларна економија и иновативни платформи;

партнерства со приватни чинители преку спонзорства, приходи базирани на услуги, кофинансирање на настани и рути и соработка меѓу јавниот и приватниот сектор во рана фаза.

Фокусот останува на **практична испорака**, а не големи капитални инвестиции, додека се подготвуваат избрани иницијативи за подготвеност за идни инвестиции.

ФАЗА III – ИНВЕСТИЦИЈА И ДОЛГОРОЧНА ТРАНСФОРМАЦИЈА (ДОЛГОРОЧНА)

Во фазата на созревање, финансирањето сè повеќе поддржува акции ориентирани кон инвестиции, како што се еколошки домови, кластери за сместување со ниско влијание, решенија за одржлива мобилност и напредни системи за податоци.

Во Кавадарци, се очекува оваа фаза да се потпира на:

приватни инвестиции од локални претприемачи, сопственици на земјиште, винарии и инвеститори ориентирани кон влијание;

јавно-приватни партнерства за сместување, мобилност и услуги за посетители;

комбинирани пристапи за финансирање, каде што јавните стимулации или поддршката од донатори помагаат во намалувањето на ризикот од еколошки и општествено одговорни инвестиции.

Општинските ресурси во оваа фаза се првенствено насочени кон планирање, координација, заштита на животната средина и адаптивно управување, наместо кон директни капитални расходи.

9.2. Партнерствата како механизам за испорака

Партнерствата се од клучно значење за испораката на екотуризмот во Кавадарци поради расфрланата природа на туристичките производи и услуги. Затоа, Стратегијата промовира

партнерства насочени кон цел поврзани со специфични активности, наместо со генерички аранжмани за соработка.

Клучните партнерски групи вклучуваат:

<p>Локални приватни актери, особено винарии, производители на земјоделско-прехранбени производи, даватели на сместувачки услуги, водичи и организатори на настани, кои се основни сопственици на искуствата и вредносните синџири;</p>	<p>Локални заедници, рурални домаќинства и општински комитети вклучени во организирање, водење, фестивали и развој на рурално искуство;</p>	<p>Образовни институции, вклучувајќи средни училишта и универзитети, кои поддржуваат развој на вештини, иновации и ангажман на младите;</p>
<p>Civil society organisations, supporting inclusion, environmental protection, and community facilitation;</p>	<p>National institutions and programmes, supporting alignment with tourism promotion, education, environment, and regional development policies;</p>	<p>Development partners and donors, providing catalytic funding, technical assistance, and access to wider learning networks.</p>

Партнерствата се мобилизирани **акција по акција**, врз основа на релевантност, капацитет и додадена вредност.

9.3. Финансирање и партнерства: Управување, каналзирање и принципи

Финансирањето и партнерствата во рамките на оваа Стратегија се регулирани преку воспоставената рамка за координација на екотуризмот во Кавадарци, со што се обезбедува мобилизацијата на ресурси да ја поддржува Стратегиската кохерентност, транспарентноста и локалната сопственост, наместо фрагментирани или проектно-водени интервенции. Јавно-приватниот совет за екотуризам дава Стратегиски насоки за приоритетните иницијативи и помага во усогласувањето на јавните цели со интересите на приватниот сектор. Работната група за екотуризам обезбедува оперативна координација, секвенционирање и усогласување со капацитетот за имплементација, додека пак Центарот за екотуризам и иновации делува како оперативен интерфејс што ја поддржува подготовката на проекти, поврзувањето на партнери, учењето и развојот на веродостоен процес на имплементација.

Акциониот план е смислено структуриран како портфолио од модуларни, активности подготвени за имплементација, секоја дефинирана со јасна цел, почетна состојба, очекувани резултати и индикативни потреби за ресурси. Овој дизајн ѝ овозможува на општината да ги спакува активностите во предлози за финансирање како што се појавуваат можности, да ги поврзува поединечните активности со соодветни инструменти за финансирање и да ангажира донатори, партнери и инвеститори околу транспарентен и локално заснован процес на финансирање. Како што се спроведуваат пилот-проектите, резултатите од следењето и научените лекции прогресивно ќе влијаат врз усовршувањето на инвестициските приоритети, моделите на партнерство и одлуките за секвенционирање.

Сите аранжмани за финансирање и партнерство се водени од конзистентен сет на принципи прилагодени на контекстот на Кавадарци. Тие вклучуваат усогласување со целите на циркуларната економија, управување со животната средина и социјална инклузија; пропорционалност и реализам, фаворизирање на постепени и скалабилни инвестиции над интервенции со висок ризик или преголеми интервенции; транспарентност и отчетност во ангажирањето на партнерите и користењето на ресурсите; и силен фокус на создавање локална вредност, обезбедувајќи

придобивки за жените, младите, руралните домаќинства и малите претпријатија. Исто така, се нагласуваат флексибилноста и прилагодливоста, што овозможува моделите на финансирање да се развиваат врз основа на докази, перформанси и искуство во имплементацијата.

За да се поддржи имплементацијата, Стратегијата идентификува ограничен сет на инструменти за финансирање и партнерство кои се особено релевантни за Кавадарци, винскиот регион Тиквеш и контекстот на пристапување на Северна Македонија во ЕУ. Табелата подолу илустрира како приоритетните типови на активности можат да се усогласат со соодветни извори на финансирање, без претходно да се обврзат на специфични повици или временски рокови.

Финансирање / Извор на партнерство	Географска релевантност	Најсоодветни типови дејства	Типична улога во стратегијата
Инструмент на ЕУ за претпристапна помош (ИПА III)	Национално / Регионално ниво	Центар за иновации, градење капацитети, пилот-програми за циркуларна економија, патеки, сигнализација	Основно јавно финансирање за институционално зајакнување, зелена транзиција и територијален развој
Инструмент за претпристапна помош во руралниот развој (ИПАРД)	Рурален / Вински регион	Еко-куќи, рурално сместување, надградби на винарии, агротуризам	Инвестициска поддршка за рурални домаќинства, винарии и туристичка инфраструктура со ниско влијание
Програма на ЕУ за прекугранична соработка (ПГС)	Прекугранични	Патеки, гастрономија, брендирање, размена на знаење	Развој на заедничко искуство, учење и видливост со споредливи вински и рурални региони
Програма за развој на Обединетите нации (УНДП)	Национално / Локално ниво	Микро-грантови, младински иновации, училишта, поддршка за управување	Пилотирање, инклузивност, иновации и поддршка за градење капацитети
Швајцарска агенција за развој и соработка / Австриска агенција за развој	Национално / Регионално ниво	Развој на вештини, поддршка на мали и средни претпријатија, инклузивни вредносни синџири	Насочена техничка помош и кофинансирање
Зелен климатски фонд (преку национални канали или канали на ОН)	Национално ниво	Управување со водите, пилот-проекти за циркуларна економија, мерки за отпорност	Финансирање поврзано со климатските промени што ја поддржува одржливоста и ефикасноста на ресурсите
Општински буџет и локални приходи	Локално ниво	Ознаки, дигитални системи, пилот-акции	Кофинансирање, сопственост и одржливост на основните функции на дестинацијата
Вински сектор и приватни спонзори	Локално / Регионално ниво	Винска фонтана, фестивали, гастрономија, пилот-брендирање	Спонзорство, општествена одговорност на претпријатијата и коинвестирање поврзано со видливост и создавање вредност
Приватни инвеститори ориентиран кон влијание	Национално / Регионално ниво	Еко-куќи, сместувачки кластери, мобилност	Среднорочна до долгорочна инвестиција усогласена со стандардите за одржливост

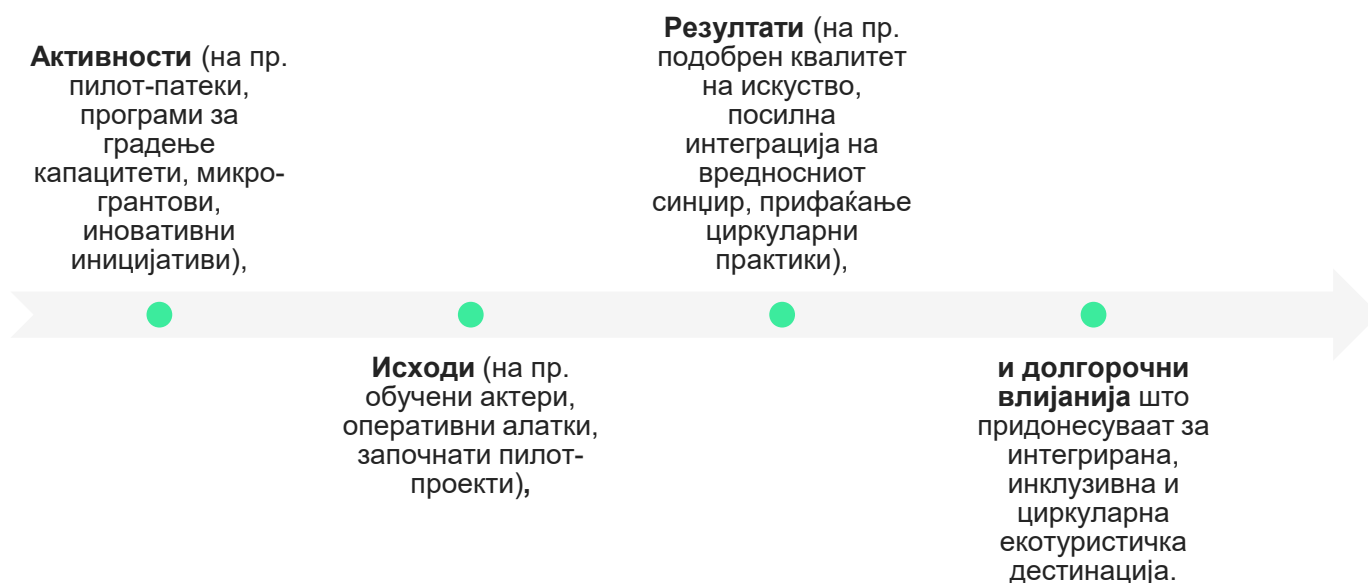
10. Мониторинг и рамка за евалуација

10.1. Цел, логика на резултатите и пристап на мерење

Мониторингот, евалуацијата и учењето (МЕУ) се основна овозможувачка компонента на Стратегијата за екотуризам на Кавадарци. Тоа гарантира дека Стратегијата се спроведува, континуирано се оценува, се прилагодува и подобрува врз основа на докази, повратни информации од засегнатите страни и променливи услови на терен. Рамката МЕУ служи за четири меѓусебно поврзани цели:

- 1 да го следи напредокот во однос на визијата, Стратегиските цели и фазниот Акциски план на Стратегијата;
- 2 да поддржи адаптивното управување, овозможувајќи приоритетите, секвенционирањето и пристапите да се прилагодуваат со текот на времето;
- 3 да се демонстрираат резултати и одговорност пред граѓаните, локалните засегнати страни, партнерите и потенцијалните донатори;
- 4 да овозможи институционално учење и меморија, осигурувајќи дека лекциите од пилот-проектите, иновациите и партнерствата ќе влијаат врз идните одлуки и скалирање.

Системот МЕУ следи **јасна логика на резултатите**, поврзување:

Мерењето се фокусира првенствено на **резултати и исходи**, бидејќи тие најдиректно се припишуваат на општинското дејствување и координација. Промената на нивото на влијание се следи преку избрани прокси индикатори и квалитативна проценка, со оглед на тоа дека пошироките економски, еколошки и социјални исходи се под влијание на повеќе надворешни фактори.

Детална **Логичка рамка и матрица за мерење на резултатите**, преведувањето на визијата, Стратегиските цели, резултатите, исходите и индикаторите на Стратегијата се дадени во **Анекс 1**. Оваа матрица служи како примарна техничка референца за следење и известување.

10.2. Индикатори, извори на податоци и управување со мониторингот

Индикаторите се избираат за да се балансира Стратегиската релевантност, изводливоста и практичната корисност, осигурувајќи дека следењето го поддржува донесувањето одлуки, а не создава товар за известување. Критериумите за избор вклучуваат:

усогласување со стратешките цели и приоритетни акции;
 достапноста и веродостојноста на податоците;
 креирање акции, со користење на резултатите за креирање информирани прилагодувања;
 рамнотежа помеѓу квантитативните и квалитативните информации.

Системот МЕУ се потпира на повеќе извори на податоци, вклучувајќи:

- административни податоци од општинските одделенија (туризам, локален економски развој, животна средина);
- извештаи за имплементација на мерките Акцискиот план (активности на Центарот, програми за обука, пилот-проекти);
- основни туристички податоци од даватели на сместувачки капацитети, настани и услуги за посетители;
- квалитативни повратни информации од засегнатите страни преку работната група за екотуризам, Комитетите за екотуризам во заедницата и консултациите;
- избрани индикатори за животната средина и циркуларна економија каде што е релевантно.

Одговорностите за следење се вградени во структурата на управување на Стратегијата:

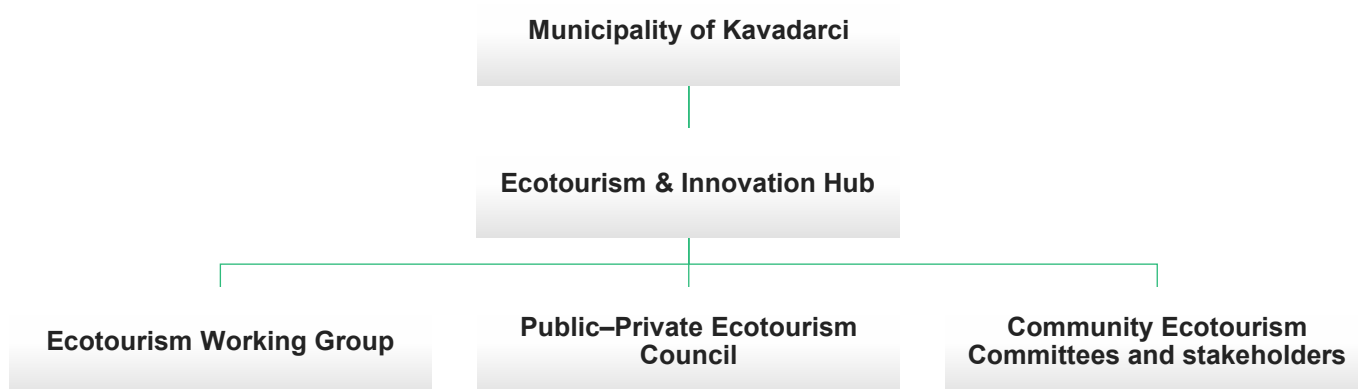
Општина Кавадарци дејствува како целокупен сопственик на рамката MEL, консолидирајќи ги информациите и усогласувајќи го следењето со циклусите на планирање и буџетирање.

The **Ecotourism & Innovation Hub**, once operational, functions as the technical backbone for monitoring and learning, supporting data collection, documentation, and synthesis of lessons.

The **Ecotourism Working Group** reviews progress regularly, discusses implementation challenges, and validates emerging findings.

The **Public–Private Ecotourism Council** provides strategic oversight by reviewing consolidated results and issuing recommendations on priorities, risks, and investment readiness.

Community Ecotourism Committees and stakeholders contribute qualitative feedback to ensure monitoring remains grounded in local realities.

Стратегијата намерно избегнува создавање паралелни или премногу сложени системи на податоци во раните фази. Длабочината и софистицираноста на мониторингот прогресивно се зголемуваат, особено во Фаза III, преку напредни туристички податоци и алатки за адаптивно управување.

10.3. Известување, учење и адаптивно управување

Мониторингот и известувањето се усогласени со фазната имплементација на Стратегијата:

ongoing activity monitoring during implementation of actions and pilots;

quarterly or semi-annual internal reviews through the Ecotourism Working Group;

an annual consolidated progress review summarizing achievements, challenges, lessons learned, and priority adjustments.

Годишните прегледи се дизајнирани да бидат концизни и ориентирани кон донесување одлуки, фокусирајќи се на:

progress against strategic objectives;

performance of priority actions;

emerging risks or bottlenecks;

opportunities for scaling, partnership, or investment.

Учењето се третира како континуирана функција на имплементација. Стратегијата нагласува учење преку пракса, особено во раните фази, преку:

documentation of pilot projects, innovation initiatives, and circular economy demonstrations;

structured reflection following capacity-building, knowledge exchange, and seasonal pilots;

peer learning facilitated through the Ecotourism & Innovation Hub;

feedback loops between communities, implementers, and decision-making bodies.

Наодите од мониторингот и научените лекции се користат за:

refine action design and sequencing;

adjust capacity-building content and delivery;

strengthen coordination and governance mechanisms;

inform future investment and partnership decisions.

Логичката рамка дадена во **Анекс 1** функционира како жива алатка што го поддржува овој адаптивен пристап. Може да се доработи за време на имплементацијата како што се подобрува достапноста на податоците и расте институционалниот капацитет, а воедно останува усогласена со основната визија и цели на Стратегијата.

Анекси

Анекс 1: Логичка рамка и мерење на резултатите

Ниво на резултат и	Изјава	Индикатори (илустративни)	Почетна состојба	Цел	Извори на податоци	Фреквенција
Влијание	Кавадарци се развива како интегрирана, инклузивна и циркуларна екотуристичка дестинација која генерира локална вредност, ги заштитува природните и културните добра и ја поддржува долгорочната територијална отпорност.	<ul style="list-style-type: none"> Просечно времетраење на престојот на посетителите 	<ul style="list-style-type: none"> Да се потврди (ќе се утврди) – приближно 1 ден 	<ul style="list-style-type: none"> +100% зголемување 	<ul style="list-style-type: none"> Општински податоци за туризмот 	Почетна состојба, 3-та година, 5-та година
		<ul style="list-style-type: none"> Зголемена разновидност на туристичката понуда низ сезоните 	<ul style="list-style-type: none"> Ограничено 	<ul style="list-style-type: none"> Воспоставено портфолио за цела година 	<ul style="list-style-type: none"> Податоци за сместување 	Годишно
		<ul style="list-style-type: none"> Удел на посетители надвор од врвот на винската сезона 	<ul style="list-style-type: none"> Да се потврди 	<ul style="list-style-type: none"> +15% зголемување 	<ul style="list-style-type: none"> Податоци за сместување 	Годишно
		<ul style="list-style-type: none"> Удел на иницијативи поврзани со туризмот што применуваат циркуларни практики 	<ul style="list-style-type: none"> Минимален 	<ul style="list-style-type: none"> ≥50% од приоритетните чинители 	<ul style="list-style-type: none"> Центар и извештаи за следење 	Годишно

Стратегиска цел Стратегиска цел 1: Интегрирани екотуристички искуства

Развијте кохерентни, висококвалитетни екотуристички искуства што ги поврзуваат виното, природата, руралниот живот, културата и гастрономијата во интегрирани патувања за посетителите, овозможувајќи подолг престој, посилен идентитет на дестинацијата и диверзифицирана побарувачка низ сезоните.

Ниво на резултат и	Изјава за резултати	Индикатори	Почетна состојба	Цел	Извори на податоци	Фреквенција
Резултат 1.1	Интегрирани екотуристички искуства	<ul style="list-style-type: none"> Број на интегрирани рути, патеки или пилотирани пакети за искуство 	<ul style="list-style-type: none"> 0-1 (неформално) 	<ul style="list-style-type: none"> ≥5 структуриран и рути/патеки 	<ul style="list-style-type: none"> Извештаи за акционен план; 	Годишно

	дизајнирани и пилотирани низ клучните ресурси	<ul style="list-style-type: none"> Споделување на искуства што комбинираат најмалку два вида средства (вино-природа-култура) 	<ul style="list-style-type: none"> ниско 	<ul style="list-style-type: none"> ≥60% од новите искуства 	<ul style="list-style-type: none"> Документација на Центарот 	
Излезни резултати	<ul style="list-style-type: none"> Пилот патеки мапирани и обележани 	<ul style="list-style-type: none"> км обележани патеки 	<ul style="list-style-type: none"> ограничен 	<ul style="list-style-type: none"> Означено ≥40 км 	<ul style="list-style-type: none"> Општински и евиденции на Центарот 	Годишно
	<ul style="list-style-type: none"> Поставени е сигнализација за приоритет и патоказ 	<ul style="list-style-type: none"> Број на инсталирани елементи за сигнализација 	<ul style="list-style-type: none"> Минимален 	<ul style="list-style-type: none"> Инсталирани се ≥100 елементи 		Годишно
	<ul style="list-style-type: none"> Оперативно сидро за урбан екотуризам 	<ul style="list-style-type: none"> Оперативен статус 	<ul style="list-style-type: none"> Нема 	<ul style="list-style-type: none"> Инсталирани се ≥100 елементи 		Еднаш година 1
	<ul style="list-style-type: none"> Пилот-проект за гастрономија и вина 	<ul style="list-style-type: none"> Број на започнати пилот-искуства 	<ul style="list-style-type: none"> Нема 	<ul style="list-style-type: none"> ≥5 препознатлив и искуства 		Годишно
Клучни дејства	<ul style="list-style-type: none"> Ознаки и пронаоѓање пат Пилот-патеки Винска фонтана Вкусот на Тиквеш Патека за истражување на Кожуф 					
Стратегиска цел 2: Инклузивни локални средства за живот и вредносни синџири						
Зајакнување на инклузивните локални средства за живот преку вградување на екотуризмот во вредносните синџири на земјоделство, вино, храна, занаетчиство, водење и услуги, обезбедувајќи значајно учество и споделување на придобивките за жените, младите, руралните домаќинства и маргинализираните групи.						
Ниво на резултат и	Изјава за резултати	Индикатори	Почетна состојба	Цел	Извори на податоци	Фреквенција

Резултат 2.1	Зголемено учество на млади, жени и маргинализираны лица во вредносните синцири на екотуризам	▪ Број на локални бизниси вклучени во екотуристички активности	▪ Ограничено	▪ Вклучени се ≥40 бизниси	▪ Записи од Центарот ▪ Записи за грантови ▪ Листи за учество	Годишно
		▪ Процент на жени, млади и маргинализираны вклучени иницијативи	▪ Ограничено	▪ ≥30% предводени од жени/млади		
Излезни резултати	▪ Испорачани програми за градење капацитети	▪ Број на обучени учесници	▪ Нема структурирани	▪ Обучени се ≥150 учесници	▪ Извештаи за обука ▪ Мониторинг на грантови ▪ Записи од Центарот	Годишно
	▪ Доделени микро-грантови	▪ Број на поддржани микро-грантови	▪ Нема	▪ ≥15 микро-грантови		
	▪ Имплементиран и се денови за учење во училиште	▪ Број на вклучени училишта	▪ Нема	▪ ≥5 училишта ангажирани годишно		
	▪ Имплементиран хакатон за иновации	▪ Хакатонот е спроведен	▪ Нема	▪ ≥1 годишен циклус на хакатон		
Клучни дејства	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Програма за градење капацитети ▪ Микро-грантови ▪ Денови за учење во училиште ▪ Хакатон 					
Стратегиска цел 3: Циркуларна економија и управување со животната средина						
Вградување на принципите на циркуларна економија и управување со животната средина во развојот на екотуризмот преку промовирање на ефикасноста на ресурсите, спречување на отпадот, валоризација на нуспроизводи, инфраструктура со ниско влијание и одговорно управување со посетителите што ги штити екосистемите и пејзажите.						
Ниво на резултати	Изјава за резултати	Индикатори	Почетна состојба	Индикатори	Извори на податоци	Фреквенција

Резултат 3.1	Практиките на циркуларна економија се тестираат и сè повеќе се применуваат во туристичките операции	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Број на имплементирани циркуларни пилот-проекти ▪ Број на чинители кои применуваат циркуларни практики (отпад, вода, енергија) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ неформален ▪ неформален 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ≥ 8 демонстративни пилоти ▪ ≥ 25 оператори кои применуваат барем една циркуларна практика 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Пилот документација ▪ Извештаи од Центарот 	Годишно
Излезни резултати	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Имплементирани се демонстративни проекти за циркуларна економија ▪ Применети се принципи на екодизајн во инфраструктурата ▪ Тестирани системи за повторна употреба на шишиња / намалување на отпадот ▪ Пилот-проекти за валоризација на нуспроизводи од грозје 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Број на документирани пилоти ▪ Број на инфраструктурни проекти што применуваат екодизајн ▪ Број на пилот-системи за повторна употреба ▪ Број на иницијативи за валоризација 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Нема структурирани ▪ Ограничено ▪ Ништо координирано ▪ неформален 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ≥ 8 документирани пилоти ▪ Целосно усогласена нова инфраструктура ▪ ≥ 3 пилот-проекти базирани на настани ▪ ≥ 2 структурирани иницијативи 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Мониторинг на проектот ▪ Посети на локација ▪ Записи од Центарот 	Годишно
Клучни дејства	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Проекти за претставување на циркуларната економија ▪ Еко-дизајн во патеки, сигнализација, сместување 					
Стратегиска цел 4: Управување, капацитет и стратегиско позиционирање						

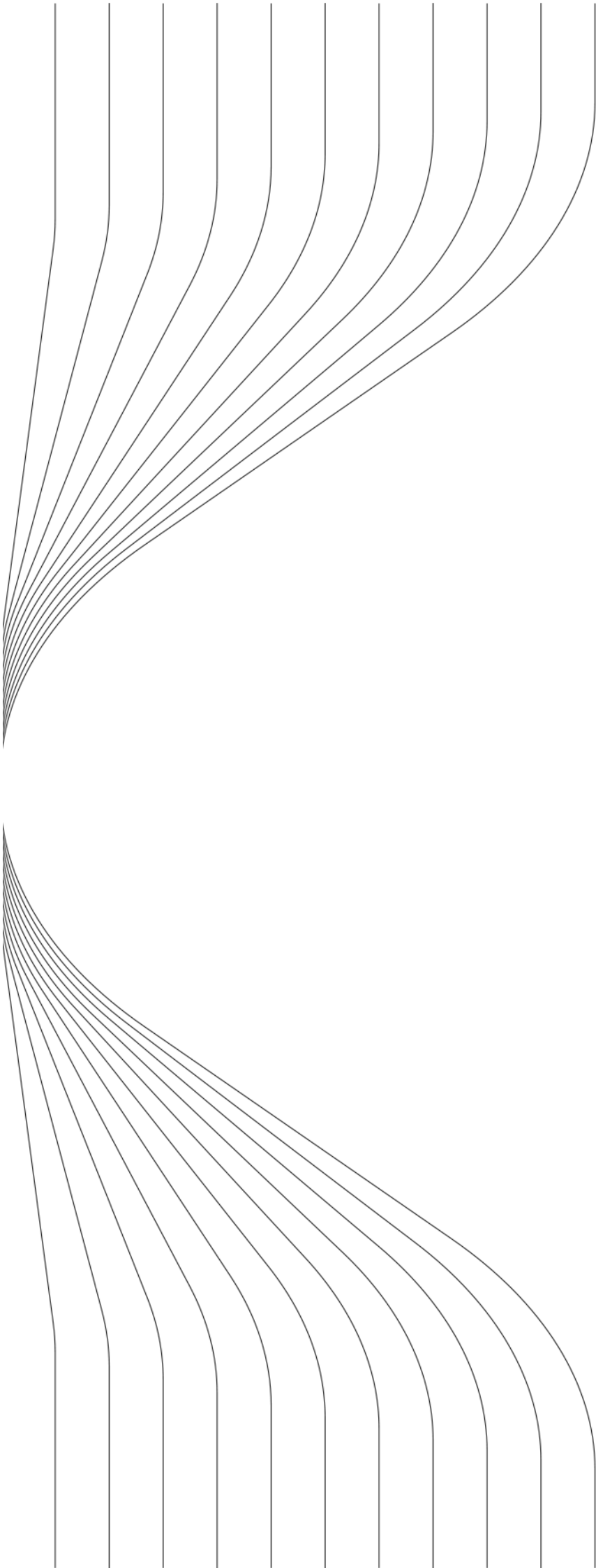
Воспоставување ефикасни механизми за управување, координација, градење капацитети и стратегиско позиционирање што овозможуваат соработка меѓу јавните институции, приватните чинители, заедниците, академските институции и граѓанското општество и зајакнување на видливоста, партнерствата и подготвеноста за инвестиции на Кавадарци на локално, национално и регионално ниво.

Ниво на резултати	Изјава за резултати	Индикатори	Почетна состојба	Индикатор	Извори на податоци	Фреквенција
Резултат 4.1	Зајакнат институционален капацитет и координација за развој на екотуризмот	▪ Работната група за екотуризам е во функција	▪ Нема	▪ ≥ 2 состаноци годишно	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Записник од состанокот ▪ Општински записи 	Годишно
		▪ Јавно-приватниот совет е активен	▪ Ограничена координација	▪ ≥ 2 состаноци годишно		
		▪ Центарот за екотуризам и иновации е во функција	▪ Нема	▪ Целосно оперативен до 2-ра година		
Резултат 4.2	Подобрена видливост на дестинацијата, подготвеност за инвестиции и партнерства	▪ Број на иницирани партнерства	▪ Ад-хок	▪ ≥ 10 формални партнерства	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Евиденција за партнерства ▪ Евиденција за финансирање ▪ Општински записи 	Годишно
		▪ Број на спроведени студиски посети	▪ Не е следено	▪ ≥ 4 излезни размени		
		▪ Број на предлози за финансирање или аранжмани за кофинансирање	▪ ограничен	▪ ≥ 5 предлози		
		▪ Кофинансирање со повластувања (€)	▪ Не е следено	▪ Зголемување годишно за 20%		
Резултат 4.3	Кохерентно применето брендирање на дестинации и дигитални системи.	▪ % од приоритетни екотуристички активности усогласени со стандардите за брендирање	▪ Не постои	▪ $\geq 80\%$	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Општински извештаи ▪ Извештаи за активности на Центарот ▪ Системски записи 	Годишно
		▪ % од винарии/сместувања што користат елементи на брендот на дестинацијата	▪ 0%	▪ $\geq 80\%$		

		<ul style="list-style-type: none"> % од давателите на сместување кои користат дигитален даночен систем 	<ul style="list-style-type: none"> прирачник 	<ul style="list-style-type: none"> ≥80% 		
--	--	---	---	--	--	--

Излезни резултати	Центарот за екотуризам иновации е оперативен	<ul style="list-style-type: none"> Центарот е официјално основан Вработен е основниот персонал Одобрен е годишниот работен план 	Планот завршен е	<ul style="list-style-type: none"> Центарот целосно оперативен до втората година 	<ul style="list-style-type: none"> Евиденција на Центарот за општински одлуки 	<ul style="list-style-type: none"> Врз основа на пресвртница
	Имплементирана е Програма за размена на знаење	<ul style="list-style-type: none"> Програмата за размена е лансирана 	Нема	<ul style="list-style-type: none"> Дизајнирана програма за размена 	<ul style="list-style-type: none"> Извештаи од Центарот 	<ul style="list-style-type: none"> Годишно
	Активирана рамката за Стратегиски партнерства	<ul style="list-style-type: none"> Мапирањето на партнерствата е завршено 	Без структурирано мапирање	<ul style="list-style-type: none"> Развиен партнерски процес 	<ul style="list-style-type: none"> Дневник на партнерство 	<ul style="list-style-type: none"> Годишно
	Применето е брендирање на дестинацијата и рамката за маркетинг	<ul style="list-style-type: none"> Сетот алатки за брендирање е официјално одобрен 	Нема унифицирано брендирање	<ul style="list-style-type: none"> Донесени комплет алатки 	<ul style="list-style-type: none"> Општински записи Мониторинг на центарот 	<ul style="list-style-type: none"> Годишно
	Дигиталниот систем за туристичка такса е оперативен	<ul style="list-style-type: none"> Воведен дигитален систем 	Рачно известување	<ul style="list-style-type: none"> Оперативен целосно дигитален систем 	<ul style="list-style-type: none"> Општински ИТ евиденции 	<ul style="list-style-type: none"> Годишно
	Оперативен адаптивен систем за управување и за податоци за туризмот	<ul style="list-style-type: none"> Оперативен систем за туристички податоци 	Нема	<ul style="list-style-type: none"> Основна контролна табла активна до 4-та година 	<ul style="list-style-type: none"> Центар и Општина 	<ul style="list-style-type: none"> Годишно
	Клучни дејства	<ul style="list-style-type: none"> Центар за екотуризам и иновации 				

- Програма за размена на знаење
- Брендирање на дестинација и комплет алатки за маркетинг
- Дигитален систем за туристичка такса
- Систем за управување со туристички податоци

Question the answer